

T.C.

NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**ADANALI ÂŞIK HAKKI TANRIKULU' NUN HAYATI, SANATI VE
ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Gamze ERASLAN

Niğde

Aralık, 2022

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ADANALI ÂŞIK HAKKI TANRIKULU' NUN HAYATI, SANATI VE
ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan:

Gamze ERASLAN

Danışman: Prof. Dr. Faruk ÇOLAK

Üye : Prof. Dr. Hatice İÇEL

Üye : Doç. Dr. Mehmet ALPTEKİN

Niğde
Aralık, 2022

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ADANALI ÂŞIK HAKKI TANRIKULU’NUN HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME” başlıklı bu çalışmanın bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını yararlandığım eserlerin taramasının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30/11 / 2022

Gamze ERASLAN

ÖNSÖZ

Köklü bir geçmişe sahip olan âşıklık geleneği yaklaşık 15.yüzyıldan günümüze kadar gelişim göstererek varlığını sürdürmüştür. Değişen yaşam şartlarına ayak uydurarak gelenekteki yerini alan âşıklar geleneğin en önemli kültür temsilcileridir. Toplumun kültür taşıyıcıları şartlar ne olursa olsun geleneğe katkı sağlamayı devam ettirmişlerdir. Kültürümüzün önemli bir bölümünü oluşturan âşıklık geleneği eskiye göre canlılığını yitirmiş olsa da Adana yöresinde heyecanını ilk günkü gibi korumaktadır.

Bu çalışmada Adana âşıklık geleneğinin yaşayan güçlü temsilcilerinden biri olan Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun hayatı, şiirleri derlenip incelenerek gelenekteki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma *Ön Söz, Özet, Giriş, Sonuç, Kaynakça ve Ekler* dışında üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmaya ilk olarak Âşık Hakkı Tanrıkulu ile yüz yüze görüşülerek başlanmıştır. Adana'nın Sarıçam ilçesinde ikamet eden Tanrıkulu'nun evine misafir olarak gidilip görüşme yapılmıştır. Tanrıkulu'nun evinde yapılan görüşmelerle şiirleri derlenmiştir. Daha sonra şiirleri dil ve üslup yönünden incelenmiştir.

Giriş bölümünde âşık kelimesinin ne anlama geldiği, Adana'da âşıklık geleneğinin nasıl hayat bulduğu, yörede âşıklık geleneğine gönül vermiş sazıyla sözüyle geleneğe hizmet etmiş âşıkların kendilerine usta kabul ettikleri Karacaoğlan'ın geleneğe yön vermesinden bahsedilmiştir.

Birinci bölümde Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun soyu, doğumu, çocukluk yılları, öğrenim durumu, askerlik hayatı, evliliği, çocukları, iş hayatı, âşıklığa başlaması, mahlası, usta çırak ilişkisi, katıldığı tarikat ve zümre, bozlak ustalığı, diğer âşıklarca bilinip tanınması, kazandığı ödüller başlıkları altında âşık hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde şiirler şekil ve muhteva açısından incelenerek Tanrıkulu'nun şiirlerinde kullandığı dil ve üslup özellikleri üzerinde durulmuştur. Şiirlerinde kullandığı hece ölçüsü, redif, kafiye unsurları incelenmiştir. Şiirlerinde yer alan söz sanatları, halk kültürü unsurlarına da bu bölümde yer verilmiştir. Aynı zamanda

şiiirlerinde işlediği konular ve bu konuları seçmesine neden olan etmenlerden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde âşığın şiiirlerine yer verilmiştir. Bu bölümde Tanrıkulu'nun farklı tarihlerde kaleme aldığı 199 şiiiri bulunmaktadır. Şiiirler ayak seslerine ve hece ölçülerine göre sıralanmıştır. Bu şiiirler; 8, 11, 14 ve 15'li hece ölçüsünden oluşmaktadır. Âşığımızın 26 şiiiri 8'li, 171 şiiiri 11'li, 1 şiiiri 14'lü ve 1 adet de 15'li hece ölçüsüyle yazmış olduğu şiiiri, çalışmamızda yer almaktadır.

Sonuç bölümünde çalışma hakkında genel bir değerlendirme yapıp elde edilen veriler sunulmuştur.

Kaynakça bölümünde çalışmada yararlanılan kaynaklar yazarların soyadlarına bağlı olarak alfabetik sıraya göre verilmiştir.

Ekler kısmında ise âşığın el yazması birkaç şiiirine ve Âşık Tanrıkulu'nun yer aldığı fotoğraflara yer verilmiştir.

Lisans öğrenimim boyunca bana destek olan, yüksek lisans öğrenimimde de desteğini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Faruk Çolak'a, bize her zaman kapısını açan Hakkı Tanrıkulu ve eşi Sultan Hanım'a, eğitim hayatım boyunca maddi manevi yükümü sırtlayan babama, anneme ve son olarak da hayatımı her anlamda kolaylaştıran eşime teşekkür ediyorum.

Gamze ERASLAN

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ADANALI ÂŞIK HAKKI TANRIKULU' NUN HAYATI, SANATI VE
ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

ERASLAN, Gamze
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Faruk ÇOLAK
Aralık, 2022, xiv + 269 sayfa

Halkın sözcüsü durumunda olan âşıklar, toplumun her türlü duygu ve düşüncelerini şiirleriyle dile getiren sanatçılardır. Âşıklık geleneğinde âşıkların sanatlarını icra ediş tarzları, toplum içindeki rolleri, siyasi, ekonomik ve teknolojik gelişmelere paralel olarak zaman içerisinde değişime uğramıştır.

Adana, âşıklık geleneğinin canlı olarak yaşatıldığı bir ilimizdir. Bölgede Karacaoğlu ve Dadaloğlu gibi şahsiyetlerin izinden giden âşıklar, geleneği ilmek ilmek işleyip şiirlerini sazlarıyla sözleriyle süslemişlerdir. Adana'da yetişen güçlü âşıklardan biri olan Tanrıkulu, âşıklık geleneğini devam ettirip gelecek nesillere aktarmaya çalışmıştır. Bu amaca ulaşmak için birçok televizyon programı yapmış, şenliklere âşık olarak katılmış, bu şenliklerde sunuculuk yapmış, âşık derneklerinde faaliyet göstermiş, bu geleneğe gönül vermiş âşıkların yol göstericisi olmuştur. Bu konuyu seçmemizde Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun âşıklık geleneğini yaşatmaya çalışma yolundaki gayreti, çok yönlü kişiliği, şiirlerindeki derinlik ve lirizm etkili olmuştur.

Yaptığımız incelemeler sonucunda Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun yaşayan âşıklık geleneğinin önemli bir parçası olduğu, değişen ve gelişen kültür birikiminin 21. yüzyıldaki temsilcisi olduğu kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adana, Âşıklık Geleneği, Âşık Hakkı Tanrıkulu, tespit.

ABSTRACT
MASTER' S THESIS

**AN INVESTIGATION OF LIFE, ARTS, AND POEMS OF MINSTREL
HAKKI TANRIKULU FROM ADANA**

ERASLAN, Gamze
Department of Turkish Language and Literature
Supervisor: Prof. Dr. Faruk ÇOLAK
December, 2022, xiv + 269 pages

As the voice of people, the minstrels are artist expressing all kind of thoughts and feelings of society via their poems. The way of the profess their arts and their role in the society have changed over time parallel with the political, economic and technological developments.

Adana is a city where the tradition of minstrelsy is kept alive. Minstrels, who followed in the footsteps of Karacaoğlan and Dadaloğlu, embellished the tradition elaborately with their instruments and words. Minstrel Hakkı Tanrıkulu, one of the influential members of a culture who grow up in Adana, is one of our minstrels trying to continue and pass the tradition of minstrels on to future generations. To achieve this goal, he made many TV programs, participated and compered traditional festivals, acted in the minstrel associations, and become the guide of the minstrels who devoted to this tradition.

In choosing this subject, minstrel Hakkı Tanrıkulu's effort to keep alive the tradition, his versatile personality, the depth, and lyricism in poems were effective.

As a result of our examinations, it has been concluded that, as expected, minstrel Tanrıkulu is an important part of the living the tradition and is the presentative of the changing and developing cultural accumulation in the 21st century.

Keywords: Adana, tradition of minstrelsy, Adanalı Âşık Hakkı Tanrıkulu, detection.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
GİRİŞ	1
1.GENEL HATLARIYLA YAŞAYAN ADANA ÂŞIKLIK GELENEĞİ.....	1

1. BÖLÜM

1. ÂŞIK HAKKI TANRIKULU’NUN HAYATI VE SANATI

1.1. Âşık Hakkı Tanrıkulu’nun Hayatı	5
1.1.1. Baba Tarafı	5
1.1.2. Anne Tarafı.....	5
1.1.3. Doğumu	5
1.1.4. Çocukluk Yılları	5
1.1.5. Okul Yılları.....	5
1.1.6. Askerliği	6
1.1.7. Evliliği	6
1.1.8. Çocukları	7
1.1.9. İş Hayatı.....	7
1.2. Âşık Hakkı Tanrıkulu’nun Sanatı.....	7
1.2.1. Âşıklığa Başlaması	8
1.2.2. Mahlası	9
1.2.3. Sazlı-Sözlü İcra Ortamı	9
1.2.4. Usta Çırak İlişkisi	9
1.2.5. Katıldığı Tarikat, Zümre.....	11
1.2.6. Bozlak Ustalığı	11
1.2.7. Atışmaları	11
1.2.8. Diğer Âşıklarca Bilinip Tanınması.....	12
1.2.9. Âşık Tanrıkulu’nun Kazandığı Ödüller	13

2. BÖLÜM

2. ÂŞIK HAKKI TANRIKULU' NUN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE MUHTEVA YAPISI

2.1. Şiirlerinin Şekil Özellikleri.....	14
2.1.1. Şiirlerde Durak Özellikleri	14
2.1.1.1. 8 Heceli Şiirler	14
2.1.1.2. 11 Heceli Şiirler	15
2.1.1.3. 14 Heceli Şiirler	16
2.1.1.4. 15 Heceli Şiirler	16
2.1.2. Redif	16
2.1.3. Kafiye	18
2.2. Şiirlerindeki Edebi Sanatlar	19
2.2.1. İrsal-i Mesel	20
2.2.2. İstiare (Eğretileme)	20
2.2.3. İstifham	21
2.2.4. Mübalağa	22
2.2.5. Nida	23
2.2.6. Tekrir	24
2.2.7. Telmih	24
2.2.8. Tenasüp	26
2.2.9. Teşbih	27
2.2.10. Teşhis	29
2.2.11. Tezat	30
2.3. Şiirlerinde İşlediği Konular	31
2.3.1. Sitem	31
2.3.2. Sevgili	33
2.3.3. Nasihat	35
2.3.4. Taşlama	36
2.3.5. Şahsiyet	37
2.3.6. Dünyanın Faniliği	38
2.3.7. Çaresizlik	40
2.3.8. Hasret, Gurbet	40
2.3.9. Mevsim	43
2.3.10. Dini Konular	44

2.3.11. Kahramanlık	45
2.4. Şiirlerin Dil ve Üslup Özellikleri.....	46
2.5. Halk Kültürü Unsurları.....	47
2.5.1. Atasözü ve Deyimler	47
2.5.1.1. Atasözü	47
2.5.1.2. Deyimler	48
2.5.2. Dualar ve Beddualar	53
2.5.3. Renkler.....	55
2.5.3.1. Yeşil.....	55
2.5.3.2. Ela.....	56
2.5.3.3. Kara	57
2.5.3.4. Ak	58
2.5.3.5. Al/Kırmızı.....	60
2.5.3.6. Mor	61
2.5.3.7. Pembe	61
2.5.4. Yer Adları	62
2.5.5. Hayvan Adları.....	63
2.5.5.1. Baykuş	63
2.5.5.2. Çakal	63
2.5.5.3. Kuş.....	63
2.5.5.4. Kuzu, Koyun, Keçi	64
2.5.5.5. Yılan	65
2.5.6. Giyim-Kuşam	65
2.5.7. Halk Mimarisi.....	66

3.BÖLÜM

ÂŞIK HAKKI TANRIKULU’NUN ŞİİRLERİ

A. SEKİZLİ HECELİLER	67
1. YÂR GEZDİĞİN SOKAKLARDA	67
2. VAY NELER OLMUŞ.....	68
3. TAŞ YÜREKLİ YÂR.....	69
4. FIRSAT GELMEZ GAYRI.....	70
5. YANDI GİTTİ.....	71

6. GAFİL ÖMRÜM GEÇTİ GİTTİ.....	72
7. TÜRK POLİSİ.....	73
8. BUNLAR BENİM DEĞİL.....	74
9. SEVDİĞİM KAPINA GELDİM.....	75
10. TÜKENDİM.....	76
11. SEN VARSIN SEVDİĞİM.....	76
12. KALMADI HÂLİM BENİM.....	78
13. GELDİM GİDİYORUM.....	79
14. BANA YALNIZ SEN GEREKSİN.....	80
15. LANET OLSUN.....	81
16. TOPRAK OLUR BİR GÜN.....	82
17. NEREDEN NEREYE.....	83
18. SIRA DAĞLAR.....	84
19. SIRRINDAN GELİR.....	85
20. GELEN OLMUYOR.....	85
21. GERÇEK KUL OL DA GÖR.....	87
22. BAHAR GELSİN DE.....	88
23. NELER OLUR NELER.....	88
24. BOŞA GİTTİ ÖMÜR.....	90
25. VAH KÖYÜM VAH.....	91
26. NEREDE KALDINIZ.....	91
B. ON BİR HECELİLER.....	92
27. YOKSA SESİN DUYULMAZ.....	92
28. ŞU PAZARA BAK HELE.....	93
29. CANIMIZ FEDA BU YURDA.....	95
30. BENDEN BAŞKA OLAMAZ.....	95
31. BAŞKA NEYİM VAR.....	96
32. BUNLAR BAMBAŞKA.....	97
33. ZENGİNİ FAKİRİ SEÇME.....	98
34. BUNLAR YETER BANA.....	98
35. YAZIKTIR BANA.....	100
36. İŞTE ADANA BUDUR.....	100
37. İŞTE KIRILDIM SANA.....	101

38. NE DEYİM SANA	102
39. İNTİZARIM HAK OLDU SANA.....	103
40. GÜN GÖRMEDİM NEYLEYİM	103
41. YAR AMA	104
42. BENİ BANA BIRAKMA.....	104
43. BUNLARDAN AYRILMA	105
44. BAK BUNLARI UNUTMA	106
45. GEL BUNLARI UNUTMA	108
46. NE OLURSA NE OLUR.....	109
47. KIBRIS'TA	110
48. NE OLUR YA RAB	111
49. ÂŞIKSAM MAŞUKUM SENSİN	112
50. DOLAŞTIM ONUN PEŞİNDE.....	113
51. NELER OLUR SEHERDE	113
52. BUNLAR HEP BİZDE	115
53. TÜRKÜN KÜLTÜRÜ BUDUR	116
54. BİZDE NELER VAR?	117
55. SENİ GÖRMEYE GELDİM	117
56. BUNLARDAN KİME NE?	118
57. GELSENE	119
58. NEREDESİN GELSENE	120
59. GELSENE	121
60. BANA N'OLDU BU SENE?	122
61. BIRAKMA YARALI DÖNE	123
62. OLUR MU BÖYLE?	124
63. BÖYLE OLDU NE ÇARE.....	125
64. AĞLAYAN GELİN	126
65. BENİ NELER BAĞLADI?	126
66. İLKBAHAR GELİNCE	127
67. NELERDEN UMUT KALMADI	128
68. HABERİN VAR MI?	129
69. BUNDAN SONRA BÖYLE	129
70. ELİN OLDU ŞU GÖNLÜMÜN SUNASI	130

71. BUNLARI BANA BIRAKTI.....	131
72. ÖMÜR BÖYLE GEÇTİ	132
73. BİTMEDİ BİTİREMEDİM.....	133
74. HAYALİ SEVDİĞİM	133
75. NEYİN ZAMANI GELDİ.....	134
76. NE İSTEDİM NE GELDİ	135
77. NELERİN ZAMANI GELDİ	136
78. AKIL BAŞA GELDİ AMMA... ..	137
79. DELİ MİYİM, DİVANE Mİ?	138
80. SORUYORUM.....	139
81. YETMEZ Mİ FELEK?.....	140
82. BENİ BÖYLE EYLE	141
83. NE KADARA SAFIMIŞIM	142
84. BUNLAR YAKTI BENİ.....	143
85. İÇİN İÇİN YER BENİ	143
86. BÖYLE BİLİRİM SENİ.....	144
87. NE İDİ NE OLDU GİTTİ	145
88. NEYİMİ BIRAKTI Kİ!	146
89. GÜLMEDİM GİTTİ.....	147
90. NE İDİ NE OLDU GİTTİ	148
91. TOPRAK BÖYLE İSTER.....	149
92. NELER ETTİN FELEK	150
93. DERDE DERMAN OLAN YOK.....	151
94. BİZİM OLANLAR OLMAYANLAR	152
95. SILAMIZA GEL OĞUL	153
96. NE ARIYORSUN GÖNÜL?.....	154
97. DİNLE DELİ GÖNÜL	155
98. ARZUHÂL DUY ANAM	156
99. ÇARESİZİM GİDEMEM.....	157
100. MALESEF TÜRKİYE’M	158
101. AÇIKTAN AĞLAYAMADIM	159
102. BEN BUNLARA ÂŞIĞIM.....	159
103. BUNUN İÇİN AĞLARIM	160

104. BEN BÖYLE AĞLARIM	161
105. GURUR DUYARIM ANADOLUM.....	162
106. BÖYLEYSEM RAZIYIM.....	164
107. OLMUYOR OLDURAMADIM	164
108. ŞEHİRE GELİŞ.....	165
109. İMDADA KAPINA GELDİM	166
110. SANA GELDİM YAR	167
111. SEVGİLİYE ARZUHÂL	169
112. ZİKRİM SENSİN SEVDİĞİM	169
113. BİLMEM NE DEYİM.....	170
114. NELERİ NEYLEYİM	172
115. BUNLARI NEYLEYİM.....	173
116. SAHİPSİZ KALDIM.....	173
117. DELİ GİBİYİM	174
118. FARK EDİP ÇARK ETTİM	175
119. KARA TOPRAK SADIK YÂRİMİZ BİZİM	176
120. İŞTE BEN BÖYLE OLDUM.....	177
121. BÖYLE MEST OLDUM.....	177
122. DERDE ÇARE BULAMIYORUM.....	178
123. NEREDEN NEREYE.....	179
124. GERÇEK OLMADI HAYALİM DÜŞÜM.....	180
125. AĞLAR GEZER DURURUM	181
126. ANADOLUM DİYOR Kİ	182
127. NELERE KÜSTÜM BAK HELE	183
128. NEREDEN NEREYE DÜŞTÜM.....	184
129. NELERDEN NELERE DÜŞTÜM.....	185
130. NİCE İNSAN GELDİ GEÇTİ BU HANDAN	186
131. KARACAOĞLAN KİMDİR?	187
132. İŞTE O ZAMAN	189
133. NE ZAMAN NE OLDUM	190
134. YÂRİ GÖRSEYİDİM BEN	191
135. BÖYLE HÂLLERDEYİM BEN	192
136. BİR GÜZELE NAZAR ETTİM.....	192

137. BÖYLEDİR YALAN DÜNYA.....	193
138. BÖYLEYSEN NEYE YARARSIN	194
139. HER ŞEYİMDE SEN VARSIN	195
140. HEP SENİN İÇİN.....	196
141. İŞTE FEKE.....	197
142. İŞTE BUDUR GÖZLERİN.....	198
143. GÖZLERİN	199
144. BİTTİM SEN NE HÂLDESİN.....	200
145. DAHA BETER OLASIN	201
146. GÖNLÜMDE TEK SENSİN.....	202
147. AL SENİN OLSUN.....	203
148. İLİMDEN HABERİN OLSUN	204
149. BAK NELER BULURSUN	205
150. ÇEKİLMEZSİN GÖNÜL BE	206
151. BUNLARI DÜŞÜN.....	207
152. NE ÇIKAR	207
153. GİDİYORUM BU ELDEN	208
154. BAK KİMLER AĞLAR.....	209
155. İŞTE BÖYLE ÂŞIKLAR	210
156. BUNU EHLİ İRFANLAR BİLİR	211
157. BAKIN NELERİMİZ VAR.....	212
158. GURBETTEN NAZLI YÂRE.....	215
159. GAM GELİR GEÇER.....	215
160. İŞTE BÖYLE AH EDER	216
161. NE EDER ALLAH EDER	218
162. ÖMÜR BÖYLE GEÇER GİDER	218
163. UYKUSUZ GECELER.....	220
164. BAKIN NELER DEDİLER.....	220
165. YÖRÜKLER BUDUR	222
166. BÖYLEYİM BU GÜNLER	222
167. BUNLARI YAP YETER.....	223
168. BUNLARA YÖN VER	224
169. BAK NELER VARDIR.....	225

170. BUNLAR OLACAKTIR.....	226
171. AĞLAYAN ŞEHİR.....	227
172. İZZETTİR İFFETTİR ŞİİR.....	228
173. DOLANIP GELDİKÇE.....	230
174. SAKLI DURUYOR.....	230
176. PİR ELİNDE NELER OLUR.....	232
177. BAKIN NE OLUR	233
178. BAK SONUN NE OLUR.....	234
179. DERT OLUR.....	235
180. SEVEN SEVER SEVİLENDE NAZ OLUR.....	236
181. YAVAŞ YAVAŞ.....	237
182. EL ÂLEMİ KINIYOR İDİM.....	238
183. DAVETSİZ VARILMAZ İMİŞ	239
184. HATAYA DÜŞMEYELİM.....	240
185. BUDUR DİLEĞİM	241
186. SANA GELİYORUM DOST	242
187. GURBETTE SİLA ÖZLEMİ	242
188. AŞK BENİ NEYLEDİ.....	243
189. HAYATIM BUNDAN İBARET	244
190. ÖZE KOR DÜŞTÜ.....	245
191. FARKINA VARAN OLAMAZ	246
192. SORMADAN OLMAZ	247
193. BEN ÇEKERİM EL DUYMAZ.....	248
194. BÖYLE GİDER SEVDAMIZ	249
195. BİZ BUYUZ İŞTE.....	250
196. NEDEN KÜSTÜN VİCDANSIZ.....	251
197. BUNLAR HUZURSUZ	251
C. ON DÖRT HECELİ.....	253
198. MEHMETÇİK DİYOR Kİ	253
D. ON BEŞ HECELİ	254
199. KOYMA HAM BENİ	254
SONUÇ	255
KAYNAKÇA.....	257

EKLER	261
ÖZGEÇMİŞ	269

GİRİŞ

1.GENEL HATLARIYLA YAŞAYAN ADANA ÂŞIKLIK GELENEĞİ

Âşıklık geleneği, yazılı ve sözlü kültür ortamı içerisinde geçmişten günümüze kadar gelebilmiş ve Türk halkının medeniyet anlayışı içinde gelişerek günümüzde de varlığını sürdürebilmiştir. Başlangıcı kesin olarak bilinmemekle birlikte en eski temsilcilerini kamlar oluşturmaktadır. Kamları takip eden devrede oluşan ozan baksı geleneğinin mensupları İslamiyet’le birlikte tekke kurumu etrafında Tekke- Tasavvuf Edebiyatı geleneğini şekillendirmiştir. 16. yüzyıl sonlarına doğru kahvehanelerde divan edebiyatı mensuplarının saçma sapan sözler söyleyen kişiler olarak adlandırdıkları ozanlar, 17. yüzyılda kendine has tarza dönüşen ve zaman içinde uğradığı değişim ve gelişimlerle günümüze kadar gelerek yaşamaya devam etmiştir. Bu edebiyat ve kültür geleneği; Âşık Tarzı Kültür Geleneği, Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği veya Âşık Edebiyatı olarak adlandırılır (Çobanoğlu, 2007: 9).

Âşık edebiyatının temsilcisi olan âşıklar farklı kültürel ortamda geçmişten bugüne çeşitli adlar almıştır: Yakut Türklerinin “oyun”, Altay Türklerinde “kam”, Tunguz Türklerinde “şaman”, Moğollarda “bo”, ya da “buguw”, Kırgız Türklerinde “baksı”, “bakşı” ya da “bahşi” Oğuz Türklerinde ise “ozan” olarak karşımıza çıkmaktadır (Köprülü, 1989: 57-58).

Âşıklık kavramının oluşumu, “*Göçebelikten yerleşik hayata geçerek yeni bir toplum düzeninin kurulması, şehir ve kasabaların büyük ölçüde teşekkülü, toplum içi çatışmalarının çoğalması destan anlatıcısı ozanın yerine âşık tipinin geçmesini hazırlayan en köklü amillerdir*” şeklinde açıklanabilir (Başgöz, 1968: 8).

Âşık sazıyla sözüyle duygularını ifade eden hem çalan hem söyleyen kişidir. Âşığın adı başlangıcından bu yana çeşitli adlar olsa da işlev bakımından yaşam şartlarına uyum sağlayarak günümüze kadar gelmiştir. Boratav’ın âşık hakkında verdiği bilgiler şu şekildedir:

“*Âşık, Türk halk edebiyatında aşağı yukarı 16. yy.’ dan beri yaygınlaşan bir sanatçı tipidir. O şiiri yazmaz, söyler ve müzikle iç içedir. Şiir müzikten ayrı düşünülemez. Hem çalar hem söyler. Âşıklar, düz konuşma biçiminde söylemekle şiir söylemeyi “dilden söylemek” ve “telden söylemek” deyimleriyle ayırırlar. Bununla âşığın şiirini söylerken sözlere eşlik eden müzik aracının, sazın âşığın şiirinden ayrılmaz bir öge olduğu anlatılmak istenir.*” (Boratav, 1997: 22).

Zengin bir kültür mirasına sahip olan Çukurova yöresi âşık edebiyatına çok değerli kültür malzemeleri bırakmıştır. Yörede geleneğin hâlâ canlı tutulması Adana'nın köklü bir gelenekten beslendiğini göstermektedir ve Adana, âşıklık geleneğinin sürdürülmesi anlamında önemli bir kültür alanını oluşturuyor, diyebiliriz.

“Adana, âşıklık geleneğinin sürdürüldüğü birkaç ilden biridir. Âşıklık geleneği Adana kültür varlığının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Adana’da âşıklar, sazlı (telden), sazsız (dilden), doğaçlama yoluyla, kalemle (yazarak) veya birkaç özelliği birden taşıyan geleneğe bağlı olarak şiir söyleyenlere ÂŞIK, bu söyleme biçimine ÂŞIKLIK- ÂŞIKLAMA, âşıkları yönlendiren kurallar bütününe de ÂŞIKLIK GELENEĞİ adını veriyorlar.” (Artun, 1996: 6).

Çukurova yöresinde yaşayan âşıklara kılavuz olan Karacaoğlan, âşıkların şiirlerinde, önemli bir yere sahiptir. Âşık Tanrıkulu da küçük yaştan beri Karacaoğlan'ın şiirlerini okuduğunu ve şiirlerinde Karacaoğlan'dan etkilendiğini dile getirir. Saim Sakaoğlu; Karacaoğlan'ın pek çok âşık üzerinde etkisi olduğunu, âşıkların duygularını dile getirirken Karacaoğlan'dan faydalandığını şu şekilde dile getirir:

“Âşıklar ustaların ustası Karacaoğlan üzerine pek çok şiir söylemiştir. Bu şiirlerin bazıları yarışma amacıyla yazılmış olsa bile âşıkların duygularını dile getirmeleri açısından önemlidir. Bu âşıklar arasında: Âşık Yaşar Reyhani, Âşık Feymani, Âşık Kemali Bülbül, Veysel Kaymak, Nazmi Ünlü, Mehmet Cihangiroğlu, Âşık Hacı Karakılçık, Yoksul Derviş, Âşık Fedai, İsmail Aslan, Ayşe Çağlayan, Âşık Haydar, Âşık Ali Gürbüz, Âşık Çaresiz, Gürünlü Âşık Gülhani, Abdolvahap Kocaman, Adil Ali Atalay, Âşık Hâlil Karabulut, İsmail Hakkı Tanrıkulu, Âşık Duran Şihlioğlu vb. sayılabilir” (Sakaoğlu, 2012: 299). Sakaoğlu'nun belirttiği gibi Âşık Hakkı Tanrıkulu da Karacaoğlan'dan esinlenen ve Karacaoğlan geleneğini canlı bir şekilde yaşatan halk âşıklarındandır.

Âşık Hakkı Tanrıkulu Adana'da aktif bir şekilde âşıklık geleneğini icra etmektedir. Yörede yer alan şenliklere davet edilen ilk âşıklardandır. Bu şenliklerde birçok âşık ile bir araya gelerek şiirlerini söyler. Teknolojinin gelişmesi Adana yöresinde âşıklığın daha çok insana duyurulmasında olumlu katkı sağlamıştır. Âşık Tanrıkulu da gerek çeşitli televizyon kanallarına çıkarak gerek yörede yapılan şenliklere katılarak geleneğin yaşatılmasında etkili olmuştur. Tanrıkulu; Feymani,

Âşık Osman Akçay, Hazım Demirci, Âşık Hacı Karakılçık ve daha birçok âşık ile aynı ortamda bir araya gelip yörenin âşıklık geleneğinin taşıyıcısı olmuşlardır.

Adana yöresinde yapılan şenliklerde bir araya gelen âşıklar geleneğın yaşatılmasında aktif bir rol üstlenmiştir. Değışen yaşam şartları, sosyal medyanın etkisi, âşıkların üstlendiğı rolleri geniş kitlelere taşımada aracı olmuştur. Yöresel kutlamalarda âşıkların ilk sırada davet edilmesi kültürel aktarım açısından âşıklık geleneğinin devam etmesine katkı sağlamıştır (Artun, 1996: 33-34).

Günümüzde âşıklığın görev ve etkileri değışmiştir. Artık pir elinden dolu içen âşıkların çağı geride kalmıştır. Âşıklık geleneğı ve Adana âşıklık geleneğinin bundan sonraki yüzyıllarda yerini nasıl koruyacağı merak uyandırmaktadır. Âşıklık geleneğı ve Adana âşıklık geleneğinin geleceğı ne olacaktır sorusu yine gündemdedir. Yüzyıllardır toplumlara şiir gücüyle seslenme görevini yapan, toplumun duygu ve düşüncelerinin sözcülüğünü yapan âşıkların geleceğı ne olacaktır? Bu sorunun cevabını âşıklarda aramak zorundayız. Âşıklar hecenin, dörtlüğün, koşmanın güzelliklerinden yararlanarak sanatlarını yeniliklerle süsleyerek sanatlarını icra ederlerse kalıcılığı yakalayacaktır (İvgin,1995: 32-34).

Yörenin tanınmış âşıklarından Âşık Osman Akçay geleneğın durumunu şu şekilde aktarmaktadır:

“Eskiden kıraathanelerde âşıklar çalar okurdu. Kahvehane okul, âşık da o okulun hocasıydı. Şu an âşık, köylerde dinleyici bulamayıp geleneğı icra etmede sıkıntı yaşamaktadır. Günümüzde âşıklara gerekli değerin verilmemesi âşıkların insanlara sazını, sözünü duyurmasını zorlaştırmaktadır. Âşıkların daha çok insana ulaşması için okullarda ilkokul çocuklarıyla tanıştırılıp geleneğı sazlı sözlü bir şekilde talebelere aktarmak bu sorunun çözümü için ilk adım olabilir. Dünyada hiçbir millete nasip olmayan bu gelenek devlet politikası hâline getirilip yaşatılmalıdır” (KK3)

Görüldüğü gibi âşık toplumun sesi olmuş, toplumun dile getirmek istediklerini sazlarıyla, sözleriyle dile getirmiştir. Toplumun sesi olurken bazen onları eğlendirmiş bazen de onları sözleriyle eğitmiştir (Yardımcı, 2015: 113).

“Temelleri İslamiyet öncesi ozanlama geleneğine dayanan bu edebiyat, binlerce yıldır ortaya koyduğu eserlerle rüştünü ispat etmiştir” (Çolak, 2009: 13). Yüzyılımızın güçlü âşıklarından biri olan Tanrıkulu da köklü bir âşıklık geleneğinin olduğu Adana yöresinde, halkın duygularını halka en iyi ifade eden bir âşık olarak Adana yöresinde geleneği sürdürmektedir.

1. BÖLÜM

1. ÂŞIK HAKKI TANRIKULU'NUN HAYATI VE SANATI

1.1. Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun Hayatı

1.1.1. Baba Tarafı

Âşık Tanrıkulu'nun babası Abdullah Tanrıkulu'dur. Âşık, soylarının Horosan Türkmenlerine dayandığını belirtir. Varsak Türkmenlerinden Köseler ailesine mensup Âşık Köse Hasan'ın torunudur.

1.1.2. Anne Tarafı

Varsak Türkmenlerinden Köseler ailesine mensup Âşık Kör Hasan'ın torunudur. Tanrıkulu'nun annesi ile babası teyze çocuklarıdır. Dedesine Kör Hasan denildiğini belirten âşık dedesinin de âşıklık yeteneğinin olduğunu belirtir. Doğaçlama söyleme yeteneğine sahip dedesi mahalli bir âşık olarak kalmıştır.

1.1.3. Doğumu

Âşık Tanrıkulu, 1952 yılında Adana'nın Feke ilçesine bağlı Karacaoğlan köyü olarak da bilinen Gökçeli köyünde dünyaya gelmiştir. Kimlikte doğum tarihi 1956 olarak yazılmıştır. Asıl adı İsmail Hakkı Tanrıkulu'dur. Beş kardeş olan Tanrıkulu, evin ilk ve tek erkek çocuğudur.

1.1.4. Çocukluk Yılları

Âşık Tanrıkulu çocukluk yıllarını askere gidene kadar köyde geçirdiğini dile getirir. Çocukken arkadaşlarıyla çelik-çomak, misket vb. oyunlar oynayarak vakit geçirmiştir. Davar sürüleri olan âşığımız; yazın yaylaya çıkıp davar güderek, orakla ekin biçip öküzle tarla sürerek ailesine yardımcı olduğunu belirtir. Yaşadığı köyün coğrafi şartları, köyde geçimin genellikle hayvancılıkla uğraşılmasını zorunlu kılmıştır. Dağlık bir yörede yaşayan Tanrıkulu, babasına yardımcı olmak için evdeki küçükbaş hayvanların güdülmesi işini üstlenmiştir.

1.1.5. Okul Yılları

Âşık Tanrıkulu, ilkokula köyüne komşu olan Belenköy İlkokulunda başlamıştır. Kimliğe geç yazılması nedeniyle ilkokula sekiz yaşında başlayan

Tanrıkulu on dört yaşında ilkokulu bitirmiştir. Maddi sıkıntılar yaşayan ailesinin âşığa destek verememesi âşığın okul hayatının son bulmasına neden olmuştur. Daha ilkokul yıllarında başlayan âşıklık yeteneği öğretmeninin de dikkatini çekmiştir. Âşık daha o yıllarda heceli kafiyeli şiir yazdığını öğretmeninin de bunları kendisine okuttuğunu belirtmektedir. Öğretmeninin isteği üzerine Âşık Tanrıkulu, Feke'nin kurtuluşu için şiir yazmıştır. Fakat o şiir şu an âşığın kendisinde dahi yoktur.

1.1.6. Askerliği

Âşık Tanrıkulu 1976 yılının Ekim ayında askere gitmiştir. On sekiz ay askerlik yapıp köyüne geri dönmüştür. Kimlikte büyük yazılması sebebiyle yaşlılarından büyük olarak askerlik görevini tamamlamıştır.

Askere gidene kadar köyünden dışarı çıkmamıştır. Âşığın ilk gurbete çıkışı asker olmasıyla başlar. Âşık, “*Aşk-ı sevda çektiğim dönemde askere gitmem bana çok zor geldi.*” diyerek gurbete gidişini anlatır (KK1). Askerlik dönüşü de köyde kalamayan âşık gurbetin yolunu tutmuştur.

Uçsuz bucaksızdır gurbet yolları,
Senelerce gezdim gezdim bitmedi.
Bin bir düğüm bağlı buldum yılları,
Gece gündüz çözdüm çözdüm bitmedi. (73/1)

1.1.7. Evliliği

Âşık Tanrıkulu'nun eşi Sultan Tanrıkulu 1955 yılında Adana'nın İmamoğlu ilçesine bağlı Saygeçit köyünde dünyaya gelmiştir. Çiftçi bir ailenin kızı olan Sultan hanımın okuryazarlığı yoktur. Âşık Tanrıkulu ile görücü usulü evlenmişlerdir.

Eşi Sultan Hanım'la tanışmalarını âşığımız şöyle anlamaktadır: Akrabaları boyu boyuna uygun değil ama çok hanım bir kız var onu sana alalım, derler. Âşık Tanrıkulu ise “Ben fakir bir çobanım, o kız beni alır mı?” der. “Meğer Sultan Hanım da beni görmüş ve Allah'a dua etmiş. Allah'ım yazacaksan beni böyle birine yaz.” demiş. Âşık sevdiğimizi alamasak da sevenimizi aldık deyip latife yaparak bu anısını bizlerle paylaşıyor (KK1).

1.1.8. Çocukları

Âşık Tanrıkulu'nun iki oğlu vardır. Büyük oğlunun adı Ümit Kürşat Tanrıkulu'dur. 1980 doğumlu olan Ümit Kürşat lise mezunudur. Evli ve üç kızı vardır. Şu an Sarıçam Belediyesinde çalışmaktadır (KK4).

Küçük oğlunun adı ise Âdem Kağan Tanrıkulu'dur. Abisi Ümit Kürşat ile arasında bir yaş vardır, kimlikte 1981 doğumludur. Evli ve iki oğlu vardır. Lise mezunu olan Âdem Kağan şu an Acıbadem Hastanesinde yardımcı eleman olarak çalışmaktadır. Tanrıkulu'nun çocukları babası gibi âşıklık yeteneğine sahip değildirler (KK5).

1.1.9. İş Hayatı

Âşık Tanrıkulu, ilkokulu bitirince geçim sıkıntısı çeken ailesine katkıda bulunmak için çobanlık yapmaya başlamıştır. Kendilerine ait küçükbaş hayvanları olduğunu söyleyen âşık, köyde onlara bakarak iş hayatına küçük yaşında başlamıştır. Askerlik çağına kadar köyde kalmıştır. Askerlik görevini yaptıktan sonra Feke Belediyesinde işe başlamıştır. 1979'da Adana'ya taşınmıştır. Bir tekstil fabrikasında on iki yıl çalışmış ve 1991 de işinden ayrılarak aldığı otobüs ile bir müddet servis şoförlüğü yapmıştır.

Anadolu'nun birçok yöresinde sosyal ve kültürel etkinliklere katılan Tanrıkulu, muhtelif konser, şölen ve festivalde yer almıştır. Yerel- ulusal televizyon ile bölgesel radyo programlarına katılmıştır. Uzun bir süre televizyonda program hazırlayıp sunmuş ve Çukurova Halk Ozanları Kültür ve Araştırma Derneği kurucu üyesi ve ikinci başkanlığını yapmıştır. Değişen yaşam şartları karşısına çıkan imkânlar âşığı Adana Büyükşehir Belediyesi konservatuvar alanına yönlendirmiştir. Uzun süre çalıştıktan sonra Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarından emekli olmuştur. Şu an Adana'nın Sarıçam ilçesinde ikamet eden Âşık Tanrıkulu yazları kendi köyü olan Gökçeli köyüne giderek yaşamını sürdürmektedir.

1.2. Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun Sanatı

Âşık Tanrıkulu, âşık edebiyatı kaynaklarından beslenmesine rağmen âşıklığın önemli hususlarından olan rüya görme, usta çırak ilişkisi etrafında yetişme hususlarından yoksundur. Fakat doğaçlama yaparak şiirlerini okuması, heceyle

söylemesi, atışma yapması, halk diline hâkim olup köy ve kırsalda yetişmesi açısından âşık edebiyatı kaynaklarından uzak olmadığını göstermektedir.

1.2.1. Âşıklığa Başlaması

Âşık Tanrıkulu “âşık olacağım” demeye âşık olunamayacağını belirtiyor. “Âşıklığın ne okulu var ne eğitimi, âşıklık gönül işidir, Allah vergisidir.” demektedir (KK1). Âşıklığa çok küçük yaşlarda başlayan âşık bu yeteneğinin nasıl oluştuğunu kendisi de açıklayamamaktadır.

Âşığımız, yöre itibarıyla âşıklık geleneğinin zengin olduğu bir yerde yaşamaktadır. Kendisinde bu kültürel dokunun oluşmasında bunun etkisinin de olabileceğini belirtir. Ayrıca dedesi Kör Hasan’ın da âşıklık yeteneğine sahip olması, doğaçlama şiirler söylemesi bu yeteneğin torununa da geçtiğini düşündürmektedir. Şiirlerinde Karacaoğlu’nın da etkisi kendini gösterir.

Doğan Kaya, konuyla alakalı şu tespitleri yapmıştır:

“Kişinin karakterinin oluşmasında ve bazı alışkanlıklar kazanmasında çevre doğrudan ilgilidir. Cereyan eden olaylar intibalar, çeşitli icraatlar herkeste belli bir oranda iz bırakır. Kimi, bu faktörlerin birinden fazlaca etkilenir. Arzu, düşünce ve inancı belli bir yönde kesafet kazanır. İşte bazı kişilerin âşıklığa başlamaları da bu vesile ile olur” (Kaya, 2009: 65).

İlkokulu bitirince eğitim hayatına devam edemeyen âşık, bu boşluğu doldurmak için hece ölçüsüyle kafiyeli şiirler söylemeye devam etmiş ve bu yeteneğini gün geçtikçe geliştirmiştir. “Okumayı öğrendikten sonra Karacaoğlu, Dadaloğlu, Köroğlu çok okurdum.” diyen Tanrıkulu’nun, âşıklığa başlamasında bu âşıkların rolü yadsınamaz. Hatta Âşık Tanrıkulu Karacaoğlu’nın kendi köyünden olduğunu düşünür (KK1). Bu düşüncesi âşığın şiirinde şöyle yer bulmuştur:

İlçesi Feke’dir, Varsak’tır soyu
Kalbinde yaşatır şehiri köyü
Her gezdiği yerde bir ömür boyu
Hakikati bulmuş Karacaoğlu (131/2)

1.2.2. Mahlası

Âşığın adı İsmail Hakkı, soyadı Tanrıkulu'dur. Âşık İsmail ismini kullanmamaktadır. Mahlas olarak ise soyadı olan Tanrıkulu'nu tercih etmiştir. İlkokul yıllarında şiir yazarken Hakkı ismini mahlas olarak kullanan âşık daha sonra çevresindeki insanların da önerisiyle Tanrıkulu mahlasını kullanmıştır.

Kul hatasız olmaz neler desem de,
Delilik velilik bilmezsin kimde,
Evvel soyadımdı, şimdiyse hem de,
Mahlasıma Tanrıkulu dediler. (164/8)

1.2.3. Sazlı-Sözlü İcra Ortamı

Köprülü, âşıkların yetiştikleri çevrenin onların âşıklık gücüne olan katkısını dile getirirken âşık tarzı şiiri dediğimiz sanat şeklini daha iyi anlatmak için, bunu yaratan saz şairlerinin hangi içtimai çevrelerde ve hangi şartlar altında yetiştiklerini anlamak gereklidir, der (Köprülü, 1999: 173).

Âşıklık geleneği içinde saz eşliğinde şiir söylemek önemli bir unsurdur. Gelenek içinde çok önemli bir yere sahip olan saz ve irticalen şiir söyleme geleneği Âşık Tanrıkulu'nun şiirlerinin önemli bir özelliğidir. Saz çalmasını bilmesi âşığı diğerlerinden ayıran en önemli özelliğidir. Âşık Tanrıkulu'nun saz çalmaya başlama hikâyesi ise çok anlamlıdır.

Çevresinde saz çalmasını bilen hiç kimse yoktur. Köyde komşusunun evinde saz olduğunu söyleyen âşık maddi zorluk içerisinde olan ailesinden saz almalarını isteyememektedir. Ancak babası, âşığın saza olan ilgisini bilmekte ve görmektedir. Tanrıkulu'nun babası Abdullah amca komşusuna giderek kendisine ait olan av tüfeğini verip sazı alarak oğluna getirmiştir. Sazı eline alan âşık başlarda akort yapamadığını belirtir. Sonra ne oldu nasıl oldu saz çalmaya başladım, diyerek saz çalmaya nasıl başladığını dile getirir (KK1). Aileden gelen bir yetenek mi, yoksa yörenin zenginliği mi, âşığı etkiledi bunu âşık da bilmiyor.

1.2.4. Usta Çırak İlişkisi

Cafer Özdemir âşıklığın en önemli gereklerinden biri olan usta-çırak ilişkisi şu şekilde açıklamaktadır: “Âşık adayının geleneği öğrenip yetişmesinde en yaygın yöntem çıraklık eğitimidir. Bu eğitim icra esnasında ustanın izlenmesi esasına

dayanır. Bu yüzden çırak, ustanın sanatını icra ettiği her ortamda bulunmak durumundadır.” (Özdemir, 2011: 145).

Âşık Tanrıkulu’nun yaşadığı, âşıklığa başladığı yer olan Feke’nin Gökçeli köyü dağlık bir yerdedir. Yörenin dağlık olması insanların çevre ilçeler ve illere olan ulaşımını kısıtlamıştır. Âşığın köyde yaşadığı yıllar dikkate alınırsa bu dağlık coğrafi yapıya sahip olan köye bir de maddi zorluklar eklenmiştir. Hâl böyle olunca köyün dışarı ile olan bağlantısı da çok kısıtlı kalmıştır.

Küçük yaşta âşıklığa gönül veren Âşık Tanrıkulu, bu şartlar altında âşıklığını yalnız başına idame ettirmiştir. Ustasının olmadığını belirten Tanrıkulu *“Dizinin dibinde oturup benim ustam ol dediğim biri olmadı. Ustam yok ama benim için Karacaoğlan da bir usta, Dadaloğlu da bir usta hatta bizim memlekete uzak olsa da gönül bağı kurduğum Âşık Şenlik de benim için bir usta, bugün yaşayan âşıklar da benim için bir usta birlikte programlara katıldığımız âşıklar da benim için birer ustadır ”* diyerek bu konuyla alakalı düşüncesini paylaşmıştır (KK1). Geleneğe bütün kalbiyle bağlı olan âşık çevresindeki âşıkların tecrübesinden faydalanmayı kendine fayda bilmiştir.

Karacaoğlan’ı kendine kılavuz olarak gören âşık, bu düşüncesini mısralara şu şekilde yansıtmaktadır:

Türkü yazmış gelinlere kızlara,
Usul boya karakaşa gözlere,
Büyük âşık, yol göstermiş bizlere,
Bir kılavuz olmuş Karacaoğlan. (131/6)

Âşık Tanrıkulu yetiştirdiği bir çırağının da olmadığını belirtir. Âşık: *“Birebir yetiştirdiğim bir çırağım olmadı. Ama yanıma her gelene, bu işe gönül vermiş kişilere yardımcı olurdum hâlen de olmaya devam ediyorum.”* diyerek konuya açıklık getirmiştir (KK1). Bu işe gönül vermiş kişilere yardımcı olduğunu belirten bu yolda acemi olan, yolun başında olan âşıkların şiirlerini yorumladığını, yeri geldiğinde eleştirdiğini, yeri geldiğinde ise desteklediğini belirtir. Yani Âşık Tanrıkulu’nun birebir ne ustası vardır ne de çırağı vardır.

1.2.5. Katıldığı Tarikat, Zümre

Âşık Tanrıkulu herhangi bir tarikata ya da zümreye bağlı olmadığını belirtmektedir. Âşıklar cemine katıldığını belirterek, “*Gittim, gördüm ancak tarikata katılmadım.*” der. (KK1). Gaziantep ve Adıyaman gibi bazı illerde bulunan âşık cemlerine katılmıştır. Orada bulunanlar sohbet edip zikir çektikten sonra Âşık Tanrıkulu ilahi türünde yazdığı şiirleri seslendirerek topluluğa renk kattığını belirtir.

1.2.6. Bozlak Ustalığı

Âşıklık geleneği içinde önemli bir yere sahip olan bozlak okuma Çukurova yöresinde de yaygın şekilde görülmektedir. Âşık Hakkı Tanrıkulu gençliğinde iyi bir bozlak okuyucusu olduğunu belirtir. “*Bozlak okumak ustalık ister. Sesimiz yetmiyor şimdi. Bozlak okuma yöre yöre değişir. Kırşehir bozlağı, Çukurova bozlağı gibi çeşitli isimler alır. Ben Karacaoğlan bozlağı söylerdim. Karacaoğlan’dan söylerken ‘ahey!’ diye başlanır, Dadaloğlu’ndan söylerken ‘ay dost!’ diye başlanır. Herhangi bir konusu yok. Kültürümüzde acılı türkülerin uzun hava şeklinde okunmasıdır.*” (KK1).

Âşık Tanrıkulu eskiden iyi bir bozlak okuyucusu olduğunu belirtir. Bozlak okuma çok zor olsa da âşığın sesinin güzel olması ilgi görmesine neden olmuştur. Katıldığı âşık şenliklerinde halkın isteği üzerine birçok kez bozlak okuduğunu belirtir. Âşığımız şu an hastalığı sebebiyle bozlak okuyamadığını dile getirmektedir.

1.2.7. Atışmaları

Atışma âşıkların belli bir kitle karşısında birbirlerini överek ya da yererek söylediği söyleyişlerdir.

“Âşık karşılaşmaları, iki veya daha çok âşığın bir arada, bir bilirkişi kurulu veya halk topluluğu karşısında sazlı sözlü imtihan olması, karşılıklı atışması ve birbirinin sözlerine karşılık (nazire) söylemeleri şeklinde olur” (Aslan, 1975: 71).

Umay Günay atışma ile ilgili düşüncesini şu şekilde dile getirmiştir: “Bugün âşıklık geleneğinin canlı olarak yaşadığı Doğu Anadolu, Güney Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde özellikle Erzurum ve Kars çevresinde yaşayan âşıklar arasında “karşılama”, “deyişme”, “atışma” veya “karşı beri” gibi adlar alan sistemli deyişmeler en az iki âşığın dinleyici huzurunda veya herhangi bir yerde karşı karşıya gelerek birbirlerini sazda ve sözde belli ilkeler içinde sınamaları esasına dayanmaktadır” (Günay, 2018: 84).

Tanrıkulu atışma konusunda h nerlidir. Katıldığı  şık Şenliklerinde diğer âşıklar ile atışma yapmıştır. Doğaçlama yeteneğine sahip âşığın, bir sohbet ortamında  şık Hacı Karakılçık ve  şık Süphandereli ile yaptığı atışması Şu Şekildedir:

Tanrıkulu:

Tatlı tatlı söz söyleyip,
G ld r r m ben bunları.
Kediyle fare eyleyip,
Yediririm ben bunları.

Süphandereli:

Bugün  şkın deryasına,
Daldırırım ben bunları.
Bir söz söyleyip ayağa,
Kaldırırım ben bunları.

Âşık Karakılçık:

Bugün sohbetin dışına,
Fıldırırım ben bunları.
Götürüp nehir başına,
Daldırırım ben bunları.

1.2.8. Diğer  şıklarca Bilinip Tanınması

Âşık Hakkı Tanrıkulu Adana’da  şık Őenliklerinin aranan isimlerindendir. Geleneği hâlen aktif bir Şekilde icra etmektedir. Adana yöresi  şıklığı icra etmede zengin bir kültür birikimine sahiptir. Feymani,  şık Ey bi, Kul Mustafa,  şık Hacı Karakılçık, Deli Hazım, Süphandereli (Osman Akçay); Tanrıkulu’nun aynı ortamlarda  şık meclisini paylaştığı  şıklardandır.

Âşık Tanrıkulu; Feymani,  şık Hacı Karakılçık, Deli Hazım gibi kendinden yaşça büyük âşıklardan birebir ders almamıştır. Ancak onların kendisine yol gösterdiğini tecrübelerinden yararlandığını dile getirir. Yazdığı Şiirlerini bu âşıklara gösterip onlardan düzeltme aldığını belirtir.

Âşık Osman Akçay, Tanrıkulu’nun m kemm l bir kişiliğe sahip olduğunu dile getirir. Tanrıkulu’ndan Şu Şekilde bahseder:

“Ustası olmamasına rağmen kendini küçük yaşta geliştirmiş güçlü bir âşıktır. Karacaoğlan’dan etkilenen onun izinden giden bir âşıktır. Âşıklık sanatının bütün dallarında dolu doludur. Girdiği her ortamda âşıklılığının yanı sıra neşesiyle de dikkat çeker. Her konuda mahir bir insandır” (KK3).

1.2.9. Âşık Tanrıkulu’nun Kazandığı Ödüller

Âşık Tanrıkulu, Çukurova’nın aktif bir şekilde geleneği icra eden âşıklarındandır. Karacaoğlan’ın izinden giden kendisine onu usta kabul eden âşık katıldığı âşık şenliklerinde çeşitli ödüller kazanmıştır. Ancak kazandığı ödüllerin katıldığı âşık programların sayısız olması nedeniyle aldığı ödüllerin hepsi aklında değildir.

Tanrıkulu ile aynı ortamlarda âşık meclislerine katılan, âşık şenliklerinde sanatlarını icra eden, Âşık Osman Akçay da âşıklılığın ödülünün olmadığını belirtir. Bu geleneğe gönül vermiş her kişi sazını eline aldığı anda halkın karşısına çıktığında ödülünü aldığını söyleyerek Âşık Hakkı Tanrıkulu’nun her konuda mahir olduğunu, bulunduğu âşık meclislerinde ödüller aldığını dile getirir (KK3).

Tanrıkulu’nun aldığı bazı ödüller şunlardır:

Çukurova Lokman Hekim Şiir Yarışması’nda Türkiye ikincisi olmuştur.

“Düziçi Karacaoğlan Âşıklar Şöleni’nde birinci olarak “Altın Saz” ödülünü almıştır.

Çorum Âşıklar Bayramı’nda “Memleket Türküleri” dalında birinci olmuştur.

2. BÖLÜM

2. ÂŞIK HAKKI TANRIKULU' NUN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE MUHTEVA YAPISI

2.1. Şiirlerinin Şekil Özellikleri

Hece ölçüsü dizelerde, hece sayılarının eşit olmasına dayanır. Şiirin ilk dizesi kaç hece ise tamamının o sayıda olması şarttır. Ancak bunlar belli duraklar çerçevesinde olması gerekmektedir. Halk şiirinde 3 ila 20 arasında değişen hece yapısına sahip şiirler vücuda getirilmiştir. Bunların içinde en çok 7, 8, 11, 14, 15, 16 heceli şekiller kullanılmıştır (Kaya, 2010: 604).

Âşığın şiirlerini incelediğimizde şiirlerin 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12 ve 15 dördlükten oluştuğu tespit edilmiştir.

Tanrikulu'nun şiirlerinde 11'li ve 8'li hece ölçüsünün ağırlıklı olarak kullandığı görülmektedir. 26 şiirinde 8'li hece ölçüsünü, 171 şiirinde 11'li hece ölçüsünü, 1 şiirinde 14'li hece ölçüsünü, 1 tane şiirinde ise 15'li hece ölçüsünü kullanılmıştır.

2.1.1. Şiirlerde Durak Özellikleri

2.1.1.1. 8 Heceli Şiirler

Âşık Tanrikulu şiirlerinde 8'li hece ölçüsünü kullanmıştır. Duygularını uzun cümleler yerine daha kısa ve öz anlatmayı tercih etmiştir. 8'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerde farklı duraklar görülmektedir. 4+4, 3+5, 5+3 ve duraksız (belli bir şekle bağlı olmayan) şiirler mevcuttur.

4+4 = 8 heceli ölçüyle söylenenler:

Şen yüreğin, gülen yüzün,

Ağlar ağlar gülmez olur.

Pınar olur iki gözün,

Kimse yaşın silmez olur. (23/1)

3+5=8 heceli ölçüyle söylenenler:

Dinmiyor gönlümün zarı,

Terk ettim serveti varı,

Araya hasret duvarı,
Örerken acımadın mı? (3/3)

5+3= 8 heceli ölçüyle söylenen şiirler:

Âlem bilir şu gönlümde,
Bir tek sen varsın sevdiğim.
Adın zikirdir dilimde,
Bir tek sen varsın sevdiğim. (11/1)

8 heceli ölçüyle söylenen duraksız şiirler:

Geziyordum adım adım, 4+4=8
Bozuldu lezzetim tadım, 3+5=8
Nasıl oldu anlamadım, 4+4=8
Gafil ömrüm geçti gitti. 4+4=8 (6/2)

2.1.1.2. 11 Heceli Şiirler

Tanrıkulu'nun şiirlerinde çoğunlukla aşk, ayrılık, hasret, gurbet konuları işlenmiştir. Bu şiirlerinde biçim olarak da geleneğe uyum sağlamıştır. Şiirlerini çoğunlukla 11'li hece ölçüsüyle söylemiştir. 11'li hece ölçüsüyle yazılan şiirlerde durak özellikleri genellikle şu şekildedir: 6+5=11, 4+4+3=11 ve duraksız şekilleri mevcuttur.

6+5=11 heceli ölçüyle söylenenler:

Nice günler kaldım müşkül hâllerde,
Mecnunca dolaştım kanlı çöllerde,
Canımı alıp da gurbet ellerde,
Garip koyma mezar taşımı Ya Rab. (48/6)

4+4+3=11 heceli ölçüyle söylenenler:

Erenlerin er yolunda izi var,
Kamillerin ilmi gören gözü var,
Sevenlerin sevdiğine sözü var,
Sözlerine sadık kalıp gelsene. (59/3).

11 heceli ölçüyle söylenen duraksız şiirler:

Yaradandır kâinatın amiri, 4+4+3=11

Külli varlık ondan alır emiri, 4+4+3=11

Bir taş düşerse olmaz tamiri, 6+5=11

Gönülün sarayı kalesi başka. 6+5=11 (32/2)

2.1.1.3. 14 Heceli Şiirler

Tanrıkulu'nun incelediğimiz şiirler içerisinde 14'lü hece ölçüsüyle yazdığı bir şiiri görülmektedir. Bu şiirindeki durak özelliği ise şu şekildedir: 7+7'dir.

Böyle inançlı milli duygu bende oldukça,

Dua et anacığım çile bana vız gelir.

Hak yolu seferinde azimle yol aldıkça,

Kafama takmıyorum güzel günler tez gelir,

Müslüman Türk oğluyum çile bana vız gelir. (198/1)

2.1.1.4. 15 Heceli Şiirler

Tanrıkulu'nun şiirlerinin içerisinde 15'li hece ölçüsüyle yazılan bir şiiri vardır. Bu şiirde kullanılan durak ise şu şekildedir: 8+7=15'tir.

Sevdiğim dalında yetir, koyman olur ham beni,

Kendine köle et amma, etme ya da yem beni,

Gül yüzünü eğri görsem, dayanamaz yüreğim,

İçime bir atış düşer sarar derdi gam beni. (199/1)

2.1.2. Redif

Âşık tarzı şiirlerde kafiye ve redifler şiirdeki ahengi sağlamaya yarayan önemli unsurların başında gelir. Cem Dilçin redif ile ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir: “Redif, halk şiirinin en eski ve en önemli öğelerinden biridir. Halk şairleri redife uyaktan daha çok önem vermişlerdir. Bütün duygu, düşünce ve benzetmeleri rediften doğar. Halk edebiyatı ürünlerinin çoğunluğu rediflidir. Halk şiirinde redif çok çeşitli biçimlerde görülür. Genellikle redif dizenin sonundadır” (Dilçin, 1983: 80).

Tanrıkulu'nun şiirlerinde yer alan redifler ek ve kelime hâlinde karşımıza çıkmaktadır. Aşağıdaki dörtlükte ek hâlindeki redife örnek verilmiştir. Dörtlükte “ar” eki redif oluşturur:

Haksızlığa hiciv eder taş atar,

Latifeyle biri birine çatar,
Haktan aldığı kullara satar,
Aşkın çarşısında pazar âşıklar. (155/2)

Başka bir şiirinde ise “-emem” sesiyle ek hâlindeki redife yer verilmiştir:

Sen gül demeyince ben de gülemem,
Bildirmesen hiçbir şeyi bilemem,
Ben acizim üstesinden gelemem,
Çıkmazlara salma işimi ya Rab. (48/4)

Ek hâlindeki redif dışında kelime hâlindeki rediflere de yer verilmiştir. Aşağıdaki dörtlükte “eyleyim” kelime hâlinde redife örnektir.

Düşündükçe ince fikir eyleyim,
Daima adını zikir eyleyim,
Cefa çektik sıra şükür eyleyim,
Dillerimi hiç isyana bırakma. (42/5)

Kelime hâlindeki redife başka bir örnekte “olduysa” kelimesiyle oluşturularak yapılmıştır:

Ak eyledik günler kara olduysa,
Tamamladık eksik fire olduysa,
Baktık bir tarafı yara olduysa,
Kanımızdan merhem sürdük bu yurda. (29/3)

Tanrıkulu’nun şiirlerinde ayrıca ek ve kelime hâlindeki redifler bir arada da kullanılmıştır. Aşağıdaki dörtlükte “-mek de vardır” bunun örneğidir:

Ağlamak da vardır, gülmek de vardır,
Unutmak da vardır, bilmek de vardır,
Yaşamak varise, ölmek de vardır,
Bilmem ne söyleyim, kime ne deyim. (113/5)

2.1.3. Kafiye

Redif ve kafiyeler şiirlerde ses benzerliği oluşturan ve şiirde kendine özel bir ezgi oluşturan ses denklîğidir. Ahmet Talât Onay kafiyeyi şu şekilde açıklamıştır: “Mısraların sonlarında bulunan hecelerin seslerinin birbirine benzemesine kafiye denir” (Onay, 2012: 48).

Âşık Tanrıkulu şiirlerinde; yarım, tam, zengin ve cinaslı kafiye çeşitlerini kullanmıştır. Âşık, kafiye çeşitlerinin hemen hemen hepsinde kafiye yer vermesine rağmen en çok kullandığı kafiye çeşidi yarım kafiye dir.

Yarım kafiye şiirlerde tek ses benzerliğine dayanan bir kafiye çeşididir. Aşağıda yer alan dörtlükte “-l” sesi ile yapılmış yarım kafiye örneği vardır:

Böylesi düğünler olduğu zaman,
Herkes oynar sazlar çaldığı zaman,
Gelin ile damat geldiği zaman,
Atkı olur, takı takılır bizde. (53/4)

Aşağıda yer alan dörtlükte “-ş ” sesi ile yarım kafiye yapılmıştır.

Soğuk su girmiş aş gibi,
Ya hayal ya da düş gibi,
Uçuverip bir kuş gibi,
Gafil ömrüm geçti gitti. (6/3)

Yarım kafiye den sonra en çok yer verdiği kafiye türü ise tam kafiye dir. Tam kafiye şiirlerde yer alan iki ses benzerliğine dayanan kafiye türüdür. Aşağıdaki dört lükte “-ut” sesiyle tam kafiye oluşturulmuştur:

Geçen yıllar beni yiyip de yuttu,
Kader bırakmadı, yakamı tuttu,
Anlaşılan dostlar bizi unuttu,
Aylar oldu kapımızı çalan yok. (93/2)

“Ben Böyle Ağlarım” adlı şiirinde ise “-aş” sesiyle tam kafiye örneği oluşturulmuştur:

Kimse bilmez içimdeki ataşı,
Ağırdır taşınmaz çilenin taşı,

Belli etmesem de gözümün yaşı,
Gizlice içime döker ağlarım. (104/4)

Tanrıkulu'nun şiirlerinde az da olsa zengin kafiye örneklerine de rastlanır. Zengin kafiye şiirlerde yer alan üç ve daha fazla ses benzerliğine yer verilmesidir. Aşağıdaki dörtlükte “-cağ” sesiyle zengin kafiye örneği verilmiştir:

Baykuşlara kaldı yurdum bucağım,
Gözyaşımla doldu koynum kucağım,
Gelip görsen ne hâldedir ocağım,
Ateşi söğünmüş külü bulursun. (149/4)

Aşağıdaki dörtlükte ise “-aban” sesiyle zengin kafiye oluşturulmuştur:

Yapılan bir bina erken çökermiş,
Sağlamca temelli taban olmasa.
Tahıl eksen yaban otu çıkarmış,
Derin süren köten saban olmasa. (46/1)

Cinaslı kafiye şiirlerde yazılışları aynı ama anlamları farklı olan kelimelerin oluşturduğu bir uyak çeşididir. Âşığın şiirlerini incelediğimizde bir şiirinde de cinaslı kafiye çeşidine rastlarız. Âşığın aşağıdaki şiirinde şiirin ilk dörtlüğünün 2 ve 4. dizelerinde “yar ama” kelimesiyle tunç kafiye oluşturulmuştur. 2. dizede “yar ama” dan kasıt uçurum iken 4. dizede “yar ama” kelimesiyle sevgili kastedilir.

Gönülün peşine düştüm giderim,
Biliyorum yolu sonu yar ama.
Hâlâ hayal kurar umut ederim,
Belli oldu vefasızsın yar ama. (41/1)

2.2. Şiirlerindeki Edebi Sanatlar

Tanrıkulu'nun şiirlerinde söz sanatlarının yer aldığı görülmektedir. Bilerek ya da bilmeyerek kullandığı bu sanatlar şiirlerini anlam yönünden zengin kılmıştır. Bazı dörtlüklerde birden fazla sanatın bir arada kullanıldığı görülmektedir.

2.2.1. İrsal-i Mesel

Şiirde anlatıma güç katmak amacıyla atasözü, özdeyiş gibi özlü sözlerin kullanılmasıdır. “Herhangi bir söze güç katmak ve sözü pekiştirmek amacıyla konuyla ilgili atasözü, özdeyiş ya da bu değerinde bir söz söylemeye denir” (Türkan, 2016: 114). Şiirde anlamı kuvvetlendirmek ve okuyucuya mesaj vermek amacıyla irsal-i mesel sanatı kullanılmaktadır. Âşık Tanrıkulu şiirlerinde atasözleri ve deyimler kullanarak irsal-i mesel sanatından yararlanmıştır.

Aşağıda yer alan dörtlükte “*Büyük balık küçük balığı yutar.*” atasözüne yer verilerek irsal-i mesel sanatı kullanılmıştır.

Küçük balıkları yutar iriler,
Bağbansız bağlarda verim geriler,
Kurda kuşa yem olurmuş sürüler,
Peşinde uyanık çoban olmasa. (46/2)

İlgili dörtlükte “*Asil azmaz, bal kokmaz*” atasözünün kullanılmasıyla irsal-i mesel sanatına yer verilmiştir.

Tersine yokuşa su akmaz derler,
Dokunmazsan ateş el yakmaz derler,
Asil olan azmaz bal kokmaz derler,
Hile karışmışsa balı neyleyim.

Âşık, Mevlana’nın “*Ne olursan ol yine gel*” sözüne yer vererek irsal-i mesel sanatına başvurmuştur:

İman ehli dala bağlı ipimiz,
Birlik dirlik içindeyiz hepimiz,
Ne olursan ol der, açık kapımız,
Misafire gösterilir yer bizde. (52/5)

2.2.2. İstiare (Eğretileme)

Bir tür benzetmedir. Ancak benzetme unsurlarından sadece bir tanesi bulunur (Alptekin, 2020: 32). İstiare açık istiare ve kapalı istiare olmak üzere ikiye ayrılır. Açık istiarede benzetilen kapalı istiare de ise benzeyen kullanılır.

Aşağıda yer alan dörtlükte dalın, bülbülün ve gülün ağlaması insana

benzetilmiştir. Ancak benzetilen varlık olan insan kullanılmamıştır. Bu nedenle kapalı istiare yapılmıştır.

Yaz bitip de mevsim hazan olanda,
Eser rüzgâr yaprak düşer dal ağlar.
Aşk uğruna gece gündüz figanda,
Ayrılıktan bülbul ağlar gül ağlar. (154/1)

Dörtlükte, “*Derdimin dermanı başımın tacı*” derken sevgili kastediliyor. Fakat benzeyen sevgili kelimesi kullanılmayarak açık istiare yapılıyor.

Derdimin dermanı başımın tacı,
Ağlayıp yandığım hep senin için.
Elaman diyerek dostu düşmana,
Arzuhâl sunduğum hep senin için. (140/1)

2.2.3. İstifham

Sanatta soru sorma anlamına gelen istifham, “Sözü sorulan şeye yanıt isteme amacını gütmekten duyguyu ve anlamı güçlendirmek için soru biçiminde söylemektir” (Dilçin, 1983: 456) şeklinde açıklanmaktadır. Tanrıkulu istifham sanatını; hesap sorma, sitem, iğneleme amaçlarıyla kullanmaktadır.

Tanrıkulu da aşağıdaki dörtlükte kendisine cefa eden kaderin kastının ne olduğunu sorarak istifham sanatı yapmıştır:

Şad olup gülmedim ben kana kana,
Çektiğim çileler tak etti cana,
Cevri cefa eden kaderin bana,
Acep kastı nedir bilmedim gitti. (89/3)

Feleğin kendisinden ne istediğini sorarak istifham sanatına yer verir:

Ne istersin benden ey bire felek,
Her yerde karşıma çıktın yetmez mi?
Vurdun üzerime taşınmaz şelek,
Alıp mengeneyle siktin yetmez mi? (81/1)

Âşık sevgiliye sitemini istifham sanatını kullanarak dile getirir:

Akıllı mı yoksa sen deli misin?
Bilmem düşman mısın, sevgili misin?
Fidanlar kurutan samyeli misin?
Bağıma zamansız estin vicdansız. (196/2)

2.2.4. Mübalağa

Anlatılanları daha etkili hâle getirmek için bir şeyi olduğundan çok büyük veya çok küçük göstermeye mübalağa denir. “Bir şeyin etkisini güçlendirmek amacıyla, o şeyi olağanüstü bir şekilde anlatma sanatıdır. Bu sanata bir çeşit ifrat ya da tefrit sanatı denilebilir” (Aktaş, 2002: 85).

Sevgiliye olan aşkı anlatırken damarındaki kanında dahi sevgilinin olduğunu söyleyerek mübalağa sanatına yer vermiştir:

Gece gündüz her anımda,
Damarımdaki kanımda,
Tende emanet canımda,
Bir tek sen varsın sevdiğim. (11/2)

Tanrıkulu dünyada, taht ile tacı istemediğini sevgiliye olan sevdası yüzünden çektiği acının büyüklüğünü anlatırken mübalağa sanatına yer verir:

İstemez dünyada taht ile tacı,
İnsan hemhâl olur çektikçe acı,
Yalçın kayaları, ulu ağacı,
Köklerinden söker gider sevdamız. (194/2)

Âşık sevgiliyi görünce nefesinin tutulduğunu ve sevgilinin gözlerinin kalbini yerinden söktüğünü belirterek mübalağa yapar:

Nefesim tutuldu gördüğüm zaman,
Gözlerim karardı, önüm toz duman,
Ne kadar direnem vermiyor aman,
Kalbimi yerinden söker gözlerin. (143/5)

Sevgilinin peşinde koşarken gözyaşı döktüğünü feryadı ile dağları taşları çatlattığını söyleyerek mübalağa yapar:

Karıştırdım hayalleri düşleri,
Tozu çamur etti gözüm yaşları,
Haykırdım çatlattı, dağı taşları,
Ah ile feryadım onun peşinde. (50/3)

Âşık sevgilinin bazen dağları aşır bazen ummanlara dalarak gelmesini arzuladığını mübalağa yaparak dile getirir:

Bazı yürüyerek, bazı koşarak,
Bazı durgun akıp, bazı coşarak,
Bazı zaman yüce dağlar aşarak,
Bazı da ummana dalıp gelsene. (59/5)

Feryat figan ederek gözlerinin kanlı yaşlar akıttığını belirtip mübalağa yapmıştır:

Sılamı özlerim gittiğim yerde,
İlaç kar etmiyor bendeki derde,
Feryat figan ettim hastanelerde,
Gözlerim kanlı yaş doldu bu sene. (60/3)

2.2.5. Nida

Âşık Tanrıkulu şiirlerinde seslenme aracı olarak nida sanatına yer vermiştir. Duygularını dile getirirken coşkulu bir dil kullanarak nida sanatına yer verir. “Nidanın kelime anlamı çağırma, bağırma ve seslenmedir. Terim anlamı; şairin aşırı bir şekilde heyecanlanması ve duygulanması sonucunda “ey, ley, eyvah” gibi imlemlerle seslenmesidir” (Kaya, 1994: 111).

Tanrıkulu aşağıdaki şiirinde dostla seslenmiş ve nida sanatı yapmıştır:

Yolundayım ey dost çeksem de acı,
Daim sana duacıyım duacı,
Gönlümün sultanı, başımın tacı,
Benim gönlüm sende eli neyleyim. (114/5)

Âşık günahlarıyla birlikte Allah'ın kapısına geldiğini şefaât beklediğini “ey” ünlemini kullanarak seslenir ve nida sanatına başvurur:

Günahımla cürmüm ile yanına,
Ey sevgili senin kapına geldim.
Ümmete şefaât düşer şanına,
Ey sevgili senin kapına geldim. (109/1)

2.2.6. Tekrir

Bir şiirde anlatımı güçlendirmek, söylenenleri daha etkili bir şekilde anlatmak amacıyla bazı kelime veya kelime öbeklerinin tekrarlanmasına tekrar denir (Aktaş, 2002: 112). Tanrıkulu'nun şiirlerinde yer alan kelime ve kelime gruplarının tekrarı anlatıma zenginlik katmıştır.

Aşağıdaki dörtlükte “Hani nerde kaldınız?” cümlesinin tekrar sanatına örnek oluşturmaktadır.

Dost görünen arkadaşlar,
Hani nerede kaldınız?
İyi günde can yoldaşlar,
Hani nerede kaldınız? (26/1)

Dörtlükte “ağlar” kelimesinin art arda kullanılması tekrar sanatına örnektir.

Şen yüreğin gülen yüzün,
Ağlar ağlar gülmez olur.
Pınar olur iki gözün,
Kimse yaşın silmez olur. (23/1)

2.2.7. Telmih

İşaret etmek suretiyle herhangi bir şeye gönderme yapmak anlamında kullanılan bir sanattır. “Bir söz içerisinde bir kıssaya, bir efsaneye, tarihî bir olaya veya bir ayete ya da hadise, meşhur bir darb-ı mesele, bir inanışa işaret etmek anlamında bir edebî terimdir” (Saraç, 2013: 89). Tanrıkulu da şiirlerinde sıkça telmih sanatına yer vermiştir.

Aşkın büyüklüğünü anlatmak için  şık edebiyatında önemli bir yere sahip olan Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı hik yelerine sık sık telmihte bulunur.  ekti i sıkıntılar  anlatırken Eyüp Peygambere, çaresiz kaldığını anlatmak için Hallacı Mansur olayına telmihte bulunur.

Aşağıdaki  iirinde aşkının büyüklüğünü, çektiği  ilenin etkililiğini anlatmak adına Leyla ile Mecnun ve Kerem ile Aslı hik yesine telmihte bulunur:

Uzak yakın deme d   p yollara,
Kerem Aslı gibi dönüp küllere,
Deli Mecnun gibi dalıp çöllere,
Ferhat gibi dağlar del de gel oğul. (95/2)

Âşık g l ile bülbül aşkına şiirlerinde sık sık yer vererek telmih sanatına başvurur:

Suları süsüdür g l n,
Reyhası başka sümbülün,
Hele g l ile bülbülün,
Sevdası derinden gelir. (19/2)

Âşık  iirinde Kalubelada verdiğimiz sözü hatırlatarak telmih sanatına başvurur:

Tanrıkulu sevgi olmalı  zde,
Güzel görür ferin var  sa gözde,
 ol kalubelada verdiğin sözde,
Sağlam duruyon mu hâline y n ver. (168/7)

H . Eyüp' n hastalıklar karşısındaki sabrı ve  ilesini hatırlatarak telmihte bulunur:

Bu dünyayı karı  karı  arasan,
Daha dertli bulmak zor benden başka.
 u  ilemin emsalini sorarsan,
Sade Eyüp çekmiş bir benden başka. (30/1)

Hallacı Mansur'un darağacına gerilmesi ve derisinin yüzülmesi olayına telmihte bulunur:

Sanki Mansur gibi çekildim dara,
Yüreğim sıkılır, özümde yara,
Talihi kötude, yazısı kara,
Gören var mı imiş sor benden başka? (30/2)

2.2.8. Tenasüp

Aralarında anlam bakımından ilişki bulunan en az iki sözcüğün bir arada kullanılması sanatıdır. “Aralarında anlam bakımından tezat (karşıtlık) dışında bir ilişki bulunan iki ya da daha fazla sözcüğü bir ibarede kullanmaktır” (Saraç, 2013: 36). Tanrıkulu'nun şiirlerinde de tenasüp sanatının bolca örneği bulunmaktadır.

Aşağıda yer alan dörtlükte hava, su, toprak kelimeleri birbiri ile alakalı kullanılarak tenasüp sanatına örnek oluşturmuştur. Aynı şekilde dal, çiçek, yaprak kelimeleri de tenasüp sanatına örnektir.

Hem karada hem de akta,
Kandım havada suda toprakta,
Dalda çiçekte yaprakta,
Bir tek sen varsın sevdiğim. (11/4)

Aşağıdaki dörtlükte sümbül, reyhan, gül, bülbül kelimeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır.

Suları süsüdür gölün,
Reyhası başka sümbülün,
Hele gül ile bülbülün,
Sevdası derinden gelir. (19/2)

Dörtlükte görülen kış, kar, buz kelimeleri tenasüp sanatına örnektir.

Kimi uçar kimi bağrını sürür,
Kışın olan kar, buz; yaz olur erir,
Âmâ olan bile gerçeği görür,
Gönlündeki gözü kör olmayınca. (27/2)

2.2.9. Teşbih

Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun şiirlerini incelediğimizde teşbih sanatına sıkça yer verildiğini görürüz. Teşbih, anlatımı güçlendiren daha etkili hâle getiren âşığın şiirlerine anlatım yönünden zenginlik katan bir unsurdur. Teşbih, “Sözü daha etkili bir duruma getirmek için, aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden, benzerlik bakımından güçsüz durumda olanı nitelikçe daha üstün olana benzetmektir” (Dilçin, 1983: 405).

Âşık kendini bülbüle benzeterek onun gibi mutlu olmak istediğini ancak sonunun baykuşa benzediğini şu şekilde dile getirir:

Bin bir umut ile doluydu dünüm,
Şimdi neden böyle giryana düştüm.
Bülbül gibi şakıyordu her günüm,
Varıp baykuş gibi virana düştüm. (128/1)

Âşık teşbih sanatının çoğunda kendini bülbüle benzetir. Bülbülün şakıması gibi âşık da sevgiliyi anar, zikreder:

Gören gözlerimde tutan elimde,
Özlediğim arzum ve emelimde,
Şakıyan bülbülüm, açan gülümde,
Fikrim sensin zikrim sensin sevdiğim. (112/6)

Sevgilinin güzelliğini anlatmak için de teşbih sanatına başvurur. Sevgilinin kirpiklerini oka, kaşlarını kemana benzetir:

Kirpiklerin oktur, kaşların keman,
Cana can katıyor baktığın zaman,
Hastaya düşküne oluyor derman,
Dertlinin hâlinde bilen gözlerin. (142/5)

Âşık ayrılık acısı ile birlikte aşk ateşinin kendisini koca çınar gibi devirdiğini belirterek teşbih yapar:

Ayrılık rüzgârı esti savurdu,
Koca çınar idim kökten devirdi,

Aşk ateşi bedenimi kavurdu,
Cehennemin nârı tenime geldi. (74/3)

İnsanın sevdiğinden ayrı kalmasını yavrusunu aldırılmış kuşlara benzetir:

Her günü saati gamlı tasalı
Dervişane gezer eli asalı
Yavrusun aldırılmış kuşlar misali
Figanı dağları yıkar ah eder (160/3)

Doğuştan beri dertli olduğunu belirten âşık kendisini eli asalı garip bir dervişe benzetir:

Ta doğuştan gönlüm gamlı, tasalı,
Yazmakla bitmiyor ömrün masalı,
Garip derviş gibi eli asalı,
Alıp diyar diyar gezdiren vardır. (169/2)

Âşıkları bal üreten arıya benzeterek teşbih yapar:

Onlar misal bal üreten arıya,
İcabet ederler gelen çağrıya,
Cevap bulur sual olan soruya,
Nice muammayı çözer âşıklar. (155/6)

Dertlerini dağa, kendisini hazan olmuş bağa ve yanıp biten çıradaki yağa benzeterek teşbih sanatı oluşturur:

Dert der isen üzerimde dağ gibi,
Harap oldum, hazan vurmuş bağ gibi,
Yanıp biten çıradaki yağ gibi,
Ben bittim tükendim, sen ne hâldesin. (144/5)
Kendisini güle ve kuru ağacın dalına benzetir:

Yaprağım döküldü, çiçeğim soldu,
Sahipsiz bahçenin gülü gibiyim.
Meyve veremiyom bana ne oldu?

Kuruyan ağacın dalı gibiyim. (116/1)

2.2.10. Teşhis

Teşhis bir diğer adıyla kişileştirme doğada yer alan varlıklara insana ait özelliklerin verilmesidir. “İnsan ve insan dışındaki varlıkları insan gibi duyar, düşünür ve hareket eder hâle getirmeye ‘teşhis’ denir” (Türkan, 2016: 131).

Âşık sevdasının gözyaşı döktüğünü söyleyerek teşhis sanatına başvurmuştur:

Huzur olur sevgi olduğu yerde,
Tatlı sözden deva bulunur derde,
Mevla Mevla diye diye seherde,
Gözyaşları döker gider sevdamız. (194/5)

Sevgiliden ayrı geçirdiği zamanı anlatırken hasret okunun kendisini vurduğunu belirtir:

Kısmet olur ise çıkar gelirim,
Sabret yollarımı bekle sevdiğim,
Korkuyorum gurbet elde ölürüm,
Hasret vurdu beni okla sevdiğim. (111/1)

Sevgilinin gözlerini anlatırken yüreğinin içine bir kürek köz döktüğünü söyleyerek teşhisinde sanatı oluşturur:

Gönül karışmayı ister göçünü,
Kara kaşlar destek çıkar saçına,
Kız inan ki yüreğimin içine,
Alır bir kürek köz döker gözlerin. (143/3)

Tanrıkulu çöllerin kendisine âşık olduğunu söyleyerek teşhis sanatına yer verir:

Olmaz şeyi yüreğime dert ettim,
Sevgi haktan seveceğim şart ettim,
Mecnun gibi yuva ettim, yurt ettim,
Çöller bana, ben çöllere âşığım. (102/4)

Sürekli çile çektiğinin ve gönlünün çile çekmeye duymadığını söyleyerek teşhis sanatına yer verir:

Bu çileyi ben çekerim el duymaz,
Ateşlerde yanar özü gönlümün.
Kanaatsizliği elinden koymaz,
Bir türlü doymuyor gözü gönlümün. (150/1)

2.2.11. Tezat

Tezat, birbiri karşıtı olan duygu, düşünce, hayal ve durumları bir ilgi kurarak bir arada söyleme sanatıdır (Karataş, 2001: 433). Duyguların ifadesi sırasında anlatıma güç katmak amacıyla zıtlıklardan yararlanılmaktadır. Bu duruma tezat adı verilmektedir. Âşık Hakkı Tanrıkulu da şiirlerinde bu zıtlıklara yer vererek anlatımını zengin kılmıştır.

Âşık dert ve derman kelimelerini bir arada kullanarak tezat sanatına yer vermiştir:

Kirpiklerin oktur, kaşların keman,
Cana can katıyor baktığın zaman,
Hastaya düşküne oluyor derman,
Dertlinin hâlinde bilen gözlerin. (142/5)

Tanrıkulu kış ve yaz kelimelerini kullanarak tezat oluşturur:

Kimi uçar kimi bağrını sürür,
Kışın olan kar buz, yaz olur erir,
Âmâ olan bile gerçeği görür,
Gönlündeki gözü kör olmayınca. (27/2)

Âşık gece ve gündüz kelimelerini kullanarak tezat oluşturur:

Bir ateş düşürdün yanar özüme,
Gündüz hayat gece oldu gözüme,
Yılışarak umut verip yüzüme,
Gülmedin sevdiğim kırıldım sana. (37/2)

Aşağıdaki dörtlükte ise birbirine zıt olan cömert ve cimri kelimelerini kullanarak tezat sanatına başvurmuştur:

Beş on defa dinle bir defa söyle,
Bizim töremizin gereği böyle,
Arada kendini kontrol eyle,
Cömert mi, cimri mi? Eline yön ver. (168/5)

2.3. Şiirlerinde İşlediği Konular

2.3.1. Sitem

Sitem âşığın kendisini yalnız ve çaresiz hissettiği durumlarda karşısındakilere kırgınlığını belirtmesidir. Tanrıkulu'nun şiirlerini incelediğimizde sitem duygusunun ağır bastığını söyleyebiliriz. Genel olarak şiirlerinde yaşamın zorluklarını dile getiren âşık bu durumu bazen hayata bazen karşısındaki kişiye öfkesini kırgınlığını dile getirerek yansıtmıştır.

Âşık eşinin dostunun kendisini yalnız bıraktığını düşünerek onlara şöyle sitem eder:

Dost görünen arkadaşlar,
Hani nerede kaldınız?
İyi günde can yoldaşlar,
Hani nerede kaldınız? (26/1)

Tatlı canım derde kaldı,
Düşüncem kederde kaldı,
Bilmem dostlar nerde kaldı?
Kapımı çalan olmuyor. (20/2)

Bu sitem bazen âşığın hayatına talihine şeklinde karşımıza çıkar:

Dost dediğim yılan çıktı, taş çıktı,
Gerçek sandıklarım hayal düş çıktı,
Sabah oldu, umutlarım boş çıktı,
Oysa sizden neler umdum geceler. (163/2)

Hayatın ona gülmediğini belirten âşık kaderine de sitem eder:

Kalbim delik deşik kapatmaz yama,
Güneşim batıyor, kaldım akşama,
Allah'ım affetsin, günahdır ama,
Kimseye sözüm yok kadere küstüm. (127/6)

Feleğe seslenirken bir gün olsun huzur vermediğini dile getirir:

Eller gibi demi devran sürmedim,
Hiç kimseyi hakir görüp yermedim,
Bir gün olsun neşe huzur görmedim,
Dertten derde soktun başımı felek. (92/6)

Felekten sürekli darbe yediğini anlatır:

Tanrıkulu'm belki gülerim dedim,
Ey be felek senden çok darbe yedim,
Ben senden derdime derman istedim,
Yarama tuz biber ektin yetmez mi? (81/7)

Sevgilinin âşığa yüz vermemesi yüzünden sevgiliye sitem eder:

Gelip de geçersin hâlim sormazsın,
Ne dedim de gene küstün vicdansız.
Sorduğum soruya cevap vermezsin,
Neden konuşmazsın sustun vicdansız? (196/1)

Sevgili, Tanrıkulu'nun belini bük müştür, sevgiliye sitemi bu yüzdendir.

Amansız aşk ile bu genç yaşımda,
Yâr belimi bük tün haberin var mı?
Tarayacak saç koymadın başımda,
Kel eyledin dök tün haberin var mı? (68/1)

2.3.2. Sevgili

Tanrıkulu'nun şiirlerinin büyük çoğunluğunu oluşturan sevgili teması âşığın gençlik çağında yaşadığı ilk aşkı kavuşamadığı Suna'sı ilham kaynağı olmuştur. Yaşanmadan acı çekmeden şiir yazılamayacağını dile getiren âşık şiirlerinin her satırına duygularını acısıyla tatlısıyla yerleştirmiştir.

Âşığın hayatında acı bir anı olarak kalan Suna için de şiirler yazmıştır. Kavuşamadığı Suna'nın evlilik haberini alan Tanrıkulu Suna'nın düğününe gider. Uzaktan Suna'nın kınasının yakıldığını görür, oracıkta bayılır. Kendine geldiğinde ise sazı eline alır ve şiirini okur:

Ah eyledim bir kenara oturdum,
Döktüm gözlerimden yaşı bitirdim,
Geç bulduğum yâri erken yitirdim,
Tanışalı dolmamıştı senesi. (70/2)

Suna'nın evlenmesiyle bir daha iflah olmayacağını ise şu şekilde dile getirir:

Böylece son buldu sevginin yolu,
Bu yüzden içirim acıyla dolu,
Daha iflah olmaz bu Tanrıkulu,
Elin oldu şu gönlümün sunası. (70/4)

Âşık Tanrıkulu'nun şiirlerinde yer alan sevgili vefasız, zalim bir yapıya sahiptir. Âşığın şiirlerinde sevgiliye kavuşamadığı ve sevgili hasreti çektiği görülür. Bazı şiirlerinde sevgili özlemle anılırken bazı şiirlerinde sevgili zalimdir ve sevgiliye sitem edilir. Sevgiliden vefa beklerken sevgiliye olan duygularını aşağıdaki şekilde dile getirmiştir:

Kız ne güzelliştir, sendeki böyle?
Huri mi melek mi, aslını söyle?
Gönlümü neşeli şaduman eyle,
Koyma gamlı yaslı karalı döne. (61/4)

Tanrıkulu'nun şiirinde sevgili zalimdir ve âşık sevgilinin zalimliğinden aşağıdaki gibi dert yanmaktadır:

Verdiğin ikrardan dönerek beni,
Kandırdın sevdiğim olur mu böyle?
İçte yüreğimi dışımda teni,
Yandırdın sevdiğim olur mu böyle? (62/1)

Tanrıkulu'nun kimi şiirlerinde sevgili hayali bir sevgilidir. Âşık kendine usta kabul ettiği Karacaoğlan gibi gezip gördüğü yerlerdeki kızlara da âşık olmuştur:

Adada bir süre gezdim dolandım,
Gönül sevdiğini buldu Kıbrıs'ta.
Gelirken ağladım çok duygulandım,
Ayrılık zamanı geldi Kıbrıs'ta. (47/1)

Bazı şiirlerinde ise sevgiliyi gurbet duygusunun verdiği özlemle anlatır:

Sen geldin aklıma ela gözlü yâr,
Gurbet elde akşam olduğu zaman.
Haykırıp da ediyordum ahu zar,
Yâdına sevdiğim geldiği zaman. (132/1)

Tanrıkulu şiirlerinde sevgilinin gözüne, yüzüne, dişlerine yani fiziksel özelliklerine sıkça yer verir:

Gonca gül misali tazedir yaşın,
Dizilmiş damağa incidir dişin,
Şu fani âlemde bulunmaz eşin,
Sanırım sen tek gelmişsin cihana. (55/3)

Topuktan tepeye bulunmaz hile,
Goncalığı benzer baharda güle,
Nişanlıysa, hatta evliyse bile,
Bana göre farksız durur kızınan. (136/4)

Sevgilinin fiziksel özelliklerinin yanı sıra huyunun güzelliğine de yer vermiştir:

Kendin güzel, huyun ne hanım hatın,
Parayla ölçülmez gerçek fiyatın,
Şahlar bile seni alamaz satın,
Dünya malı yetmez senin pahana. (55/2)

2.3.3. Nasihat

Âşık tarzı şiirde didaktik şiirlere “nasihat” adı verilir. Bir şeyi öğretmek, bir düşünceyi benimsetip yaymak için yazılan şiirlerdir. Âşıklar halkın yaşamından seçtiği konuları halkın diliyle onlardan biriymiş gibi anlatır. Güncel olaylar, toplumsal aksamalar toplumun sözcüsü durumunda olan âşıkların şiirlerine konu olmuştur. Nasihatın kelime etimolojisi açısından tanımını şu şekilde yapmışlardır: “Nasihat veya Türkçe adıyla ‘ög-üt’ kelimesi, ‘ög- akıl’ ve eski çokluk eklerinden birisi olan ‘-üt’ yani ‘akıllar’ ya da ‘denenmiş’ ve ‘işe koşulmuş seçenekler’ gibi sözlük anlamları taşımaktadır.” (Çobanoğlu-Çobanoğlu, 2015: 5).

Halk şiirinde nasihat etmek, belli bir amaç doğrultusunda şiirlerde yer almıştır. Tanrıkulu da şiirlerinde insanlara doğruyu yanlış anlatmak için bu konuya başvurmuştur. Çobanoğlu konuyla alakalı şunları söylemiştir: “Bu tespitimize istinaden bir anlatım tutumu olarak nasihat ise, konuşan ya da anlatanın dinleyiciyi yanlış ve kötü davranışlardan uzaklaştırmak için söylediği sözler veya kullandığı kalıplaşmış ifade ve anlatım biçimleri olarak tanımlanabilir” (Çobanoğlu- Çobanoğlu, 2015: 2).

Tanrıkulu dönemin şartlarına uygun olarak düşüncelerini bazen insanlara yol göstererek bazen eksik gördüğü konuları eleştirerek şiirlerine konu olarak yansıtmıştır. Topluma fayda sağlamak yöre halkına doğru yolu göstermek amacıyla nasihat konulu şiirlere yer vermiştir.

Âşıklar toplumun temsilcisi durumundadır. Güncel olaylar, toplumda yer alan düzensizlikler âşıkların ilgisini fazlasıyla çekmektedir. Tanrıkulu da toplumsal olaylara değinerek halkı; sevgi, dürüstlük, barış doğruluk üzerinden uyarır ve halka yol gösterir:

İyi düşün ince ele sık doku,
Arif ol da ince kılına yön ver.
İkra emrin dinle oku da oku,
Doğruya alıştır diline yön ver. (168/1)

Doğruluğu, dürüstlüğü ve bu ilkelerden ayrılmamız gerektiğini belirtir:

Er geç mutlak görülecek yararı,
Üstada bağlanan elden ayrılma.
Aşkın kovanında olduysan arı,
Hilesiz katkısız baldan ayrılma. (43/1)

Bu dünyada doğru yoldan ayrılmamanın öbür dünyada da kızgın ateşlerin varlığının unutulmamasını hatırlatır:

Merhametsizlerden umut bekleme,
Var malına yok diyerek saklama,
Üzerine günah vebal yükleme,
Öbür yanda kızgın nârı unutma. (45/2)
Küçüklere sevgi büyüklere saygı gösterilmesi gerektiğini öğütler:
Kumaşa destektir içinde astar,
Yapı bozuk ise ne yapsın mastar,
Küçüğüne karşı sevgini göster,
Büyüğünü sayıp hürmet et yeter. (167/4)

2.3.4. Taşlama

Toplumun sözcüsü durumunda olan âşıklar insanların söylemediği veya söylemeye cesaret edemediği şeyleri şiirleri aracılığı ile aktarırlar. “Bir kimseyi yermek ya da toplumun bozuk yönlerini eleştirmek amacıyla yazılan şiirlerdir” (Dilçin, 1983: 339). Halk kültüründe yeren, kötüleyen, alay eden, kişisel ve toplumsal aksaklıkları konu alıp işleyen şiirlerdir. Beğenilmeyen kişileri, huyları, âdetleri kötülemek onlarla alay etmek için söylenirler. Tanrıkulu yaşamının her döneminde maddi manevi zorluklar yaşadığını dile getirir. Köyden şehre gelmesi, iş bulmakta zorluklarla karşılaşması adaletsizliğe şahit olması şiirlerinin konusuna etki etmiştir. Ve bozuk düzene eleştiri niteliğinde şiirleri ortaya çıkmıştır:

Palavracı bol keseden atıyor,
Uyanıklar köşeleri tutuyor,
Büyük balık küçüğünü yutuyor,

İnsan satılıyor mal pazarında. (28/5)

İnsanların yalancılığı, işlerine hile katmalarını şu şekilde eleştirir:

Ne çıkayım yukarıya,
Çıkanlar iner geriye,
Şeker verdiler arıya,
Ballar benim balım değil. (8/3)

Etrafında yer alan sahte dostları şu şekilde anlatır:

Sahte dostlar balta vurdu dalıma,
Kimileri tuzak kurdu yoluma,
Dostlar acır, düşman güler halıma,
Deli miyim divane mi bilmem ki? (79/4)

Genel olarak düzensizliği zaman ilerledikçe her şeyin değiştiğini insanların eski düzeni unuttuklarını belirtir:

Çalardık söyledik geldikçe aşka,
Bu günleri görmez olaydım keşke,
Eskiye benzemez her şey bir başka,
Bozulmuş anane töre be gönül. (96/4)

2.3.5. Şahsiyet

Toplumda iz bırakmış kişiler kendisinden sonra gelen insanlar için yol gösterici olmuştur. “Her saz şairinin hayatında çok önemli insanlar vardır. Bunların bir kısmı âşığı madden rahatlatırken, bir kısmı da manen etkili olmaktadır” (Alptekin, 2004: 121). Âşık Tanrıkulu için de Karacaoğlan önemli bir yere sahiptir. Tanrıkulu âşıklığa Karacaoğlan’ın izinden giderek onu kendisine usta kabul edip âşıklığa başladığını belirtir.

Karacaoğlan, Âşık Tanrıkulu’nun ilham kaynağıdır:

Türkü yazmış gelinlere kızlara,
Usul boya karakaşa gözlere,
Büyük âşık, yol göstermiş bizlere,

Bir kılavuz olmuş Karacaoğlan. (131/6)

Şiirlerinde Karacaoğlan'ın kim olduğunu ve kendi köyünde dünyaya geldiği bilgisini de bizlere verir:

On yedinci asır doğup dünyaya
Gökçeli'de gelmiş Karacaoğlan
Genç iken tutulmuş aşkı sevdaya
Hak aşkıyla dolmuş Karacaoğlan (131/1)

Karacaoğlan'ın Feke ilçesinden olduğunu soyunun Varsak olduğunu belirtir:

İlçesi Feke'dir Varsak'tır soyu,
Kalbinde yaşatır şehiri köyü,
Her gezdiği yerde bir ömür boyu,
Hakikati bulmuş Karacaoğlan. (131/2)

Usta kabul ettiği Karacaoğlan'ın ölmediğini yerinin gönüllerde olduğunu belirtir:

Tanrıkulu'm âşık sözünün eri,
Günden güne artar onun değeri,
O toprakta değil, gönülde yeri,
Kim diyor ki ölmüş Karacaoğlan. (131/12)

2.3.6. Dünyanın Faniliği

Bütün canlılar gibi insan da önce doğar sonra ölümü tadar. Yaşam, insanın son nefesini vererek diğer dünya olarak adlandırdığımız yere göç etmesiyle son bulur. Fani olan dünya, insanoğlunun yaşamını sonlu kılar. Türk halk şiirinde yer alan dünyanın geçiciliği Tanrıkulu'nun şiirlerinde de sıkça kullanılmıştır.

Tanrıkulu Hz. Âdem'den bu yana dünyaya nice insanların gelip gittiğini belirterek dünyanın faniliğini anlatır:

Şöyle düşünürsek Âdemden beri,
Nice insan gelip geçti bu handan.

Gelip de gitmeyen var mıdır geri?
Nice insan gelip geçti bu handan. (130/1)

Âşık iyi-kötü, güzel-çirkin, zengin-fakir ne olursa olsun herkesin toprak olacağını söyler:

Dost düşman ihvan yârenler,
Yaşayıp devran sürenler,
Kendini yüksek görenler,
Çürür toprak olur bir gün. (16/2)

Dünyanın yalan olduğunu, ömrün son bulduğunu, dünyada misafir olduğunu belirtir:

Yalanmış yarın da dün de,
Ömür bitiyormuş günde,
Vakit dolana dek sende,
Konuk oldum gidiyorum. (13/2)

Ömrün son bulduğunu belirtirken en yakın dostunun artık mezar taşları olduğunu söyler:

Tanrıkulu boşa yağıp da estin,
Atarlar çukura örtülür üstün,
Onlar olur senin en yakın dostun,
Başına iki taş dikilir gider. (162/9)

Dünyanın son bulduğunu, hiçbir şeyde hevesinin kalmadığını, ömür kafesindeki kuşun uçtuğunu, dünyanın fani olduğunu şu şekilde belirtir:

Artık hiçbir şeyde kalmaz hevesin,
Dilin dönmez olur kısılır sesin,
Bir gün bomboş kalır ömür kafesin,
Can bedenden uçup giden kuş olur. (178/7)

2.3.7. Çaresizlik

Çaresizlik, herhangi bir sıkıntı karşısında herhangi bir işin çıkar yol oluşturmamasıdır. İnsanlar, ellerinden gelen bir şey olmadığında kendilerini çaresiz, umutsuz hisseder.

Tanrıkulu, hayatındaki zorlukları sıkıntıları anlatırken sık sık imkânsızlıkları yokluğu ve bunun sonucunda yaşadığı çaresizliği dile getirir:

Yalvardım ağladım gözyaşı döktüm,
Kadere derdimi bildiremedim.
Elaman eyleyip, boynumu büktüm,
Gözümün yaşını sildiremedim. (107/1)

Çaresizliğin getirdiği umutsuzluk, yalnızlık şiirlerinin çoğunda yer alan bir temadır:

Nidem böyle imiş ilahi yasa,
Perişan gezerim elimde asa,
Her gün ayrı bir dert, hep aynı tase,
Olmadı ki tadı tuzu gönlümün. (150/5)

Hayatının çok zor olması nedeniyle diğer insanların nasıl mutlu olduğunu merak eder. Ümit mutluluk âşığının hayatında yaşayamadığı duygulardır:

Bende dertler birbiriyle yarıştı,
Artık yolum sona doğru erişti,
Bir zamanlar aklım fikrim karıştı,
Bir türlü kendime gelmedim gitti. (89/5)

2.3.8. Hasret, Gurbet

Hasret bir kimseyi görme ona kavuşma isteğidir. Hasret konusu âşığının şiirlerinde bazen sevgiliye bazen sılaya bazen evlada duyguların ifadesi şeklinde karşımıza çıkar.

Köyden ayrılıp şehre giden Âşık Tanrıkulu şehrin taşının toprağının altın olduğunu düşünür fakat oraya gidince bu durumun bu şekilde olmadığını farkına varır. Umduğunu bulamadığını dile getirir:

Taş toprağı altın diye şehire,
Bu yüzden yolunu tuttum da geldim.
Meğer ise uzanmışım zehire,
Elimle ağıyı yuttum da geldim. (108/1)

Köyden ayrılmanın çok zor olduğunu, bir yandan hasret çektiğini bir yandan da insanların gözüne battığını belirtir:

Kolay değil ayrılması zor oldu,
Daha fazla yüz göz olmak ar oldu,
Gide gide köy başıma dar oldu,
Çoğunun gözüne battım da geldim. (108/4)

Çocuklarına çok düşkün olduğunu her fırsatta dile getiren âşık, oğlunun sılaya dönmesi ve hasretliğin son bulması için oğluna şu şekilde seslenir:

Gayrı bu hasretlik canıma yetti,
N'olur bir yolunu bulda gel oğul.
Sabah yaklaşıyor horozlar öttü,
Tatlı uykuları böl de gel oğul. (95/1)

Sevgiliye olan hasretini ise mevsimlerin değiştiğini bu hasretin artık canına tak ettiğini belirterek dile getirir:

Bu hasretlik yüreğime işledi,
Aşk ateşi beni yaktı haşladı,
Yeşil otlar sararmaya başladı,
Eller ekinini biçti gelsene. (58/4)

Sevgiliye olan hasreti yüzünden sürekli onun yolunu gözler:

Sensiz gözlerimden dökülür yaşlar,
Her akşam içimde bir hüznün başlar,
Dallarda yuvada minicik kuşlar,
Şimdi kanatlanıp uçtu gelsene. (58/2)

Gurbet, kişinin memleketinden, sevdiği insanlardan uzak kalması durumudur. Doğup yaşanılmış yerden uzak kalınması insanların hasret duygusunu yaşamasına neden olmuştur. Çeşitli sebeplerden ötürü sıldan ayrı kalınıp gurbete düşülür.

Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun şiirlerinde yer alan gurbet, köyünden ayrılmak zorunda kalıp şehre göç etmesi şeklinde ortaya çıkar. İlk olarak askerlik nedeniyle köyünden ayrılan Tanrıkulu için gurbet başlamıştır. Daha sonra köyde geçim sıkıntısı çeken âşık şehre gider. İçinde yaşadığı özlem, ayrılık acısı şiirlerinin hemen hemen her satırına yansır.

"Gurbet" kavramı Âşık edebiyatında (Âşık Tarzı Türk Şiirinde) geniş bir yer tutmaktadır. Sıldan ayrı kalmanın verdiği burukluk hemen bütün saz şairlerinin dile getirdiği bir durumdur. "Gurbet" geçim sıkıntısı, askerlik, sevgiliyi arama gibi sebeplerle terk-i diyar etmek şeklinde ele alındığı gibi, âşıkları pişiren, görgü ve tecrübelerini artıran bir süreç olarak da düşünülmüştür. Hatta gurbet yüzü görmemiş, ezilmemiş, hasretliğin ne olduğunu tatmamış âşıklara itibar edilmemiştir. Bu sebeple "gurbet" kavramı âşıklık geleneğinin bir parçası hâline gelmiştir" (Güzel-Torun, 2003: 242).

Tanrıkulu gurbete çıkması askere gitmesiyle başlar. Yokluk içinde büyüyen âşığa, kimsesinin olmaması da eklenince gurbet çok zor gelmiştir. Gurbette perişan olduğunu kaderine esir olduğunu şu şekilde belirtir:

Müşküldeyim perperişan hâllerde,
Gelen var mı diye gözüm yollarda,
Oğlun Tanrıkulu gurbet ellerde,
Kaderine esir oldu duy anam. (98/4)

Gurbet ellerden nazlı yâre de seslenir:

Gülmedim gurbete düşenden beri,
Dönülmüyor kısmet olmasa geri,
Kollarımdan bağlı hasret zinciri,
Çekiyorum kırılmıyor nazlı yâr. (158/3)

Bunca umutsuzluğa çaresizliğe rağmen gurbetin bir gün son bulacağını ve sılaya döneceğini emaneten gurbet ellerde olduğunu söyler:

Dünyaya geldiğim o günden beri,

Adım söyleniyor dillerdeyim ben,
Gün olur sılama dönerim geri,
Emaneten gurbet ellerdeyim ben. (135/1)

2.3.9. Mevsim

Doğa motifleri âşık edebiyatı açısından vazgeçilmez imgelerdir. Âşık, doğa ile iç içedir. Doğada yer alan unsurları şiirlerine büyük bir ustalıkla yansıtmıştır. Âşığın doğup büyüdüğü memleketinin dağlık ormanlar içinde olması şiirlerinde mevsime, bahara, tabiata sıklıkla yer vermesine neden olmuştur. Tanrıkulu, şiirlerinde tüm mevsimlere yer vermiştir. Olumlu durumları ifade ederken yaz ve bahar mevsimini, olumsuz durumları ifade ederken de sonbahar ve kış mevsimini şiirlerinde kullanmıştır.

Bahar, ağaçların yeşili ile kuşların cıvıltısı ile insanları mutlu eden psikolojik olarak rahatlatan bir mevsimdir. Tanrıkulu'nun şiirlerinde bahar mutluluk, neşe, sevinç göstergesi olarak yer edinmiştir. Köyde büyüyen âşık baharın iyi bir gözlemcisidir.

Tanrıkulu; köyünün güzelliğini, baharı, mevsimi coşkulu bir şekilde kaleme alır. Tanrıkulu ilkbaharın geldiğini şu satırlarla anlatır:

Mevsim erdi bahçe bostan ekildi,
Yaylacılar yaylasına çekildi,
Karlari eridi buzlar söküldü,
Sarp geçitler yol olmaya başladı. (66/2)

Kış ayları bitti, bahara erdik,
Gül alıp satmanın zamanı geldi.
Gönlümüzü gonca güllere verdik,
Bülbülce ötmenin zamanı geldi. (75/1)

Baharın Anadolu'yu nasıl güzelleştirdiğini bahçe bostan ekilip yaylalara göç edildiğini anlatır:

Bahçe bostanlar ekilir,
Tatlı nameler dökülür,
Göçler yaylaya çekilir,

Yola bahar gelsin de gör. (22/2)

Aşağıda yer alan dörtlükte ise ömrün her zaman yaz, bahar şeklinde iyi olmayacağını sonbahar aylarında çiçeklerin solması gibi ömrün de solacağını belirtir.

İnsanoğlu daim bir karar kalmaz,
Kaçan fırsat dönüp geriye gelmez,
Ömür öyle daim yaz bahar olmaz,
Solacaksın sonbaharı unutma. (45/3)

Âşık Tanrıkulu aşağıdaki dörtlükte “kışımı bahar eyle” derken de kötü günlerinin geçip gitmesi ve iyi günler yaşatması için Allah’a dua ediyor.

Senden ne gelirse olurum razı,
Şükredip de çoğa sayarım azı,
Dört mevsim yaşadım görmedim yazı,
N’olur bahar eyle kışımı Ya Rab. (48/5)

2.3.10. Dini Konular

“İlahi aşk “mecazi” yani insanın insana duyduğu cinsten bir aşk değil hakikidir. İnsan güzelliği beden, ona duyulan aşk ise can gibidir. Bu güzelliğe duyulan aşktan amaç sadece bir ruhani lezzettir. Âşğın hedefi ölmek olmadıkça asla muradına eremez. İlahi aşk, insanı yücelten en büyük değerdir. Allah’a aşk sayesinde erişebilir, insan gerçek varlık ve mahiyetini ancak aşk sayesinde idrak edebilir” (Artun, 2013: 63).

Herhangi bir tarikata bağlı olmadığını belirten Tanrıkulu’nun şiirlerinde dini konular yer almıştır. Dini muhtevalı şiirler; Allah, peygamber, ahiret, iman, ölüm gibi alt gruplara sınıflandırılabilir.

Aşağıda yer alan dörtlükte; Allah’ın büyüklüğünü, O’nun istediği her şeyi yapabilecek kudrete sahip olduğunu dile getirir.

Kara bulut pembe dünyana ağı,
Başındaki kara dağa kar yağar,
Mağrurlanma senden büyük Allah var,
İster ise seni yerle bir eder. (161/2)

Peygamber efendimizden şefa'at umarak onun kapısına geldiğini ve peygamber efendimizden dua beklediğini şu şekilde dile getirir:

Günahımla cürmüm ile yanına,
Ey sevgili senin kapına geldim.
Ümmete şefa'at düşer şanına,
Ey sevgili senin kapına geldim. (109/1)

İlgili dör'rtlükte Tanrıkulu, bu dünyadan göçüp ahiret yolculuğunun başlayacağını belirtir. Allah'a dua ederek iman ile ölmeyi ister:

Tanrıkulu göçeceksin buradan,
Biz de nasip alacağız sıradan,
Dua ediyorum yüce yaradan,
Nasip eyle iman ile ölümü. (189/6)

2.3.11. Kahramanlık

Kahramanlık teması; vatanına, bayrağına bağı olan Tanrıkulu'nun şiirlerinde yer almıştır. Bu şiirler birliği, beraberliği ve vatanı anlatır. Toplumun sözcüsü durumunda yer alan âşıklar bu duyguları şiirlerine yansıtmayı ihmal etmemişlerdir. Kahramanlık şiirleri; yiğitlik, savaş konularını işleyen ya da tarihsel bir olayı coşkulu bir anlatımla işleyen şiirlerdir.

Geleneklere çok bağı olan Âşık Tanrıkulu da vatanına toprağına çok düşkündür. Vatan sevgisiyle yazdığı şiirlerinde kahramanlık duygusu ön plana çıkmaktadır:

Tanrıkulu dünya etse de taciz,
Güçlüğe dayanır kalmayız aciz,
Vatanım kıymetli sanmayın ucuz,
Yüzbinlerce kurban verdik bu yurda. (29/4)

Âşık; vatanımızı emanet ettiğimiz polislerimize, askerlerimize olan sevgisini dile getirmeyi ihmal etmemiştir:

Damarında asil kanı,

Kahramandır Türk polisi.
Vatan için verir canı,
Kahramandır Türk polisi. (7/1)

Vatanı uğruna canını veren insanların unutulmaması gerektiğini şu şekilde dile getirir:

Geçmişte tarihte şanlı günlerde,
Tarihe yön verenleri unutma.
Altı yüzyıl üç kıtada her yerde,
Çağa mühür vuranları unutma. (44/1)

2.4. Şiirlerin Dil ve Üslup Özellikleri

Âşık Hakkı Tanrıkulu köyde büyümüş, askerlik çağına kadar köyde kalmış bir âşıktır. Bu nedenle köklerinden kopmamış ve yaşadığı bölgenin kültürünü, ağız özelliklerini şiirlerine başarılı bir şekilde yansıtmıştır. Gerek vezin açısından gerek kafiye açısından yer yer edebi dilin dışına çıkarak bulunduğu bölgenin yerel kelimelerini kullanmaktan çekinmemiştir.

Aşağıda yer alan dörtlükte “geyme, deyme, eyme” kelimeleri yerel ağız özelliklerini yansıtmaktadır:

Namert gömleğini üstüne geyme,
Gönül incitip de hatıra deyme,
Menfaatin için kula baş eyme,
Yalnız Mevla’ya ey baş deli gönül.(97/4)

Sönecek kelimesini de halk ağzına uygun bir şekilde kullanarak “ söğünecek” olarak şiirine yansıtmıştır:

Tanrıkulu söğünecek bu ocak,
Dünya malı senin olsa n’olacak,
Zalime dik durup mazluma kucak,
Açmıyorsam eğer yazıktır bana.(35/4)

Aşağıda yer alan şiirde Tanrıkulu dörütlüğü 11’li heceye ulaşmak için yerel ağız özelliklerinden faydalanarak yokmuş kelimesini “yoğumuş” şeklinde vermiştir:

Çekiyorum çile üstüne çile,
Koştum koştum eremedim menzile,
Ben dikene kondum, el âlem güle,
Demek ki yoğumuş kör benden başka.

2.5. Halk Kültürü Unsurları

2.5.1. Atasözü ve Deyimler

Atasözü ve deyimler kısa sözle derin anlamlar anlatan, dilden dile aktararak günümüze gelen kalıplaşmış ifadelerdir. Türkçedeki zengin sözvarlığındaki atasözlerin ve deyimlerin yeri inkâr edilemez. Atasözlerin ve deyimler kalıplaşmış söz öbekleri olması dolayısıyla Türk kültürünün bugünlere aktarılmasında önemli bir rol üstlenirler. Faruk Çolak konuyla ilgili şunlara değinmiştir:

“İnsan hayatında anlatma söz konusu olunca vazgeçilmezimizin atasözleri ve deyimler olduğu herkesin malumudur. Her insan bilinçli veya bilinçsiz sahip olduğu kültürün kalıp anlatmalarına müracaat etmeden doyurucu bir anlatım yapamaz. İşte bu noktada atasözleri ve deyimlerin sahip olduğu anlam yoğunluğu veya yaptırdığı çağrışımlar, önemli roller üstlenmektedir. Kalıplaşmış olmaları itibariyle de pek çoğunun temelinde birtakım yaşanmış olayların olduğunu düşündüğümüz atasözleri ve deyimler; ait oldukları toplumların inanç, kültür, tarih ve medeniyet miraslarının izlerini yansıtırlar” (Çolak, 2010: 172).

Halk edebiyatının bir ürünü olan atasözleri toplumun yaşadığı çevre hakkında üslubu hakkında bizlere bilgiler vermektedir. Âşık Tanrıkulu’nun şiirlerinde yer alan atasözleri de onun yaşamı hakkında bizlere yol gösterici olmaktadır. Âşık Tanrıkulu şiirlerinde atasözleri ve deyimleri çokça kullanarak şiirlerini halkbilimi unsurları açısından zenginleştirmiştir. Şiirlerinde geçen atasözleri ve deyimler şiir sayısına göre aşağıda verilmiştir:

2.5.1.1. Atasözü

Bir toplumun duygu, düşünce, inanç ve kültür yapısını yansıtan atasözleri âşığın şiirlerinde anlatımı zenginleştiren bir unsur olarak yer alır. Şiirlerinde toplam

19 tane atasözüne yer vermiştir. Aşağıda âşığın şiirlerinde kullandığı atasözleri şiir numarasına göre verilmiştir:

1. İnsan beşer, kuldur şaşar (23/6)
2. Kaderde ne varsa o gelir başa (27/5)
3. Büyük balık küçük balığı yutar (28/5)
4. Âlimin sözü altından değerlidir (43/4)
5. Büyük balık küçük balığı yutar (46/2)
6. Kaderde ne varsa o gelir başa (65/4)
7. Tırnağın varsa başını kaşı (67/3)
8. Ağır taş yerinden oynamaz (77/4)
9. Asil olan azmaz, bal kokmaz(114/4)
10. Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer (120/2)
11. Her gönülde bir aslan yatar (146/3)
12. Çoğu zarar azı karar (162/2)
13. İki dinle bir söyle(168/5)
14. Ateş olmayan yerden duman çıkmaz (177/3)
15. Yalnız taşla duvar örülmez (183/6)
16. Yalancının mumu yatsıya kadar yanar (184/4)
17. Cahile cevherdir âlimin sözü (185/3)
18. Kızını dövmeyen dizini döver (192/5)
19. Bin bilsen de bir bilene danış (192/5)

2.5.1.2. Deyimler

Halk edebiyatının bir türü olan deyimler de tıpkı atasözleri kalıplaşmış ifadelerdir. Anlatıma güç katmak için söz gruplarının bir araya gelmesiyle oluşur. Kalıplaşmış söz grupları olan deyimlerin tanımını Şükrü Elçin şu şekilde yapmıştır:

“Deyimler ('tabirler) , asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir. İki veya daha çok kelimeden kurulu her

çeşit dil ifadesi olan bu sözler, duygu ve düşüncelerimizi, dikkati çekecek biçimde anlatan isim, sıfat, zarf, basit ve birleşik fiil görünümlü gramer unsurlarıdır” (Elçin, 2004: 642).

Âşık Hakkı Tanrıkulu’nun şiirlerinde deyimlerin bir kısmını kalıplaşmış şekilleriyle kullanırken bir kısmında ise değiştirerek kullanmıştır. Deyimler her dilde yer alan kelime gruplarıdır. Kültür birikimlerine yaşam tarzlarına göre deyimlerin de kullanım alanı değişim gösterebilir. Tanrıkulu’nun şiirlerinde deyimler işlediği konuya göre değişkenlik göstermiştir. Aşağıda âşığın şiirlerinde yer alan toplam 100 deyim, şiir numarası ve dörtlük sayısına göre verilmiştir:

1. Baş koymak (1/3)
2. Boyun bükmek (4/2)
3. Yorgun düşmek (5/2)
4. Kabına sığmamak (21/4)
5. Gözden düşmek (23/6)
6. Umutları suya düşmek (26/7)
7. Koku saçmak (28/4)
8. Kendi yağında kavrulmak (28/2)
9. Kadir bilmek (30/5)
10. Yaraya merhem olmak (30/3)
11. Arkasından kuyu kazılmak (31/4)
12. Umudunu kesmek (34/6)
13. Dünya malında gözü olmamak (34/1)
14. Bahtı kara olmak (37/2)
15. Çile çekmek (40/1)
16. Cefa çekmek (42/5)
17. Deva bulmak (42/2)
18. Yüzüne gülmek (42/3)
19. Kurda kuşa yem olmak (46/2)

20. Eline düşmek (49/1)
21. Alını açık (52/4)
22. Yaraya tuz ekmek (56/2)
23. Kucak açmak (58/4)
24. Kol kanat germek (62/2)
25. Yükseklerden uçmak (62/2)
26. Attan inip eşeğe binmek (Küheylandan alıp eşeğe bindirdin) (62/3)
27. Yüzü gülmek (63/2)
28. Dili dolaşmak (64/2)
29. Ciğeri dağlanmak (70/3)
30. Kadere boyun eğmek (72/3)
31. Boynunu bükme (72/3)
32. Ömür geçirmek (78/3)
33. Dünyanın zevkine kanmak (78/4)
34. Tepeden bakmak (81/2)
35. Tuz biber ekmek (81/7)
36. Söz vermek (86/5)
37. Kül olmak (87/1)
38. Zora binmek (88/4)
39. Gönlüne (Yüreğine) taht kurmak (88/6)
40. Su gibi akma (88/7)
41. Yollara düşmek (95/2)
42. Körü körüne gitmek (96/7)
43. Gözü yolda olmak (98/4)
44. Gözü yollarda olmak (98/4)
45. Dert çekmek (102/2)

46. Kafa yormak (104/2)
47. Boyun eğmek (106/2)
48. Gözyaşı dökmek (107/1)
49. Gözüne batmak (108/4)
50. Sermayeyi kediye yüklemek (108/2)
51. Yiyip içip yatmak (108/3)
52. Yüz göz olmak (108/4)
53. Göze batmak (108/4)
54. Halt etmek (108/5)
55. Taşı toprağı altın olmak (Altındır taşın toprağın) (108/1)
56. Eli boş kalmak (109/7)
57. Dili dönmemek (111/2)
58. Taşı gediğine koymak (115/2)
59. İsyân etmek (116/6)
60. Tuzağa düşmek (119/4)
61. Sağına soluna bakınmak (120/1)
62. Mest olmak (121/1)
63. Ak ile karayı seçmek (121/6)
64. Gücü kalmamak (123/5)
65. Umut bağlamak (125/5)
66. Ün salmak (126/2)
67. İbret almak (130/7)
68. Yüreğı sızlamak (131/11)
69. Yol göstermek (131/6)
70. Göz göz olmak (133/1)
71. Dizleri tutmaz olmak (136/1)

72. Eli nasır tutmak (139/2)
73. Can katmak (142/5)
74. Ocağına incir ağacı dikmek (143/4)
75. Pabucu dama atılmak (145/2)
76. Gözlerinin feri kalmamak (149/6)
77. O tarakta bezi olmamak (150/4)
78. Bağrını delmek (160/6)
79. Hasret çekmek (160/6)
80. Eli kolu bağlı olmak (166/1)
81. Sabrı taşmak (166/2)
82. Arka çıkmak (166/3)
83. İnce eleyip sık dokumak (168/1)
84. Yön vermek (168/1)
85. Candan bezmek (169/3)
86. Harap etmek (171/1)
87. Kahr çekmek (175/4)
88. Nefsin peşine düşmek (175/6)
89. Eli kolu tutmamak (178/2)
90. Gücü yetmemek (181/3)
91. Beli bükülmek (181/6)
92. Gözü doymamak (182/2)
93. Hesap etmemek (182/3)
94. Yolunda can vermek (183/6)
95. Yolunu kesmek (186/1)
96. Can evinden vurulmak (187/1)
97. Dert dökmek (189/2)

98. Sözü geçmez olmak (193/2)

99. Ele özenmek (197/6)

100. Kulak vermek (198/6)

2.5.2. Dualar ve Beddualar

Dua sevdiğimiz kişiler için onlara sunduğumuz iyi dileklerimizdir. Sinirli, öfkeli olunan durumlarda bu öfke beddua şeklinde dışa yansır. İyi dileklerin aktarımı sırasında ise dilden dualar, alkışlar yükselir. Atasözü ve deyimlerde olduğu gibi dualar ve beddualar da Tanrıkulu'nun şiirlerinde yer alan anlatıma güç katan unsurlardandır. Ali Berat Alptekin dua ve beddualar ile ilgili şu şekilde açıklama yapmıştır:

“Alkış, kargış/ alkıs, kargıs şeklinde de bildiğimiz dua ve beddualar insanoğlunun daima yanında taşıdığı bir heybe gibidir. Zaman olur heybenin bir gözünden dualar yükselir; zaman olur bir kızgınlık anı ile öbür gözden beddualar haykırmaya başlanır. Elbette atasözü ve deyimlerde olduğu gibi dua ve beddualarda âşığın değil gücünü göstermesi bakımından önemlidir” (Alptekin, 2004: 75).

Âşık Tanrıkulu'nun şiirlerinde de dualara yani alkışlara yer verildiğini görürüz. Bu alkışlar bazen ilahi aşka yalvarma şeklinde görülür:

Tanrıkulu söyle rahman kelamı,
Bilmiyorum acep kısmet ola mı?
Son nefeste nasip eyle sılamı,
Mezarımı yâd yabana bırakma. (42/7)

Sevdiğinden uzak kalmamak için dualar eder:

Ne gün bilmem bekliyorum sıramı,
Sevdiğimden uzak etme aramı,
Deva onda o bağlasın yaramı,
Yârin nur cemalin görenlerden et. (185/5)

Sevgilinin ayağına taş değmesin dediği dörtlük de alkış türüne bir örnektir:

Dost yoluna baş koydum baş,
Kendimle ederim savaş,

Ayağına değmesin taş,
Yâr gezdiğin sokaklarda. (1/3)

Beddualar olumsuz durumlarda insanlara olan öfkenin yansıma şekli olarak adlandırılabilir. Konuyla ilgili yapılan tanımlardan biri de şu şekildedir:

“Kargış, insanın kendisine ailesine cemiyetine ve din gibi müesseselerine zararı dokunacak şahıslara düşünce ve fikirlere karşı davranışlarının şiddetli bir tepkisidir. Hayatta adaletsizliğe uğramış, küfran-ı nimetle karşılaşmış insanın vicdanında uyanan isyan ve hiddeti susturma çarelerini araması gayet tabidir. İşte beddualar, bu ruh hâlini yaşayan insanın en büyük kudret olan tanrının kötülüğün cezalandırılmasını istemesi yolundaki dileklerinden doğan sözlü gelenek mahsulleridir” (Elçin, 2004: 662-663).

Âşığın şiirlerinde, öfkesini aktarma biçimi olarak kargışlara rastlarız. Âşık aşağıdaki şiirinde sözünde durmayan insanlara, çalışanın hakkını vermeyenlere, haramı helali bilmeyip garibanın hakkını yiyenlere, kalp kırıp ilim irfan bilmeyenlere beddua eder. Âşık bu şiirine “*Lanet Olsun*” adını vererek bütün dizelerde bizlere kargış örneğini sunmuştur:

Sadık olup da sözünde,
Durmayana lanet olsun.
Yaradan aşkı özüne,
Girmeyene lanet olsun. (165/1)

Âşık sevgilinin kendisine yüz vermemesinden dolayı ona güzelliğinin ve gençliğinin gitmesi için beddualar etmektedir:

Tanrıkulu der ki rabbim büyüksün,
Felek dalın kırsın, yaprağın döksün,
Gitsin güzelliğin, gençliğin çöksün,
Gözden düşte hiç kimseye yarama. (41/4)

Âşığın şiirlerini incelediğimizde bir şiirinin tamamında ve bir şiirinin sadece son dördlüğünde kargış örneğini verdiğini görüyoruz. Aşağıdaki şiirinde âşık, kin ve nefreti kalplerinde taşımadığını gönüllerinde sevgi yüklü olduğunu belirtiyor:

İlke ettik büyüklere hürmeti,

Yaşatmak arzumuz milli devleti,
Kafada tutmayız kini nefreti,
Gönüllerde sevgi yüklüdür bizde. (54/4)

Yukarıda yer alan şiirinde de belirttiği gibi Tanrıkulu, gönüllerde sevgi yüklü olduğunu ve akıllarda kin ve nefretin tutulmadığını dile getirir. Bu nedenle Tanrıkulu'nun şiirlerinde kargış örneğine pek rastlanılmamaktadır.

2.5.3. Renkler

İnsanlar kendilerini kelimelerle ifade etmeyi duygularını çeşitli şekilde aktarmayı her zaman için bilmiştir. Renkler de insanların duygularını ifade ettiği unsurlardan biridir. Renkler âşkın; hüznün, keder, umut, neşe ve daha birçok duygunun kelimelere dökülmüş hâli olarak ortaya çıkar. Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun şiirlerini incelediğimizde renklerin farklı duyguları yansıttığını görürüz. Aşağıda yer alan renklerin âşkın şiirlerinde nasıl yer edindiğini inceleyelim:

2.5.3.1. Yeşil

Yeşil rengini âşık şiirlerinde tabiatı yer alan ağaç, fidan, çayır çimen, yaprak, bağ, bahçe nitelendirirken kullanmıştır. Yeşil Türkler açısından önemli bir renktir. Geçmiş tarım ve hayvancılığı dayanan bir milletin yeşil rengine önem vermesi ve kültüründe yansıtması olağan bir durumdur. Reşat Genç konuyla ilgili şunlara değinmiştir:

“En eski dönemlerde büyük çoğunluğu hayvancılıkla geçinen, göçebe hayat yaşayan Türklerin doğrudan doğruya ekonomik hayatlarının temelini teşkil eden hayvan sürülerini otlağa çıkarmak ve sürülerin yavrularını elde etmek itibariyle otların yeşerme zamanı Türklerin hayatında çok büyük rol oynamıştır. O yüzden de yeşil renge ayrıca büyük bir önem vermişlerdir” (Genç, 1997: 1090).

Aşağıdaki şiirinde yeşil rengini baği nitelendirerek kullandığını görürüz:

Meğer bunu anlaması zorumuş,
Bir baktım ki yeşil bağım kurumuş,
Her yolun bir nihayeti varımış,

Akıl başa geldi, ömür tükendi. (78/5)

Diğer bir şiirinde ise yeşil yaprağın güzel olacağını taze olacağını belirtir:

Bize bildirildi ezel,
Yeşil yaprak olur gazel,
Kim varise çirkin güzel,
Çürür toprak olur bir gün. (16/4)

Doğadaki unsurları belirtirken vadilerin de yeşil olduğunu söyleyen âşık bu rengi baharın müjdeleyicisi olarak bizlere aktarır:

Orakla tırpanla ekin biçilir,
Yaz baharda oba oba göçülür,
Yeşil vadilere çadır açılır,
Yaylanın hasına çıkılır bizde. (53/2)

2.5.3.2. Ela

Âşık Tanrıkulu'nun şiirlerinde ela kelimesine sıkça rastlarız. Şiirlerinde yer alan renkler anlatıma zenginlik katmıştır. Âşığın ela rengini sevgilinin gözlerinin rengini belirtirken kullandığını görürüz.

Ela rengini sevgilinin gözleri için kullanmıştır:

Sen geldin aklıma ela gözlü yâr,
Gurbet elde akşam olduğu zaman.
Haykırıp da ediyordum ahuzar,
Yâdına sevdiğim geldiği zaman. (132/1)

Ne odun ateşi ne çöl sıcağı,
Bakıp bir çift ela göz yaktı beni,
Ne bir kurşun ne de hançer bıçağı,
Dost dilinden gelen söz yaktı beni. (84/1)

2.5.3.3. Kara

Âşık Tanrıkulu'nun şiirlerinde kara olumsuz durumlar için kullanılan bir renktir. Alptekin kara ile ilgili şu şekilde açıklamada bulunmuştur: “ *Türk kültür tarihinde kara başlangıçta gücü temsil ederken, zamanla bu fonksiyonunu kaybetmiş ve kötülüğü, uğursuzluğu sembolize etmeye başlamıştır*” (Alptekin, 2004: 77). Tanrıkulu'nun şiirlerinde de kara olumsuz durumlar için kullanılmıştır. Aşağıdaki şiirinde dostluğun kara günde, kötü günde lazım olduğunu belirtir:

Size geçmiyor mu nazım?
Dostluk kara günde lazım,
Yolunuza bakar gözüm,
Hani nerede kaldınız? (26/2)

Olumlu duyguların kötüye döndüğünü anlatırken yine kara renk karşımıza çıkmaktadır:

Tanrıkulu'm işe varmaz ellerim,
Kara oldu yeşillerim, allarım,
Bir su gibi aktı gitti yıllarım,
Ömür çarçabucak geldi de gitti. (88/7)

Kara ile ak renklerini de biri olumsuz diğeri olumlu yönü vurgularken tercih etmiştir. Sonunun kara mı ak mı olduğunu sorgularken iyi-kötü şeklinde renklerle hayatı karşılaştırdığını görürüz:

Sonu nice, kara mıdır ak mıdır?
Bana çektirdiği bilmem hak mıdır?
Soruyorum hiçbir suçu yok mudur?
Bunca yıllarımı çalan dünyanın. (137/4)

Yine kara bahtının ak olmadığını söylerken bu karşılaştırmayı görürüz:

Ak olmadı kara bahtım,
Yorgun düştü ömür atım,
Doğdum doğalı hayatım,
Hâlden hâle döndü gitti. (37/2)

Talihin kötü olduğunu vurgularken yazısının kara olduğunu söyler. Burada da kara renginin olumsuz kötü durumlarda kullanıldığını görürüz:

Sanki Mansur gibi çekildim dara,
Yüreğim sıkılır, özümde yara,
Talihi kötude, yazısı kara,
Gören var mı imiş sor benden başka. (30/2)

Diğer bir şiirinde ise mevsimsel olarak renkleri ayırdığını görürüz. Kış için kara ifadesini kullanır:

Tanrıkulu aradığın bulanın,
Yârin diyarına vasıl olanın,
Velhasılı sevdiğini alanın,
Kara kışı bahar olur yaz olur. (162/4)

Âşık sevgilinin kaşlarını nitelendirirken de kara ifadesini kullanır:

Gönül karışmayı ister göçünü,
Kara kaşlar destek çıkar saçına,
Kız inan ki yüreğimin içine,
Alır bir kürek köz döker gözlerin. (143/3)

Âşık yanlış yapılan bir işten dolayı yüz karası ifadesini de kullanır:

Zakkum bir zehirdir olmaz reyhası,
Bu yüzden gül diye koklanmaz imiş.
Yağlı leke ise yüzün karası,
Kolay temizlenip aklanmaz imiş. (80/1)

2.5.3.4. Ak

Ak renk; âşığın şiirlerinde saflık, temizlik olarak olumlu duyguların ifadesinde kullanılmıştır. Halk arasında kullanılan bazı kalıplaşmış ifadelerde yer alan ak kelimesi de saflığın temizliğin simgesidir. Alın ak, yüzü ak olmak ifadeleri buna örnek verilebilir. Ak rengi Türk tarihinde de önemli yeri olan bir renktir:

“Ak renk ile ilgili kayıtların, oluşumu X. yüzyıla kadar indirilebilen Dede Korkut Destanlarında da yukarıda izah etmeye çalıştığımız anlamlarda kullanıldığı

görülmektedir. Dede Korkut Oğuz beylerinden söz ederken ak sancaklı veya ak âlemlî ifadelerini kullandığı gibi,¹⁷ Selçuklu öncesi Oğuz hükümdarlarından Bayındır Han'dan söz ederken de, “ağ atlı Bayındır Han” deyimini kullanmaktadır.¹⁸ Şüphesiz ki, bu gün Türkiye'de çok yaygın olarak kullandığımız “yüzü ak” ve “alnı ak” ifadeleri de akın Türk manevî ve millî hayatında kazanmış olduğu adalet, doğruluk, haklılık, yücelik ve güçlülük anlamları ile bağlı bulunmaktadır” (Genç, 1997: 1080).

Aşağıdaki şiirinde “ben ak dedi sıra” derken ak kelimesi temizliğin simgesi olarak kullanılmıştır:

Bu Tanrıkulu'nu düşürdü dara,
Hançer vurup açar onulmaz yara,
Ben ak dedi sıra, kendi der kara,
Artık çekilmiyor nazı gönlümün. (54/7)

Genellikle ak rengi kara ile karşılaştırılarak kullanılmıştır:

Ak olmadı kara bahtım,
Yorgun düştü ömür atım,
Doğdum doğalı hayatım,
Hâldan hâla döndü gitti. (37/2)
Sonu nice, kara mıdır ak mıdır?
Bana çektirdiği bilmem hak mıdır?
Soruyorum hiçbir suçu yok mudur?
Bunca yıllarımı çalan dünyanın. (137/4)

Aşağıdaki şiirinde ise ak rengi saçların beyazlaması şeklinde karşımıza çıkar:

Aklar düşürdün saçıma,
Geldi kar yağmış biçime,
Hasret ateşi içime,
Girerken acımadın mı? (3/5)

2.5.3.5. Al/Kırmızı

Doğumdan ölüme kadar hayatımızın her alanında etkili olan renklere Tanrıkulu'nun şiirlerinde de rastlanmaktadır. Duyguların ifadesi sırasında kültür birikiminin de etkisiyle renklerin kullanım alanı farklılık göstermektedir. Al rengi, âşığın şiirlerinde bayrağımızı nitelendirirken kullanılmıştır. Al renginin bayrak kavramıyla bağdaştırılması eskiden beri süregelen bir durumdur. Al renginin kullanımı Nesrin Bayraktar tarafından şu şekilde değerlendirilmiştir:

“Türkçenin tarihsel dönemlerine ait eserlere bakıldığında al renk adının pek çok eserde yer aldığı görülür. Ancak sözcük türetmede sıklıkla kullanılmadığı söylenebilir. Al, günümüz Türkçesinde ‘kan ve bayrak rengi’ olarak özel bir öneme sahiptir. Bunun dışında yeşil renk adıyla birleşerek ‘murat’ anlamını da karşılayan al, saptanan sözcük ve sözcük gruplarına bakıldığında genelde olumlu anlam birimcikler içermektedir” (Bayraktar, 2005: 146).

Bir başka araştırmacı ise konuyla alakalı fikirlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Dikkate değer bir başka nokta olarak, XI. yüzyılda Türklerde al sözünün artık bir renk adı olduğu kadar ‘bayrak’ adı olarak da kullanılmaya başlanmış olmasıdır. Yine aynı dönem de artık tuğ ile bayrağın da aynı şey gibi ifade edilmeye başlandığını görüyoruz”* (Genç, 1997: 1084). Bu açıklamadan yola çıkarak Tanrıkulu'nun şiirlerinde yer alan al rengini kültür birikimin bir yansıması olarak düşünebiliriz.

Tanrıkulu'nun şiirlerinde al rengi bayrağın rengi, kan rengi ve sevgilinin yanağının rengi olarak karşımıza çıkmaktadır. Âşık, milli değerlerimizi yansıtırken ve olumlu duyguları belirtirken al rengini kullanmaktadır. Âşığın incelediğimiz şiirlerinde kızıl ve kırmızı rengine yer vermediğini görürüz. Kızıl ve kırmızı renk arasındaki ilişkiyi Reşat Genç şu şekilde açıklamıştır:

“Türklerde al ile kızıl renkler birbirinden farklı olup, al renk koyu turuncuya yakın, ateş alevi rengine benzer bir renktir. Kızıl ise, açığa yakın parlak kırmızı renk anlamında kullanılıyordu. Ama uzun, tarihi süreç içinde zaman zaman bu renkler birbirlerinin adı ile birbirlerinin yerine de kullanılır hâle gelmiştir. Türklerin en eski inançları ile ilgili olarak onlarda ‘Al Ruhı’ veya ‘Al Ateş’ adları verilen bir ateş tanrısının yahut da hami (koruyucu) bir ruhun varlığı bilinmektedir” (Genç, 2009: 15).

Suçu yüklemeyiz elin üstüne,

Doğru olan kişi haklıdır bizde,
Beyazla işlenmiş alın üstüne,
Onur ay yıldızın şeklidir bizde. (54/1)

Tanrıkulu namesinde,
Yurdun yedi bölgesinde,
Al bayrağın gölgesinde,
Kahramandır Türk polisi. (7/6)

Al rengi bayrak dışında olumlu bir duygunun ifadesi olarak kullanılır. Âşığın allar içinde karalar giyer ifadesinden bunu anlıyoruz:

Gözler kan çanağı seller içinde,
Karalar giyinir allar içinde,
Garip mahzun kalır kullar içinde,
Boynunu bir yana bükerek ah eder. (160/4)

2.5.3.6. Mor

Âşığın köyde büyümesi doğa ile iç içe olmasını doğayı çok iyi tanımasını sağlamıştır. Köyündeki çiçekleri dağları böcekleri anlatırken de çok güzel tasvirlerde bulunmuştur. Mor rengini iki şiirinde kullanmıştır ve ikisinde de menekşeyi nitelendirmiştir:

Kış ayları bitti mevsim değişti,
Aşiret yaylaya göçtü gelsene.
Mor menevşe sümbül laleler güller,
Mis kokularını saçtı gelsene. (57/1)

2.5.3.7. Pembe

Bu renk Tanrıkulu'nun tek şiirinde yer alır. Burada pembe dünya kötülüğün olmadığı iyimserlik duygusunun hâkim olduğu bir anlamda kullanılmıştır.

Kara bulut pembe dünyana ağar,
Başındaki kara dağa kar yağar,
Mağrurlanma senden büyük Allah var,
İster ise seni yerle bir eder. (161/2)

2.5.4. Yer Adları

Tanrıkulu şiirlerinde; dünyaya geldiği Gökçeli köyünün bağlı olduğu Feke ilçesine, çocuk yaşta ayrılıp hayat mücadelesi verdiği Adana iline ve bir şiirinde de Kıbrıs'a yer vermiştir.

Tanrıkulu, şiirlerinde yaşadığı köy başta olmak üzere gezip gördüğü yerlerden bahsetmiştir. Çocukluğunu köyde geçiren Tanrıkulu için köy kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Doğup büyüdüğü köyünü şiirlerinde sık sık anlatmıştır.

Anam babam baktı kaldı ardımdan,
Geçim için ben köyümü terk ettim.
O gün bugün ayrı kaldım yurdumdan,
Ben kendimi gurbet ele gark ettim. (118/1)

Köyünün bağlı olduğu Feke ilçesine yazdığı şiirinde ilçesinin dağlarından ağaçlarına, bahçesinden bostanına kadar sevgisini her satırda yansıtmıştır:

Vasfını edeyim ey şirin kazam
Çevresi yemyeşil dağlar Feke'nin
Yâd yaban ellerde ney idi cezam
Hasreti bağrımı dağlar Feke'nin (172/1)

Tanrıkulu'nun şiirlerinde köyden sonra büyük bir öneme sahip diğer yer Adana'dır. Şiirlerinde Adana'yı övgü dolu sözlerle anlatmıştır.

Ne kadar methetsem az gelir sana,
Altındır toprağın taşın Adana.
Verimli toprağın can katar cana,
Çok boldur ekmeğin aşın Adana. (36/1)
Âşığın bir şiirinde de Kıbrıs'ın yer aldığı görülmektedir:
Adada bir süre gezdim dolandım,
Gönül sevdiğini buldu Kıbrıs'ta.
Gelirken ağladım çok duygulandın,
Ayrılık zamanı geldi Kıbrıs'ta. (47/1)

2.5.5. Hayvan Adları

Tabiat ile iç içe büyüyen Tanrıkulu'nun şiirlerinde hayvanların ayrı bir yeri vardır. Âşık, duygularını dile getirirken farklı hayvanları şiirlerine konu edinmiştir. Aşağıda Tanrıkulu'nun şiirlerinde karşımıza çıkan hayvan kültürüyle ilgili unsurlar aktarılmıştır.

2.5.5.1. Baykuş

Halk arasında uğursuzluk getirdiğine inanılan baykuş motifi Tanrıkulu'nun şiirlerinde de bu özelliği ile karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda yer alan dördlükte baykuş uğursuzluk sembolü olarak karşımıza çıkmaktadır:

Tanrıkulu'm uzanan yok elime,
Bülbül uçtu, baykuş kondu gülüme,
Her nefeste yaklaşıyom ölüme.
Yaşıyorum korka korka bu günler.(166/4)

2.5.5.2. Çakal

“Çakallar, iyi bir avcı olmalarının yanı sıra leşçil hayvanlardır. Şiirlerde teşbih olarak olumsuz yaklaşımlar etrafında değerlendirilmektedir” (Alptekin, 2021:97). Tanrıkulu'nun şiirlerinde de çakal olumsuz bir duygunun ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aşağıda yer alan dördlükte kocayan kurt çakallara maskara olur derken güçlüyken herkesin kendisinden çekindiği kişilerin yaşlanınca güçsüz kişilerin oyuncağı olacağını belirtir. Burada çakal motifi, güçsüzlüğün simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır:

Alları soyundum giyindim kara,
Konuşulan her söz açıyor yara,
Kocayan kurt çakallara maskara,
Alay eder oldu el yavaş yavaş. (181/4)

2.5.5.3. Kuş

Kuşlar, Tanrıkulu'nun şiirlerinde neşe, sevinç kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Duygularını coşkulu bir şekilde dile getirirken kuş motifine yer vermektedir. Kuşlar, kulağa hoş gelen cıvıltısıyla huzur vermektedir. Aşağıda yer alan dördlükte de âşık, sesiyle huzur veren kuşların göç etmesiyle şehrin viraneye

döndüğünü belirtir.

Yıkılmış haneler dökülmüş taşlar,
Felek harap etmiş ağlar bu şehir.
Göç eylemiş sese ses veren kuşlar,
Baykuşları ötmüş ağlar bu şehir.(171/1)

Aşağıda yer alan ilgili dörtlükte cıvıl cıvıl öten kuşlar baharın müjdeleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır:

Toprak ısınmaya başlar,
Süslenir ağaçlar taşlar,
Cıvıl cıvıl öter kuşlar,
Dile bahar gelsin de gör. (22/3)

2.5.5.4. Kuzu, Koyun, Keçi

Köyde doğup büyüyen âşık, doğa ile iç içe yaşamını sürdürmüştür. Geçim kaynağı hayvancılığa dayanan yörede Tanrıkulu da küçük yaşlarda çalışmaya başlamıştır. Koyun, kuzu, keçi güderek ailesine yardımcı olmuştur. Yaşamında önemli bir yer kaplayan bu hayvanlar da şiirlerine konu olmuştur.

Aşağıda yer alan dörtlükte yörüklerin özelliğini anlatırken kuzu, koyun ve davara yer vermiştir:

Aslı Türkmen oğuzların boyundan,
Kültürüyle ışık saçar yörükler.
Obasında kuzuları koyundan,
Oğlağı davardan seçer yörükler. (165/1)

İlgili dörtlükte vatan deyince nasıl gurur duyuyorsa köyünü, memleketini hatırlatan kuzu sesi duyunca da gurur duyduğunu belirtir:

Emsali bulunmaz vatan deyince,
Anadolu derim gurur duyarım.
Kuzu sesi kaval sesi duyunca,
Anadolu derim gurur duyarım. (105/1)

2.5.5.5. Yılan

“Mitolojide esrarengiz bir güce sahip olduğu görülen yılan, genellikle uğur, sağlık, saadet (birbirine sarılmış iki yilandan hareketle), koruyucu ruh, yaşama gücü, gençlik, ölümsüzlük, sonsuzluk, yeniden canlanma ve insanı kötülüğe sürükleyen nefis gibi sembolik anlamlar ifade eder” (Şimşek, 2019: 13). Halk arasında yılan korkulan, uzak durulması gereken bir hayvandır. Tanrıkulu’nun şiirlerinde yılanın bu korkutucu özelliği uzak durulması gereken insana benzetilmiştir.

Aşağıda yer alan dörtlükte dost olarak görülen kişinin yılan çıkması, yılanı olumsuz bir sembol olarak karşımıza çıkarmaktadır:

Dost dediğim yılan çıktı, taş çıktı,
Gerçek sandıklarım hayal düş çıktı,
Sabah oldu, umutlarım boş çıktı,
Oysa sizden neler umdum geceler. (163/2)

2.5.6. Giyim-Kuşam

Giyim- kuşam bir milletin kültürünü yansıtan bir unsurdur. Tanrıkulu’nun şiirlerinde giyim kuşam unsurları elbise, yelek, fistan şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Aşağıda yer alan dörtlükte kadınların giydiği elbise “fistan” olarak dile getirilmiştir:

Çobanın kavalı âşığın sazi,
Fistan giyer mor belikli köy kızı,
Görsem kaçır ceylan kovalar tazı,
Anadolu derim gurur duyarım.(105/9)

İlgili dörtlükte de giyim- kuşam unsuru olarak elbise karşımıza çıkmaktadır:

Ağa paşayım diyenler,
Renk renk elbise giyenler,
Yetim kul hakkı yiyenler,
Çürür toprak olur bir gün.(16/3)

2.5.7. Halk Mimarisi

Halk mimarisi toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenen toplumun yaşam tarzını, gelenek ve göreneklerini yansıtan bir unsurdur. Ekonomik durum, modernleşme gibi faktörler mimari yapının şekillenmesine etki etmiştir. Tanrıkulu'nun şiirlerinde de yaşadığı coğrafiyanın yansıması görülmektedir.

Aşağıda yer alan dörtlükte yazın yaylaya çıkılıp orada çadırlarda yaşamlarını sürdürdükleri görülmektedir:

Orakla tırpanla ekin biçilir,
Yaz baharda oba oba glr,
Yeşil vadilere çadır açılır,
Yaylanın hasına çıkılır bizde.(53/2)

Ahşap dam ve ardak Tanrıkulu'nun doğup büyüdüğü köyünde yer alan mimari unsurlardandır. Aşığın yaşadığı Gökçeli köyünde evler, ahşap damdan oluşmaktadır. Evlerin hemen önünde teras olarak da bilinen çardaklar yer almaktadır. Aşağıda yer dörtlükte Tanrıkulu, ahşap dam ve ardak yapılısa derken köyündeki mimari yapıyı bizlere yansıtmaktadır:

Ahşap dam yapılısa ardak atılısa,
Atlara binilip cirit atılısa,
Köyün meydanında güreş tutulsa,
Anadolu derim gurur duyarım.

Adana'da yer alan tarihi Taş Köprü de Tanrıkulu'nun şiirlerinde karşımıza çıkmaktadır:

Baktım taş köprüye tarih yatıyor,
Ziraatın nabzı sende atıyor,
İlkbaharda tatlı tatlı tyor,
Turatır z senin kuşun Adana.

3.BÖLÜM

ÂŞIK HAKKI TANRIKULU'NUN ŞİİRLERİ

A. SEKİZLİ HECELİLER

1. YÂR GEZDİĞİN SOKAKLARDA

Olsam bir divane deli,
Yâr gezdiğin sokaklarda.
Gözyaşlarım geçsin seli,
Yâr gezdiğin sokaklarda.

Garibim naçarım naçar,
Bülbüller neşeyle uçar,
Bastığın yerde gül açar,
Yâr gezdiğin sokaklarda.

Dost yoluna baş koydum baş,
Kendimle ederim savaş,
Ayağına değmesin taş,
Yâr gezdiğin sokaklarda.

Vaktinde açılır güller,
Olgun söz konuşur diller,
Nazlı nazlı eser yeller,
Yâr gezdiğin sokaklarda.

Otağında olmak kardır,
Dört yanın çiçektir, hardır,
Bambaşka bir hava vardır,
Yâr gezdiğin sokaklarda.

Gönüller şad olur, coşar,
Sevgi saygı boydan aşar,
Seven sevdiğine koşar,
Yâr gezdiğin sokaklarda.

Güller açsın, kuşlar ötsün,
Tanrıkulu yansın bitsin,
Varsın ömrüm burda bitsin,
Yâr gezdiğin sokaklarda.

2. VAY NELER OLMUŞ

Yabancı sürüler dalmış,
Meramızın otlarına.
Soyu belirsizler dolmuş,
Asil Türkmen yurtlarına.

Gurur verirdi maziler,
Gönül eskiyi arzular,
Yem olmuş emlik kuzular,
Ellerin aç kurtlarına.

Yanlış sayılmış sayılar,
Yasta emmiler dayılar,
Kötü dadanmış ayılar,
Köyümün armutlarına.

Sabırlar dolup da taşıtı,
Güneşim doğmadan aştı,
Parlak yıldız yenik düştü,
Ufkumun bulutlarına.

Tanrıkulu kurduk Pazar,
Zarar uzadıkça uzar,
Düşünceler oldu mezar,
Garibin umutlarına.

3. TAŞ YÜREKLİ YÂR

Vurup beni yerden yere,
Sererken acımadın mı?
Bir yek kalbimi bin kere,
Kırarken acımadın mı?

Önce zannetmişim şaka,
Meğerse basmışım faka,
Tertemiz aşkıma leke,
Sürerken acımadın mı?

Dinmiyor gönlümün zarı,
Terk ettim serveti varı,
Araya hasret duvarı,
Örerken acımadın mı?

Yatamadım kollarında,
Karga öter dallarında,
Yıllar yılı yollarında,
Yorarken acımadın mı?

Aklar düşürdün saçıma,
Geldi kar yağmış biçime,
Hasret ateşi içime,
Girerken acımadın mı?

Dedin bu oyunu bozak,
Arayı eyledin uzak,
Bu Tanrıkulu'na tuzak,

Kurarken acımadın mı?

4. FIRSAT GELMEZ GAYRI

Her şeyi ihmal eyledik,
Gitti fırsat gelmez gayrı.
Yâr yanına gidek dedik,
Tuttu kader salmaz gayrı.

Gözyaşları döken benim,
Dosta boyun büken benim,
Bu dertleri çeken benim,
Eller bunu bilmez gayrı.

Gaflete düştüm uyudum,
Eriyorum yudum yudum,
Hem hayalim hem umudum,
Tükeniyor kalmaz gayrı.

Dünyada kalmadı gözüm,
Kimseye geçmiyor sözüm,
Gülmek istese de yüzüm,
Vaktim geçti gülmez gayrı.

Neler çekti cahil başım,
Zehir oldu tatlı aşım,
Akıp sel olsa gözyaşım,
Hiç kimseler silmez gayrı.

Vaktim geçti yol kısaldı,
Umudumu yeller aldı,
Eski dostlar nerde kaldı,
Kapımızı çalmaz gayrı.

Olmuyor arayıp soran,
Nasip olsun iman kuran,
Tanrıkulu'nda kar boran,
Kışım bahar olmaz gayrı.

5. YANDI GİTTİ

Bir köz düştü can evime,
Yandı yürek yandı gitti.
Derdim gittikçe derine,
İndi gitti indi gitti.

Ak olmadı kara bahtım,
Yorgun düştü ömür atım,
Doğdum doğalı hayatım,
Hâldan hâla döndü gitti.

Felekten olursa ferman,
Dert tutarsa vermez aman,
Bu dünya da zaman zaman,
Ne ocaklar söndü gitti.

Sarpa düştüm yol diyerek,
Dara düştüm bol diyerek,
Kader bana bal diyerek,
Ağı zehir sundu gitti.

Dertler düşse de derine,
Kul razıdır kaderine,
Bağıma bülbül yerine,
Sefil baykuş konu gitti.

Tanrıkulu geçti günler,
Sonunda ağlar gülenler,
Başına ecel gelenler,

Cansız ata bindi gitti.

6. GAFİL ÖMRÜM GEÇTİ GİTTİ

Esiverip bir yel gibi,
Gafil ömrüm geçti gitti.
Akıverip bir sel gibi,
Gafil ömrüm geçti gitti.

Geziyordum adım adım,
Bozuldu lezzetim tadım,
Nasıl oldu anlamadım,
Gafil ömrüm geçti gitti.

Soğuk su girmiş aş gibi,
Ya hayal ya da düş gibi,
Uçuverip bir kuş gibi,
Gafil ömrüm geçti gitti.

Şakıyıp da şad olmadan,
Arzum yerini bulmadan,
Dünyadan murat almadan,
Gafil ömrüm geçti gitti.

Gezemedim köşe bucak,
Söğündü yaktığım ocak,
Nasıl oldu çarçabucak,
Gafil ömrüm geçti gitti.

Kurtulup borandan kardan,
Nasip almadım bahardan,
Vazgeçtim servetten vardan,
Gafil ömrüm geçti gitti.

Derse alış Tanrıkulu,
Dünya ahretin okulu,
Ne tez bitti hayat yolu,
Gafil ömrüm geçti gitti.

7. TÜRK POLİSİ

Damarında asil kanı,
Kahramandır Türk polisi.
Vatan için verir canı,
Kahramandır Türk polisi.

Olmaz boykotta grevde,
Rahat uyumazlar evde,
Her an her saat görevde,
Kahramandır Türk polisi.

Hırsızı yakalar tek tek,
Tehlikeye olur köstek,
Milletine büyük destek,
Kahramandır Türk polisi.

Gönlünü vatana bağlar,
Huzuru barışı sağlar,
Şehit olsa ulus ağlar,
Kahramandır Türk polisi.

Görevi kutsal sayanlar,
Vatanına baş koyanlar,
Kahrolsun size kıyanlar,
Kahramandır Türk polisi.

Tanrıkulu namesinde,
Yurdun yedi bölgesinde,
Al bayrağın gölgesinde,

Kahramandır Türk polisi.

8. BUNLAR BENİM DEĞİL

Çiçek açmaz, meyve vermez,
Dallar benim dalım değil.
Özlenen menzile ermez,
Yollar benim yolum değil.

Çarçabucak geldi gitti,
Her şeyimi çaldı gitti,
Gençliğimi aldı gitti,
Yıllar benim yılım değil.

Ne çıkayım yukarıya,
Çıkanlar iner geriye,
Şeker verdiler arıya,
Ballar benim balım değil.

Körler var gerçeği görmez,
Kervan menziline ermez,
Naylon çiçek koku vermez,
Güller benim gülüm değil.

Kara oluyor beyazlar,
Kışa çevriliyor yazlar,
Caz müziği çalar sazlar,
Teller benim telim değil.

Tanrıkulu'm oldum talan,
Dost dediğim çıktı yılan,
Söylenenin çoğu yalan,
Diller benim dilim değil.

9. SEVDİĞİM KAPINA GELDİM

Ellerim boş yüzüm kara,
Sevdiğim kapına geldim.
Sendedir derdime çare,
Sevdiğim kapına geldim.

Uzun yollar çeke çeke,
Garip boyun büke büke.
Gözyaşları döke döke,
Sevdiğim kapına geldim.

Dünya bomboş nazarımda,
Cevherim yok pazarımda,
Günah yükü üzerimde,
Sevdiğim kapına geldim.

Anlarsın aciz hâlimden,
Adın düşürmem dilimden,
Acı bana tut elimden,
Sevdiğim kapına geldim.

Aşkınla yürek dağlayıp,
İçin için kan ağlayıp,
Özümü sana bağlayıp,
Sevdiğim kapına geldim.

Sen her derde deva bulun,
Yolcusuyum ben bu yolun,
Hem kölenim, hem de kulun,
Sevdiğim kapına geldim.

Erip menzile varmaya,
Yarama merhem sarmaya,
El açıp da yalvarmaya,

Sevdiğim kapına geldim.

Tanrıkulu'm günahım çok,
Yüreğime saplandı ok,
Başka gidecek yerim yok,
Sevdiğim kapına geldim.

10. TÜKENDİM

Gözlerimin kanlı yaşı,
Dindi amma ben tükendim.
Şu gönlüme sevgi kuşu,
Kondu amma ben tükendim.

Bitiyordum yana yana,
Cananım can kattı cana,
Küsüp giden o yar bana,
Döndü amma ben tükendim.

Çözüldü sırrın esrarı,
Kışta yaşattı baharı,
Beni yakan aşkın narı,
Söndü amma ben tükendim.

Tanrıkulu'nun gayreti,
Sona erdirdi hasreti,
O yâr bana muhabbeti,
Sundu amma ben tükendim.

11. SEN VARSIN SEVDİĞİM

Âlem bilir şu gönlümde,
Bir tek sen varsın sevdiğim.
Adın zikirdir dilimde,
Bir tek sen varsın sevdiğim.

Gece gündüz her anımda,
Damarımdaki kanımda,
Tende emanet canımda,
Bir tek sen varsın sevdiğim.

İyi kötü her hâllerde,
Sellerde esen yellerde,
Türlü çiçekte güllerde,
Bir tek sen varsın sevdiğim,

Hem karada hem de akta,
Kandım havada suda toprakta,
Dalda çiçekte yaprakta,
Bir tek sen varsın sevdiğim.

Deva sensin her bir derde,
Adın daima dillerde,
Hemi gökte hemi yerde,
Bir tek sen varsın sevdiğim.

Bunca külli varlık yalan,
Hepisi olacak talan,
Âlemlerde gerçek olan,
Bir tek sen varsın sevdiğim.

Tanrıkulu'm gönlüm sende,
Sevgide imanda dinde,
Müminlerin yüreğinde,
Bir tek sen varsın sevdiğim.

12. KALMADI HÂLİM BENİM

Dost akraba yarenlerim,
Hiç kalmadı hâlim benim.
Anlaşılan sona doğru,
Yaklaşıyor yolum benim.

Dertlerim azdı iyice,
Zar ederim gündüz gece,
Bittim gayrı işe güce,
Varmaz oldu elim benim.

Dostlar dua edin bana,
Vücut veda eder cana,
Boynum eğilir bir yana,
Bükülüyor belim benim.

Bir gün yolcu olacağım,
Söğünecektir ocağım,
Harab oldu ömür bağı,
Açmaz artık gülüm benim.

Alamadım muradımı,
Dostlar unutman adımı,
Kaybettim ağız tadımı,
Zehir oldu balım benim.

Bunca zaman çektim acı,
Var mı ölümün ilacı?
Kuruyor ömür ağacı,
Hep kırıldı dalım benim.

Tanrıkulu suyum akmaz,
Ecel gözyaşıma bakmaz,
Tuttu yakamı bırakmaz,

Hazır olsun salım benim..

13. GELDİM GİDİYORUM

Yürü bire yalan dünya,
Aha geldim gidiyorum.
Artı eksi nasibimi,
Senden aldım gidiyorum.

Yalanmış yarın da dün de,
Ömür bitiyormuş günde,
Vakit dolana dek sende,
Konuk oldum gidiyorum.

Ecel atı çıktı yola,
Yolculuk hayırlı ola,
Boş yere servete mala,
Rağbet kıldım gidiyorum.

Coşkun akan sel gibiydim,
Meyve yüklü dal gibiydim,
Dost bağında gül gibiydim,
Gayrı soldum gidiyorum.

Kalınmıyor vakt erince,
Düşünmek gerek derince,
Behey dünya yeterince,
Sende kaldım gidiyorum.

Neden sana bağlanmışım,
Yalanlarına kanmışım,
Boşa sana inanmışım,
Yeni bildim gidiyorum.

Tanrıkulu artık kanmaz,
Aşk ateşi kolay sönmez,
Ömür kervanımı dönmez,
Yola saldım gidiyorum.

14. BANA YALNIZ SEN GEREKSİN

Söyle başka kime gidem,
Bana yalnız sen gereksin.
Canım sana kurban edem,
Bana yalnız sen gereksin.

Aşkın ile özüm yansın,
Canımın içinde cansın,
Her derdime deva sensin,
Bana yalnız sen gereksin.

Lezzetsin rahman balında,
Yolcuyum senin yolunda,
Gözüm yok dünya malında,
Bana yalnız sen gereksin.

Sana muhtaç zengin fakir,
Varlığına binler şükür,
Adını ederim zikir,
Bana yalnız sen gereksin.

Hem sılada hem gurbette,
Gönlümdesin her niyette,
Hem dünya hem ahirette,
Bana yalnız sen gereksin.

Sevgin yücelerden yüce,
Adın dilimizde hece,

Hemi gündüz hemi gece,
Bana yalnız sen gereksin.

Tanrıkulu çekse çile,
Gözyaşları dönse sele,
Sensiz varılmaz menzile,
Bana yalnız sen gereksin.

15. LANET OLSUN

Sadık olup da sözünde,
Durmaya lanet olsun.
Yaradan aşkı özüne,
Girmeyene lanet olsun.

Bittik sakını sakını,
Irak eyledik yakını,
Çalışanına hakkını,
Vermeyene lal et olsun.

Yer haramı helâlini,
Benim der dünya malını,
Garibanların halını,
Sormayana lanet olsun.

El bozmadan aramızı,
Bulmalıyız çaremizi,
Fakir diye yaramızı,
Sarmayana lanet olsun.

Kırıp da gönül dalını,
Üzmeyin Tanrıkulu'nu,
İlmi hakikat yolunu,
Görmeyene lanet olsun.

16. TOPRAK OLUR BİR GÜN

Tatlı canın nazık tenin,
Çürür toprak olur bir gün.
Damarda dolaşan kanın,
Çürür toprak olur bir gün.

Dost düşman ihvan yârenler,
Yaşayıp devran sürenler,
Kendini yüksek görenler,
Çürür toprak olur bir gün.

Ağa paşayım diyenler,
Renk renk elbise giyenler,
Yetim kul hakkı yiyenler,
Çürür toprak olur bir gün.

Bize bildirildi ezel,
Yeşil yaprak olur gazel,
Kim varise çirkin güzel,
Çürür toprak olur bir gün.

Rüya olur geçen günler,
Anlamayan bir gün anlar,
Saraylar oteller hanlar,
Çürür toprak olur bir gün.

Değişecek bütün hâller,
Düzlenecek dağlar beller,
Mis kokulu gonca güller,
Çürür toprak olur bir gün.

Hani erir gider ya kar,
Her şeyin bir zamanı var,
Vakt erince genç ihtiyar,
Çürür toprak olur bir gün.

Tanrıkulu göçen ansız,
Ecel yakalar apansız,
Yeryüzünde canlı cansız,
Çürür toprak olur bir gün.

17. NEREDEN NEREYE

Yar yüzünü görmeyeli,
Oldu otuz sene kadar.
Gezerim Mecnunca deli,
O günden bu güne kadar.

Mendilini saklıyorum,
Hasret ile kokluyorum,
Hayal edip bekliyorum,
Umutluydum düne kadar.

Bir yaz günü başlamıştı,
Yakıp beni haşlamıştı,
Bu büyük aşk işlemişti,
Damarımda kana kadar.

Güya devran sürecektim,
Mutlu yıllar görecektim,
Neyim varsa verecektim,
Maldan mülkten cana kadar.
Aşk ocağı söndü tütmez,
Gözüm görmez elim yetmez,
Gene de umudum bitmez,

Ömür boyu sona kadar.

Tanrıkulu çok denedim,
Unutup terk edemedim,
Hiç kimseyi sevemedim,
Gönlümdeki suna kadar.

18. SIRA DAĞLAR

Her adımda bir engel var,
Gidemiyom yâre dağlar.
Yolunuzu kapatmış kar,
Behey sıra sıra dağlar.

Ya olduysa hasta sayrı,
Umudum azaldı gayrı,
Senelerce ondan ayrı,
Bağlıyorum kara dağlar.

Garip düştüm elinize,
Sığınam bir çalınıza,
Yol verinde yolunuza,
Ödeyeyim kira dağlar.

Dönüp de gitmek güç olur,
O yâre karşı suç olur,
Kalırsam vakit geç olur,
Gelecek bahara dağlar.

Tanrıkulu'm can adarım,
Ölüm olsa da giderim,
Size el aman ederim,
Düştüm dara zora dağlar.

19. SIRRINDAN GELİR

Bunlar bir ilâhi yasa,
Gül nergiz sırrından gelir.
Düşünmek gerek hülâsa,
Hepsi birbirinden gelir.

Suları süsüdür gölün,
Reyhası başka sümbülün,
Hele gül ile bülbülün,
Sevdası derinden gelir.

Kul çekse de cevri cefa,
Tövbe eden uğrar affa,
Âşıklara ahde vefa,
Sevdiği yârinden gelir.

Mürşit kâmil eder toyu,
Coşkun akar aşkın suyu,
Bir insanın temiz huyu,
Hayâyla arından gelir.

Sevgi sevdanın mayası,
İlim âleminin meyvası,
Gülün kokusu reyhası,
Resulün terinden gelir.

Mecnun'u meskeni çöller,
Köroğlu'na çamlı beller,
Tanrıkulu esen yeller,
Vuslat diyarından gelir.

20. GELEN OLMUYOR

Hasta yatağa düşeli,
Beklerim gelen olmuyor.

Neyse gelen olmuyor da,
Selam da salan olmuyor.

Tatlı canım derde kaldı,
Düşüncem kederde kaldı,
Bilmem dostlar nerde kaldı?
Kapımı çalan olmuyor.

Sardı beni maraz merak,
İçimi kemirir fırak,
Hastane sılama ırak,
Arayıp bulan olmuyor.

Felek su kattı aşıma,
Kan karışır gözyaşıma,
Yalnızım bir başıma,
Yanımda kalan olmuyor.

Derdim azdıkça iyice,
Sabah olmaz uzun gece,
Ağlar gezerim gizlice,
Gözyaşım silen olmuyor.

Elim işe varamıyor,
İlaç alsam yaramıyor,
Seven dostlar aramıyor,
Halımı bilen olmuyor.

Tanrıkulu deli oldu,
Derdim beşti elli oldu,
Gerçek dostlar belli oldu,
Hakikat yalan olmuyor.

21. GERÇEK KUL OL DA GÖR

Karanlıkta yol bulmayı,
Hakka gerçek kul ol da gör.
Yol bulup menzil almayı,
Hakka gerçek kul ol da gör.

Aşk adamı hep söyler,
Aşkın kanunu böyledir,
Sevmek ne sevilme nedir,
Hakka gerçek kul ol da gör.

Sarmak istersen yarayı,
Dost ile açma arayı,
O zaman akı karayı,
Hakka gerçek kul ol da gör.

En zor engeli aşarsın,
Kabına sığmaz taşarsın,
Kışta baharı yaşarsın,
Hakka gerçek kul ol da gör.

Başarıp işin zorunu,
Çözmek istersen sorunu,
Dünya ahret huzurunu,
Hakka gerçek kul ol da gör.

Tanrıkulu yol seçmeyi,
Burdan tertemiz göçmeyi,
Candan maldan vazgeçmeyi,
Hakka gerçek kul ol da gör.

22. BAHAR GELSİN DE

Bu güzel Anadolu'ma,
Hele bahar gelsin de gör.
Açılır türlü çiçekler,
Dala bahar gelsin de gör.

Bahçe bostanlar ekilir,
Tatlı nameler dökülür,
Göçler yaylaya çekilir,
Yola bahar gelsin de gör.
Toprak ısınmaya başlar,
Süslenir ağaçlar taşlar,
Cıvıl cıvıl öter kuşlar,
Dile bahar gelsin de gör.

Yüce dağdan yollar aşar,
Seven sevdiğine koşar,
Karlar erir sular coşar,
Sele bahar gelsin de gör.

Çiftçiler işine başlar,
Arılar bize bağışlar,
Çiçekten peteğe işler,
Bala bahar gelsin de gör.

Tanrıkulu'm göçler gider,
Çoban sürüsünü güder,
Bülbül aşkıyla zar eder,
Güle bahar gelsin de gör.

23. NELER OLUR NELER

Şen yüreğin gülen yüzün,
Ağlar ağlar gülmez olur.

Pınar olur iki gözün,
Kimse yaşın silmez olur.

El olur sadık arkadaş,
Acı olur en tatlı aş,
Vurmak için attığın taş,
Hedefini vurmaz olur.

Kavurur ateş yanınca,
Kocamaya başlanınca,
İnsanoğlu yaşlanınca,
Söylediğin bilmez olur.

Anlamazlar söylesen de,
İsteyip istemesen de,
Dosta gideyim desen de,
Dertler yola salmaz olur.

Artık işe yaramazsın,
Elden ele varamazsın,
Ayaküstü duramazsın,
Biter halın kalmaz olur.

Bildiklerinden şaşarsın,
Nihayeti kul beşersin,
Düştükçe gözden düşersin,
Kimse kapın çalmaz olur.

Tanrıkulu kalkmaz kolun,
Akıbeti budur kulun,
Bu sonsuza giden yolun,
Dönüp geri gelmez olur.

24. BOŞA GİTTİ ÖMÜR

Beyhude gam keder yiyip,
Heder olup gitti ömür.
Pişman olup keşke deyip,
Heder olup gitti ömür.

Bitti haberim olmadan,
Aradığını bulmadan,
Dünyadan murat almadan,
Heder olup gitti ömür.
Ayrıldı gül ile diken,

Derdim bin olur bir iken,
Tazecik bir fidan iken,
Heder olup gitti ömür.

Gözyaşlarım oldu nehir,
Kimlere edeyim kahir,
Hayat bana oldu zehir,
Heder olup gitti ömür.

Arzular yarıda kaldı,
Bal tasına zehir doldu,
Velhasılı yazık oldu,
Heder olup gitti ömür.

Susuz kurumuş gül gibi,
Çağladı coşkun sel gibi,
Esip giden bir yel gibi,
Heder olup gitti ömür.

Ağrılardan yatamadım,
Cevherimi satamadım,
Tanrıkulu'm tutamadım,

Heder olup gitti ömür.

25. VAH KÖYÜM VAH

Evvelinde mamur köyüm,
Şimdi vardım viran olmuş.
Doğup büyüdüğüm evim,
Yıkık duvar ören olmuş.

Dedim burda hayat bitmiş,
Çaresizlik mecbur etmiş,
Hep gençleri çekip gitmiş,
Sanki zorla süren olmuş.

Çiçek açmaz uçmaz arı,
Başlı işler kalmış yarı,
Köyde bir sürü dul karı,
Erkeklere kıran olmuş.

Tanrıkulu adım adım,
Yâri bulmaktı muradım,
Herkes sordum aradım,
Ne duya ne gören olmuş.

26. NEREDE KALDINIZ

Dost görünen arkadaşlar,
Hani nerede kaldınız?
İyi günde can yoldaşlar,
Hani nerede kaldınız?

Size geçmiyor mu nazım?
Dostluk kara günde lazım,
Yolunuza bakar gözüm,
Hani nerede kaldınız?

Sağ olan düşermiş derde,
Sizler düşmeyin ilerde,
Yatarım hastanelerde,
Hani nerede kaldınız?

Canıma cefa yükledim,
Dertlerime dert ekledim,
Gece gündüz hep bekledim,
Hani nerede kaldınız?

Müşküldeyim hasta halda,
Olgun meyve durmaz dalda,
Kulağım ses gözüm yolda,
Hani nerede kaldınız?

Düşkünüm her yanımda sızlar,
Herhâl rahatsızsınız sizler,
Dost bildiğim hayırsızlar,
Hani nerede kaldınız?

Tanrıkulu doldu taşı,
Güneşim doğmadan aştı,
Umutlarım suya düştü,
Hani nerede kaldınız?

B. ON BİR HECELİLER

27. YOKSA SESİN DUYULMAZ

O ulu sultana sesin duyulmaz,
Gözyaşınla ahüzar olmayınca.
Kurduğumuz pazar pazar sayılmaz,
İlmi amelinle kar olmayınca.

Kimi uçar kimi bağrını sürür,
Kışın olan kar, buz; yaz olur erir,
Âmâ olan bile gerçeği görür,
Gönlündeki gözü kör olmayınca.

Pişmeyen yumurta nasıl soyulur,
Cömert insanların namı duyulur,
İnsan sılasında garip sayılır,
Gönlünde dostlara yer olmayınca.

Kemale ermeseyse meyvede yetmez,
Bülbül boşa figan ederek ötmez,
Sevenin sevdası çilesi bitmez,
Seven iki gönül bir olmayınca.

Kibirle bencillik gider mi hoşâ?
Kaderde ne ise o gelir başâ,
İnsanın emeği çabası boşa,
Talihi kendine yâr olmayınca.

Hele düşün, altın ile pul bir mi?
Bal içine tuz katarsan yenir mi?
Kazandığın mala helal denir mi?
İçinde alnından ter olmayınca.

Tanrıkulu cahil insan can yakar,
Müminin seherde gözyaşı akar,
Kul ölse de yaşasa da ne çıkar,
Hakkın huzurunda var olmayınca.

28. ŞU PAZARA BAK HELE

Amanın Allah'ım ne güne kaldık!
Karga bülbül olmuş dil pazarında.

Önde gidek derken sonuncu olduk,
Koşuyu kaybettik yol pazarında.

İlim meclisine çağrılır iken,
Aşkın harmanında savrulur iken,
Kendi yağımızla kavrulur iken,
Bilmem işimiz ne el pazarında.

Haramiye soyuluyor kervancı,
Anlaşamaz oldu yolcuyla hancı,
Bekçi vurdumduymaz, tembel bağ-bancı,
Meyve yetmez oldu dal pazarında.

Dansa merak sardı bizim köçekler,
Yalanlara mahkûm oldu gerçekler,
Rağbet görür oldu suni çiçekler,
Koku saçılmıyor gül pazarında.

Palavracı bol keseden atıyor,
Uyanıklar köşeleri tutuyor,
Büyük balık küçüğünü yutuyor,
İnsan satılıyor mal pazarında.

Ne işe başladık kaldı yarıda,
Söylenecek söz çok daha geride,
Suç ya arıcıda ya da arıda,
Şeker satılıyor bal pazarında.

Duymadıklarını duy Tanrıkulu,
Demek uyuyordun vay Tanrıkulu,
Neyi arıyosun ey Tanrıkulu,
Altın bulunur mu pul pazarında?

29. CANIMIZ FEDA BU YURDA

Kafkaslardan akın akın gelerek,
Şan ile şöhretle girdik bu yurda.
Değerini kıymetini bilerek,
Otağ açıp mesken kurduk bu yurda.

Çok güçlükler ile çıktık biz başa,
Nice destan yazdık dağlara taşla,
Son nefeste dedik vatan sen yaşa,
Ata dede kanı serdik bu yurda.

Ak eyledik günler kara olduysa,
Tamamladık eksik fire olduysa,
Baktık bir tarafi yara olduysa,
Kanımızdan merhem sürdük bu yurda.

Tanrıkulu dünya etse de taciz,
Güçlüğe dayanır kalmayız aciz,
Vatanım kıymetli sanmayın ucuz,
Yüzbinlerce kurban verdik bu yurda.

30. BENDEN BAŞKA OLAMAZ

Bu dünyayı karış karış arasan,
Daha dertli bulmak zor benden başka,
Şu çilemin emsalini sorarsan,
Sade Eyüp çekmiş bir benden başka.

Sanki Mansur gibi çekildim dara,
Yüreğim sıkılır, özümde yara,
Talihi kötü de yazısı kara,
Gören var mı imiş sor benden başka?

Merhem bulamam ki yarama sürem,

Derdimin yanında şifadır verem,
Leyla'sına Mecnun, Aslı'ya Kerem,
Olabilen varsa gör benden başka.

Çekiyorum çile üstüne çile,
Koştum koştum eremedim menzile,
Ben dikene kondum, el âlem güle,
Demek ki yoğumuş kör benden başka.

Tanrıkulu başa neler gelirmiş,
Ömür ne yükselir ne eksilirmiş,
Altın değerini sarraf bilirmiş,
El kadrini bilmez yâr benden başka.

31. BAŞKA NEYİM VAR

Görünüşte sanki derdim yok benim,
Döverek deldiğim sinemden başka.
Eylenecek yerim yurdum yok benim,
Çökmeye yüz tutmuş hanemden başka.

Bunca figan ettim fakat duyulmaz,
Yanan ateş alıp cebe koyulmaz,
Çok şeyi yitirdim, kayıp sayılmaz,
Elimden alınan Suna'mdan başka.

Bunca zaman çektim çilem dolmadı,
İçim kan ağlıyor, yüzüm gülmedi,
Elimde avcumda bir şey kalmadı,
Boş geçen kırk elli senemden başka.

Gurbetteyim hasret kaldım yurduma,
Dost bildiğim kuyu kazar ardıma,
Hiç kimse teselli vermez derdime,

Bir sevdiğim bir de anamdan başka.

Tanrıkulu'm dert deryasın boyladım,
Hayalle yaşayıp gönül eyledim,
Dertlerimi türkü edip söyledim,
Neyim var ki kuru çenemden başka.

32. BUNLAR BAMBAŞKA

Çoğuna gam keder verilmiş ama,
Gerçek âşıkların çilesi başka.
Kargaya yavrusu bülbül gibidir,
Her anaya kendi balası başka.

Yaradandır kâinatın amiri,
Küllü varlık ondan alır emiri,
Bir taşı düşerse olmaz tamiri,
Gönülün sarayı kalesi başka.

İyilikte kıldı isen kararı,
Er geç mutlak görülecek yararı,
Düşmanından zaten beklen zararı,
Çetin olur dostun belası başka.

Kimi canlı uçar kimi sürünür,
Yiğit gölgesinde yiğit barınır,
Hayvanınki dışındadır görünür,
İnsanın içinde alası başka.

Güvenme yaşına olsan da taze,
Bilinmez ne zaman sararlar beze,
Tanrıkulu dünya gurbettir bize,
İnsanların baki sılası başka.

33. ZENGİNİ FAKİRİ SEÇME

Seni de beni de aynı yaradan,
Zengini fakiri seçme ha seçme.
Varsın gurur kibir kalsın aradan,
Engin ol yüksekten uçma ha uçma.

Cehalet başına bela getirir,
Kâmil insan eksiğini yetirir,
Senden alır başkasına götürür,
Sırrını namerde açma ha açma.

Dünyanın malına eyleme meyil,
Var ise kalbinden kin nefreti sil,
Helal kazancının kıymetini bil,
İsraf eyleyip de saçma ha saçma.

Hayatına yön ver elinde dümen,
Hak yolundan şaşma aman ha aman,
Yardım et bir garip gördüğün zaman,
Sakın boş ver deyip geçme ha geçme.

Yürümeli ata dede yolundan,
Derdi olan anlar dertli halından,
Hâl bilmezsin muhannetin elinden,
Bir bardak su bile içme ha içme.

Tanrıkulu yürü hak yolu demde,
Hem burayı düşün, ahreti hem de,
Pişman olmayasın öbür âlemde,
Oraya eli boş göçme ha göçme.

34. BUNLAR YETER BANA

Dünya malı sizin olsun istemem,

Yâr yanında ateş, nâr yeter bana.
Yaksa kavursa da gene gam yemem,
Yüreğimde ateş, kor yeter bana.

Canımın cananı dünyanın varı,
Bir başkadır sevdiğimin diyarı,
İstemem gurbette yazı baharı,
Dostlarınan boran, kar yeter bana.

Namerdin yanında kalmaktan ise,
Ondan kara leke almaktan ise,
Gereksiz bilgiyi bilmekten ise,
Bilinmeyen gizli sır yeter bana.

Meyvesiz ağacın eğmem dalını,
Servet saymam yalan dünya malını,
Ne yapayım muhannetin balını,
Dost eliyle ağı ver yeter bana.

Derdi olan anlar, dertli hâlinden,
Ham söz çıkmaz kâmillerin dilinden,
Derman olacaksa yârin elinden,
Yarama bir merhem sür yeter bana.

İzindeyim ayrılamam yolundan,
Geç derse geçerim bu tatlı candan,
Bir dem umudumu kesemem ondan,
Gönülde sevdiğim yâr yeter bana.

Bana neşe onun ettiği cefa,
Tanrıkulu'm ondan görmüşüm vefa,
Varsın elin olsun zevk ile sefa,
İmanım umudum var yeter bana.

35. YAZIKTIR BANA

Bilir isek kanat vermiş yaradan,
Uçmuyorsam eğer yazıktır bana.
Âşıklar göstermiş akı karadan,
Seçmiyorsam eğer yazıktır bana.

Ders almasan ecdadından soyundan,
Bir gün çıkmış olur bu ok yayından,
İhtiyacım olan ilmin suyundan,
İçmiyorsam eğer yazıktır bana.

Şöyle düşünürsek Âdem'den beri,
Gelenden gitmeyen var mıdır geri?
Adaletle insanlığa değeri,
Bıçmiyorsam eğer yazıktır bana.

Tanrıkulu söğünecek bu ocak,
Dünya malı senin olsa n'olacak,
Zalime dik durup mazluma kucak,
Açmıyorsam eğer yazıktır bana.

36. İŞTE ADANA BUDUR

Ne kadar methetsem az gelir sana,
Altındır toprağın taşın Adana.
Verimli toprağın can katar cana,
Çok boldur ekmeğin aşın Adana.

Baktım taş köprüye tarih yatıyor,
Ziraatın nabzı sende atıyor,
İlkbaharda tatlı tatlı ötüyor,
Turaçtır öz senin kuşun Adana.

Ilık ılık eser güneyden yeller,

Seyhan'da Ceyhan'da kabarır seller,
Dört mevsimde açar çiçekler güller,
Yaz bahardan farksız kışın Adana.

Sıcak havan nice garibi korur,
Akan sular barajları doldurur,
Kuzeyde Toroslar onurlu durur,
Dik durur eğilmez başın Adana.

Sana gelen dönüp bırakıp gitmez,
Sendeki güzellik saymakla bitmez,
Tarifine kâğıt kalem söz yetmez,
Bulunmaz emsalin eşin Adana.

Yiğitleri yağız delikanlılar,
Tanrıkulu mert insanı şanlılar,
Kışında üşümez rahat canlılar,
Cennet gibi için dışın Adana.

37. İŞTE KIRILDIM SANA

Aşkın deryasında inip derine,
Dalmadın sevdiğim kırıldım sana.
Söz verdiğin hâlde gavil yerine,
Gelmedin sevdiğim kırıldım sana.

Bir ateş düşürdün yanar özüme,
Gündüz hayat gece oldu gözüme,
Yılışarak umut verip yüzüme,
Gülmedin sevdiğim kırıldım sana.

Hüzün dolu saatimde günümde,
Derdi cefa mesken kurdu canımda,
Bir anını lütfeyleyip yanımda,

Kalmanın sevdiğim kırıldım sana.

Yanan yüreğimle meşe közü bir,
Yaşantımın kışı ile yazı bir,
Ne çare ki sözü ile özü bir,
Olmadin sevdiğim kırıldım sana.

Tanrıkulu'm örttüm yorgun kapımı,
Açık tutuyordum her gün kapımı,
Umutla bekledim, bir gün kapımı,
Çalmanın sevdiğim kırıldım sana.

38. NE DEYİM SANA

Hasretin çekmekten bu gönül bıktı,
Çağırdım gelmedin ne deyim sana,
Ha senden ayrıldım ha canım çıktı,
Sen bunu bilmedin ne deyim sana.

Ağır geldi dostun küçük bir taşı,
Vuslat ile söner hasret ataşı,
Tükene dek aktı gözümün yaşı,
Acıyıp silmedin ne deyim sana.

Bir yabancı oldum kendi yurduma,
Düştüm kalktım ulaşmadın yardıma,
Derman bulamadım gitti derdime,
Doktorum olmadın ne deyim sana.

Bu Tanrıkulu'nu artık arama,
Senin ile dağlar girdi arama,
Sineme açtığın azgın yarama,
Bir merhem çalmanın ne deyim sana.

39. İNTİZARIM HAK OLDU SANA

Hiç bir oluruna karışmam gayrı,
Elveda diyeli çok oldu sana.
Dünya da ahrette barışmam gayrı,
Aşk muhabbetim yok oldu sana.

Artık senden yana uğramaz göçüm,
Sana nefret ile doludur içim,
Bilmem sana karşı ne idi suçum,
Anlaşılan sevgim yük oldu sana.

Bu Tanrıkulu'nu düşürdün gama,
Gönlümde yerin yok artık arama,
Bugüne dek bir şey demedim amma,
Gayrı intizarım hak oldu sana.

40. GÜN GÖRMEDİM NEYLEYİM

Gün görmedim dem sürmedim neyleyim,
Çile çekmeye mi geldim cihana?
Ne kadar dayanıp sabır eyleyim?
Gülemedim ta doğuştan bu yana.

El kavuştu biz ayrıldık sevdiğim,
Bahar geçti, yaz ayrıldık sevdiğim,
Ne yapalım tez ayrıldık sevdiğim,
Ne sen bana doydun ne de ben sana.

Tanrıkulu umut dalını kırdı,
Gelecekte nice hayalim vardı,
Yüreğimi hasret ateşi sardı,
Böyle mi yanarmış canda canana.

41.YAR AMA

Gönülün peşine düştüm giderim,
Biliyorum yolu sonu yar ama.
Hâlâ hayal kurar umut ederim,
Belli oldu vefasızsın yar ama.

Kader çaldı beni aşkın taşına,
Tutuldum hayatın kara kışına,
Bundan sonra gelsen bile boşuna,
Gayrı merhem olamazsın yarama.

Tuzu karıştırma tatlı bal ile,
Mukayese etme yaban el ile,
N'olur beni yaralama dil ile,
Hançer alıp şu bağrımı yar ama.

Tanrıkulu der ki Rabbim büyüksün,
Felek dalın kırsın, yaprağın döksün,
Gitsin güzelliğin, gençliğin çöksün,
Gözden düşte hiç kimseye yarama.

42. BENİ BANA BIRAKMA

Sevdiğim beşerim şaşarım diye,
Korkuyorum beni bana bırakma.
Hatadan hataya düşerim diye,
Tut elimden kör şeytana bırakma.

Sevdiğim deva bul, bendeki derde,
Hâlîme bırakma gezdiğim yerde,
Yoldaş edeceksen merdoğlu merde,
Muhannete kem insana bırakma.

Gel denmeyen yere kalkıp gidilmez,

Zalimler mazlumun yüzüne gülmez,
Gaddar insan hatır saymaz hâl bilmez,
İşte beni o insana bırakma.

Âlim sözü merhem olur yarama,
Cahiller düşürür kedere gama,
Senin her şeyine razıyım ama,
Nefsim gibi bir düşmana bırakma.

Düşündükçe ince fikir eyleyim,
Daima adını zikir eyleyim,
Cefa çektik sıra şükür eyleyim,
Dillerimi hiç isyana bırakma.
Seherde gözyaşı dökmek isterim,
Kaderime boyun bükme isterim,
Cezamı burada çekmek isterim,
Çetin olur kabristana bırakma.

Tanrıkulu söyle rahman kelamı,
Bilmiyorum acep kısmet ola mı?
Son nefeste nasip eyle sılamı,
Mezarımı yâd yabana bırakma.

43. BUNLARDAN AYRILMA

Er geç mutlak görülecek yararı,
Üstada bağlanan elden ayrılma.
Aşkın kovanında olduysan arı,
Hilesiz katkısız baldan ayrılma.

Kaderin kabul et çektiklerini,
Dostların gönlünde ara yerini,
Ulu ağaç kabul eyle pirini,
Sende meyvesi ol daldan ayrılma.

Hakikatli dostu gönlünü versen,
Varıp dergâhına postunu sersen,
Özlenen menzile varayım dersen,
Kuranın çizdiği yoldan ayrılma.

Kurumaz sağlamsa ağacın özü,
Kör bakanın gece olur gündüzü,
Altından kıymetli âlimin sözü,
Hoş sohbette tatlı dilden ayrılma.

Yorulmadan menzil alayım dersen,
Pir elinde irşat olayım dersen,
Leyla'mı Mevla'mı bulayım dersen,
Mecnun ol sabır et çölden ayrılma.

Mevla için olsun gözündeki yaş,
Kendi nefsin ile edesin savaş,
Tanrıkulu seçme kötü arkadaş,
Özü sözü sağlam kuldan ayrılma.

44. BAK BUNLARI UNUTMA

Geçmişte tarihte şanlı günlerde,
Tarihe yön verenleri unutma.
Altı yüzyıl üç kıtada her yerde,
Çağa mühür vuranları unutma.

Orta Asya'dan göç gelerek bu yurda,
Ne hikmetler gizli ilahi sırda,
Orhan gazi Osman Gazi çadırda,
Koca devlet kuranları unutma.

Çağlar kapatıp da çağlar açarak,

Medeniyet yayıp ışıık saçarak,
Trakya'dan sınırları geçerek,
Viyana'ya varanları unutma.

Nice zafer meşalesi yakarak,
Konstantin'in surlarını yıkarak,
Tekbir sesleriyle yola çıkarak,
Denize at sürenleri unutma.

Meydan vermez idik yabana ya da,
Sözümüz geçerdi bütün dünyada
Cuma namazında Ayasofya'da
Hak divana duranları unutma.
İslam'ın dinini Türk'ün ırkını,
Bütün dünya anlamıştı farkını,
İnsanlığı ezen zulüm çarkını,
Adaletle kıranları unutma.

alışıp emeği boşa salmadan,
Yol yürüdük usanmadan yılmadan,
Hiçbir yenilikten geri kalmadan,
İleriyi görenleri unutma.
Birlik dirlik ile verip el ele,
Aman vermemiştik yedi düvele,
Savaşırken dahi düşmanın bile,
Yarasını saranları unutma.

Bu millet alışık zafere dünden,
Gerekirse geçer candan bedenden,
Bu vatana bir ihanet edenden,
Ağır hesap soranları unutma.

Üç kıtada vardır atamın izi,
Onlar bu günlere getirdi bizi,

Ya Allah diyerek dağı denizi,
Tevhit ile yaranları unutma.

Halel getirmeden bu al bayrağa,
Şerefle taşıyıp çağlardan çağa,
Kanlı gömleğiyle kara toprağa,
Şehadetle girenleri unutma.

Tanrıkulu'm çaldık hep zafer marşı,
Tek bir sedasıyla inledi çarşı,
Malazgirt'te de düşmana karşı,
Sinesini gerenleri unutma.

45. GEL BUNLARI UNUTMA

Aklın zay olmasın sen seni tanı,
Aşkına sadık ol yâri unutma.
Görür iken görmez olun cihanı,
Yaşlandıkça âmâ körü unutma.

Merhametsizlerden umut bekleme,
Var malına yok diyerek saklama,
Üzerine günah vebal yükleme,
Öbür yanda kızgın nârı unutma.

İnsanoğlu daim bir karar kalmaz,
Kaçan fırsat dönüp geriye gelmez,
Ömür öyle daim yaz bahar olmaz,
Solacaksın sonbaharı unutma.

Kazanmaya çalış, girdin savaşa,
Yazılanlar elbet gelecek başa,
Sonbaharı geçip gelirsin kışa,
Başına yağacak karı unutma.

Kibirilenme aslın bir damla sudan,
Sen âdemoğlusun topraktan beden,
Hani geliyor mu bu kadar giden?
Geldin gideceğin yeri unutma.

Tanrıkulu çöktün böyle değildin,
Gâhi engin oldun, gâhi yüceldin,
Dünyaya misafir olarak geldin,
Bir gün göçeceksin geri unutma.

46. NE OLURSA NE OLUR

Yapılan bir bina erken çökermiş,
Sağlamca temelli taban olmasa,
Tahıl eksen yaban otu çıkarmış,
Derin süren köten saban olmasa.

Küçük balıkları yutar iriler,
Bağbansız bağlarda verim geriler,
Kurda kuşa yem olurmuş sürüler,
Peşinde uyanık çoban olmasa.

Emri hak olmasa çıkıp gelinmez,
Vuslat diyarına vasıl olunmaz,
Bomboş oturmakla menzil alınmaz,
Azimle çalışıp çaban olmasa.

Tanrıkulu gör ki başa ne gelir,
Hak eden hakkını mutlaka alır,
Ölünce cenazen ortada kalır,
İtibarın elin oban olmasa.

47. KIBRIS'TA

Adada bir süre gezdim dolandım,
Gönül sevdiğini buldu Kıbrıs'ta.
Gelirken ağladım çok duygulandın,
Ayrılık zamanı geldi Kıbrıs'ta.

Umutlar tükendi elim boş döndüm,
Aşk uğruna çabaladım didindim,
İsteksiz zoraki gemiye bindim,
Geri baktım gözüm doldu Kıbrıs'ta.

Dermanım kesildi çöktüm oturdum,
Hayalleri düşüncede yitirdim,
Mevsimli mevsimsiz bir gül yetirdim,
Oda açılmadan soldu Kıbrıs'ta.

İstedğim yere kalkıp giderken,
Ellerinen düğün bayram ederken,
Hırsızlık olayı orda yok derken,
Birisi kalbimi çaldı Kıbrıs'ta.

Ayrılması zor geliyor adama,
Büründüm hüzüne, kedere, gama,
Yurduma yuvama kavuştum ama,
Canımdan bir parça kaldı Kıbrıs'ta.

Boşaldı bu gönül dolu değilim,
Tuz karıştı oğul balı değilim,
Bildiğiniz Tanrıkulu değilim,
Bana başka bir hâl oldu Kıbrıs'ta.

48. NE OLUR YA RAB

Yıllar yılı acılardan usandım,
Tatlandır ne olur aşımı Ya Rab.
Özüme od düştü tutuşup yandım,
Dertler bırakmıyor peşimi Ya Rab.

Gâhi durgun aktım, gâhi çağladım,
Umudumu yalnız sana bağladım,
Yıllar yılı hiç gülmedim ağladım,
Kurut gözümdeki yaşımı Ya Rab.

Dağ başında borandayım kardayım,
Dertler neredeyse ben de ordayım,
Kafam karma karış oldu zordayım,
Kurtar sıkıntıdan başımı Ya Rab.

Sen gül demeyince ben de gülemem,
Bildirmesen hiçbir şeyi bilemem,
Ben âcizim üstesinden gelemem,
Çıkmazlara salma işimi Ya Rab.

Senden ne gelirse olurum razı,
Şükredip de çoğa sayarım azı,
Dört mevsim yaşadım görmedim yazı,
N'olur bahar eyle kışımı Ya Rab.

Nice günler kaldım müşkül hâllerde,
Mecnunca dolaştım kanlı çöllerde,
Canımı alıp da gurbet ellerde,
Garip koyma mezar taşımı Ya Rab.

Tanrıkulu'm olmam kinde hasette,
Dostlardan ayrıldım, kaldım hasrette,
Bu dünyadan göçtüğümde ahrette,

İman kuran eyle eşimi Ya Rab.

49. ÂŞIKSAM MAŞUKUM SENSİN

Duyup görüp âşık oldum hâline,
Maşukum tek sensin meydan içinde.
Dertliyim perişan düştüm eline,
Dermanım sendedir lokman içinde.

Seni düşünürüm gündüzle gece,
Gönlümde sevgisin, dilimde hece,
Koskoca deryasın bir uçtan uca,
Bir katre olaydım umman içinde.

Seninleyim ne kadara yaşarsam,
Har olurum, ocağında pişersem,
Sevdiceğim senden ayrı düşersem,
Gözüm kalır, kanlı revan içinde.

Ben beni yitirdim, sende bulayım,
Yerim yok ki başka nerde kalayım,
Bari hadim hizmetkârın olayım,
Aşk ile kurduğun divan içinde,

Reddetme ne olur nazım var sana,
Gönül yücesinde verdim yer sana,
Dara düşsem sığınırım yâr sana,
Kalınca kar tipi boran içinde.

Her sözün baş tacı, yabana atmam,
Seni bilmeyenin gayretin gütmem,
Aşkına sevgine tereddüt etmem,
Asla hiç olamam güman içinde.

Tanrıkulu'm gerçek dostu can feda,
Kulunu müşkülde bırakmaz Hüda,
Sevdiğim dilerim kalmıyık cüda,
Dünya ahret iki cihan içinde.

50. DOLAŞTIM ONUN PEŞİNDE

Seneler boyunca gezip dolaşıp,
Mutluluk aradım onun peşinde.
Kavuşmak istedim dağları aşıp,
Bu idi muradım onun peşinde.

Derdim bini aştı, elli yüz değil,
Sonbahar kış değil, bahar yaz değil,
Tarifi yok dile kolay az değil,
Bir ömür harcadım onun peşinde.

Karıştırdım hayalleri düşleri,
Tozu çamur etti gözüm yaşları,
Haykırdım çatlattı, dağı taşları,
Ah ile feryadım onun peşinde.

Tanrıkulu'm bedenimde yük canım,
Kurudu damarda dolaşmaz kanım,
Bileydim ki hüsrân olacak sonum,
Atmazdım bir adım onun peşinde.

51. NELER OLUR SEHERDE

Duam kabul olsun diyorsan eğer,
Akan gözyaşların yeter seherde.
Nefsin taşı ona çok kötü değer,
Her kim miskin miskin yatar seherde.

Münafık gönlüne iman doldurmaz,

Şeytan üzerine çöker kaldırmaz,
Beynamazlar yatar uyur aldırılmaz,
Müminin bacası tüter seher.

Zıkr eyleyen sevabını bol alır,
Meleklerden rızkı gerçek kul alır,
Erken kalkıp yola çıkan yol alır,
Çek kervanı katar katar seherde.

Yardım eyle hasta garip düşküne,
Nefsi amir etme gönül köşküne,
Şeyda bülbül, gonca gülün aşkına,
Mevla diye diye öter seherde.

Yorulmazmış Hak divana duranlar,
Cahil kalmaz bilmediğin soranlar,
Aşk muhabbetle pazar kuranlar,
Gönül alır sevgi satar seherde.

Kapını açık tut olası hazır,
Kul Allah der ise yetişir Hızır,
Bulur imiş erken kalkanlar huzur,
Dert sıkıntı keder biter seherde.

El açıp niyaz et ol sadık dosta,
Acil şifa dile olursan hasta,
Hayırlı kazancı helalden iste,
Rabbim bereketin katar seherde.

Âşık Tanrıkulu ne olur sonun,
Bedende emanet bu tatlı canın,
Emri haktan alır damarda kanın,
Kalpler Mevla diye atar seherde.

52. BUNLAR HEP BİZDE

Aşk bağının susmaz b lb l y z biz,
Figan bizde feryat bizde zar bizde...
Sevginin sevdanın ağ g l y z biz,
Bahçe bizde, bostan bizde, har bizde.

Kamil olmayandan ilim alınmaz,
Muhannet kapısı asla  alınmaz,
Namertlik diyorsan bizde bulunmaz,
Asil soylu mertoğlu mert er bizde.

 nsanları ayrı gayrı se meyiz,
Aşk  muhabbetten uzak ka mayız,
Derdimizi hâl bilmeze a mayız,
 z m zde saklı durur sır bizim.

Alın teri soframızda a ımız,
Alnımız açıktır, diktir ba ımız,
 etinlerden  etin olur k şımız,
Boran bizde, tipi bizde, kar bizde.

 man ehli dala bağlı ipimiz,
Birlik dirlik içindeyiz hepimiz,
Ne olursan ol der, açık kapımız,
Misafire gösterilir yer bizde.

Tanrıkulu'm hak yolundan çıkmayız,
 yiliği kul ba ına kakmayız,
Aramıza fitne fesat sokmayız,
Sevgi saygı muhabbeti g r bizde.

53. TRKN KÜLTÜRÜ BUDUR

Trkn kültürünü sorarsan bana,
Türkülerle halay çekilir bizde.
Ocaklara ateş, geline kına,
lene ağıtlar yakılır bizde.

Orakla tırpanla ekin biçilir,
Yaz baharda oba oba göçülür,
Yeşil vadilere çadır açılır,
Yaylanın hasına çıkılır bizde.

Belli zamanlarda bayram yapılır,
Ziyaretler olur, eller plr,
Sinsin bar oynanır horon tepilir,
Hnerler ortaya dökülür bizde.

Böylesi düğünler olduğu zaman,
Herkes oynar sazlar çaldığı zaman,
Gelin ile damat geldiği zaman,
Atkı olur, takı takılır bizde.

Odalarda sohbet balar akama,
Muhabbet ilaçtır efkâra gama,
Hedefimiz daim ileri ama,
Maziye de dönüp bakılır bizde.

Grup grup ayır imen gezilir,
Türküler söylenir, şiir yazılır,
Meyveler toplanır bağlar bozulur,
Yer altı ürünü sklr bizde.

Tanrıkulu olamayız muhannet,
Sevgi saygı vardır, yoktur ihanet,
Atamızdan dedemizden emanet,

Albayrak yüceye dikilir bizde.

54. BİZDE NELER VAR?

Suçu yüklemeyiz elin üstüne,
Doğru olan kişi haklıdır bizde.
Beyazla işlenmiş alın üstüne,
Onur ay yıldızın şeklidir bizde.

Bizi bizden gayrı kimse bilemez,
Kimse davamızdan taviz alamaz,
Üçü birbirinden ayrı olamaz,
Vatan, bayrak, kuran eklidir bizde.

İlke ettik büyüklere hürmeti,
Yaşatmak arzumuz milli devleti,
Kafada tutmayız kini nefreti,
Gönüllerde sevgi yüklüdür bizde.

Tanrıkulu der ki başlarsak söze,
Kabukta kalmayız ineriz öze,
Müslüman'ız Türk'üz ne mutlu bize,
Asalet bu kadar köklüdür bizde.

55. SENİ GÖRMEYE GELDİM

Elinize seni görmeye geldim,
Şu bu sözlerimin hepsi bahane.
Ne sordumsa senden cevabın aldım,
Böyle yakın davrandıysan daha ne.

Kendin güzel, huyun ne hanım hatın,
Parayla ölçülmez gerçek fiyatın,
Şahlar bile seni alamaz satın,
Dünya malı yetmez senin pahana.

Gonca gül misali tazedir yaşın,
Dizilmiş damağa incidir dişin,
Şu fani âlemde bulunmaz eşin,
Sanırım sen tek gelmişsin cihana.

Bu Tanrıkulu'na vurduğun oktur,
Ne kadar methetsem, o kadar haktır,
Topuktan tepeye kusurun yoktur,
Dört dörtlüksün her bir yerin şahane.

56. BUNLARDAN KİME NE?

Kimseye var mı ki benim zararım?

Ben ağlayıp geziyorum kime ne?

Ağlayı ağlayı yârî ararım,

Gözümde yaş süzüyorum kime ne?

Merhem dedim tuz ektiler yaraya,
O dost ile hasret girdi araya,
Çektiğim çileyi bir bir sıraya,
Dizim dizim diziyorum kime ne?

Her geçen gün derdim azarda azar,
Gönül çarşısına kurarım pazar,
Ölmeden ölüp de kendime mezar,
Kazma vurup kazıyorum kime ne?

Düşmana dik, dosta boyun bükerek,
Seherde ağlayıp yaşlar dökerek,
Yollarda yorulup çile çekerek,
Ben canımı üzüyorum kime ne?

Namertlere kaptırmadan ipimi,
Kendim açıp kapıyorum kapımı,
Kendi ellerimle kendi yapımı,
Kendim yapıp bozuyorum kime ne?

Tanrıkulu'm terse baksa da gözüm,
El içinde kara olsa da yüzüm,
Benim hiç kimseye var mıdır sözüm?
Hep kendime kızıyorum kime ne?

57. GELSENE

Kış ayları bitti mevsim değişti,
Aşiret yaylaya göçtü gelsene.
Laleler, sümbüller, mor menevşeler,
Mis kokuların saçtı gelsene.

Her akşam içimde bir hüzün başlar,
İki gözlerimden süzülür yaşlar,
Yuvada canlandı minicik kuşlar,
Şimdi kanatlanıp uçtu gelsene.

Cıvıl cıvıl oldu yaylalar beller,
Karlar eridikçe kabarır seller,
O bizim aşiret, bildiğin eller,
Kuzuyu anadan seçti gelene.

Umudum azaldı, başladı güman,
Gücüm azalıyor kalmadı derman,
Ürün hasat oldu, edildi harman,
Eller ekinini biçti gelsene.

Gözlerim karardı yola bakarak,
Ağlarım sızlarım boyun bükerek,
Bunca zaman hasretini çekerek,
Ağzımızın tadı kaçtı gelsene.

Tanrıkulu'm garip garip oturduk,
Neşeliydik neşemizi yitirdik,
Hem baharı hem de yazı bitirdik,
Devir döndü vakit geçti gelsene.

58. NEREDESİN GELSENE

Kış ayları bitti mevsim değişti,
Aşiret yaylaya göçtü gelsene.
Mor menevşe sümbül laleler güller.
Mis kokularını saçtı gelsene.

Sensiz gözlerimden dökülür yaşlar,
Her akşam içimde bir hüznün başlar,
Dallarda yuvada minicik kuşlar,
Şimdi kanatlanıp uçtu gelsene.

Konulur göçülür, böyle çağlarda,
Şeyda bülbül zar ediyor bağlarda,
Aşiret obası, yüce dağlarda,
Kuzuyu koyundan seçti gelsene.

Müşkülde bırakma hallarımızı,
Kırma n' olur umut dallarımızı,
Yaylalar bekliyor yollarımızı,
Dağlar bize kucak açtı gelsene.

Cananından ayrı olmuyor canlar,
Yola çıktı yükün denge saranlar,
Göçün çekip yaylasına varanlar,
Soğuk sularını içti gelsene.

Bu hasretlik yüreğime işledi,
Aşk ateşi beni yaktı haşladı,
Yeşil otlar sararmaya başladı,
Eller ekinini biçti gelsene.

Tanrıkulu der ki içimde sızı,
N'olur daha fazla bekletme bizi,
Bahar bitti yarı eyledik yazı,
Devir döndü vakit geçti gelsene.

59. GELSENE

Sevgili canana, dostun eline,
Yola düşüp başın alıp gelsene.
Mecnun gibi varıp aşkın çölüne,
Leyla'yı gönlünde bulup gelsene.

Mesken kurup yârin gönül köşküne,
Rehberi olmayan döner şaşkına,
Gerçek seviyorsan Şirin aşkına,
Ferhat gibi dağlar delip gelsene.

Erenlerin er yolunda izi var,
Kamillerin ilmi gören gözü var,
Sevenlerin sevdiğine sözü var,
Sözlerine sadık kalıp gelsene.

Hâl bilmeyen pir elinde hâl olur,
Kuru ağaç meyve veren dal olur,
Âşık vardır aşkla yanar kül olur,
Aslı için Kerem olup gelsene.

Bazı yürüyerek, bazı koşarak,
Bazı durgun akıp, bazı coşarak,
Bazı zaman yüce dağlar aşarak,
Bazı da ummana dalıp gelsene.

Derim ki gün bugün, geç olur yarın,
Sevdiğine varan yaşamaz sorun,
Hakikati düşün, lekeden arın,
Kalbinden lekeyi silip gelsene.

Âşık Tanrıkulu ihmalkâr olma,
Ele geçti fırsat, boş yere salma,
Aşkın deryasında dışarda kalma,
Gönül kapısını çalıp gelsene.

60. BANA N'OLDU BU SENE?

Kader vurdu bana ağır bir şelek,
Olan dertler beni buldu bu sene,
Kastın nedir bana bilmem ki felek?
Her bela başıma geldi bu sene.

Hasta düştüm müşkülatta hâllerim,
Kollarım kalkmıyor, tutmaz ellerim,
Gönlümde açılan umut güllerim,
Nideyim açmadan soldu bu sene.

Sılamı özlerim gittiğim yerde,
İlaç kâr etmiyor bendeki derde,
Feryat figan ettim hastanelerde,
Gözlerim kanlı yaş doldu bu sene.

Dertlerim devleşti, arttı iyice,
Boyumdan aşılıyor, dağlardan yüce,
Ne gündüzüm gündüz ne gecem gece,
Bana türlü hâller oldu bu sene.

Merdiveni çıkıp inemez oldum,
Kuş olup bir dala konamaz oldum,
Sağımdan soluma dönemez oldum,
Dertler beni esir aldı bu sene.

Kader beni buldu arayıp sorup,
Çileler başıma mekânı kurup,
Hastahanelerde garibim garip,
Ellerim koynumda kaldı bu sene.

Tanrıkulu'm bende fenadır durum,
Rica ediyorum sayın doktorum,
Derdime teşhis koy eyle bir yorum,
Anladın mı bana n'oldu bu sene?

61. BIRAKMA YARALI DÖNE

Yerde miyim gökte miyim bilmiyorum?
Kız ben seni gördüm görelî döne.
Başka yerde neşe huzur bulamam,
Sizin ele vardım varalî döne.

Konuştukça bal süzölür sözölnde,
Can vermeyi istiyorum dizölnde,
Çifte benler al yanakta yüzölnde,
Üç de ak gerdanda sıralı dölne.

Gönölde yarama sen oldun doktor,
Ne kadar methetsem, o kadar haktır,
Kulların içinde emsalın yoktur,
Sensin güzellerin kıralı dölne.

Kız ne güzelliştir sendeki böyle?
Huri mi melek mi aslını söyle?
Gönlümü neşeli şaduman eyle,
Koyma gamlı yaslı karalı dölne.

Saçın sümböl dalı, yanağın güldür,
Âşık Tanrıkulu dertli bülbüldür,
Ya candan sev kurtar ya vurup öldür,
Çektirme bırakıp yaralı dölne.

62. OLUR MU BÖYLE?

Verdiğin ikrardan dönerek beni,
Kandırdın sevdiğim olur mu böyle?
İçte yüreğimi dışımda teni,
Yandırdın sevdiğim olur mu böyle?

Değerine ağır paha biçerdim,
Kol kanat gerip de kucak açardım,
Şahin gibi yükseklerden uçardım,
İndirdin sevdiğim olur mu böyle?

Barıştım çileyle, küstüm neşeye,
Esir oldum yorgan yastık dōşeye,
Küheylandan alıp uyuz eşeye,
Bindirdin sevdiğim olur mu böyle?

Tanrıkulu'm yıktın gençlik çağımı,
İlkbaharda gazel ettin bağımı,
Umutla yaktığım aşk ocağımı,
Söndürdün sevdiğim olur mu böyle?

63. BÖYLE OLDU NE ÇARE

Ak papatya, mor menevşe, sarı gül,
Hazan vurup hepsi soldu ne çare.
Sevdadan boşalan çileli gönöl,
Hasret derdi ile doldu ne çare.

Kurduğumuz düzen yekten bozuldu,
Ciğerim közlendi, yürek ezildi,
Bizi seven dostlarımız üzüldü,
Engellerin yüzü güldü ne çare.

Bu ayrılık beni tarumar etti,
Çektiğim acılar canıma yetti,
Kurduğum hayaller hüsrarla bitti,
Umutlar mahşere kaldı ne çare.

Tanrıkulu'm oldum bin pare pare,
Umudu bağladım hakiki yâre,
Çok tedavi ettim bulmadı çare,
Sevgimiz sevdamız öldü ne çare.

64. AĞLAYAN GELİN

Derdin nedir diye sordum birine,
Boynunu bir yana büktü ağladı.
Soru sormam bile gitti zoruna,
Ah edip içini çekti ağladı.

Belli aşk uğruna del olmuş deli,
Kim bu hâle koymuş böyle güzeli,
Konuşmak istedi dolaştı dili,
Yutkundu dişini sıkı ağladı.

Hüzünlü hüzünlü çattı kaşını,
Gizlemek istedi gözün yaşını,
İki eli arasında başını,
Dizleri üstüne çöktü ağladı.

Sevmişti birini yâr olsun diye,
Seven iki gönül bir olsun diye,
Bizi ayıranlar kör olsun diye,
Dilinden beddua çıktı ağladı.

Bu hâl Tanrıkulu'nu da haşladı,
Toparlandı konuşmaya başladı,
Her bir sözü yüreğime işledi,
Dertlerini bir bir döktü ağladı.

65. BENİ NELER BAĞLADI?

Sılaya dönmemiz gayrı gümandır,
Şu gurbetin yaban eli bağladı.
Dağlar geçit vermez kardır borandır,
Kara kış ayları yolu bağladı.

Garip hiç kimseye derdin açamaz,
Yollarda harami kervan göçemez,
Kanatları kırık uça uçamaz,
Garip kuşu karaçalı bağladı.

Dertler sıra sıra derman soramam,
Çöker gam gasavat rahat duramam,
Zincirden demirden sağlam kıramam,
Bir güzel zülfünün teli bağladı.

Hep elimde kaldı tuttuğum dallar,
Haber getirmiyor esse de yeller,
Hasreti bitenler giyinir allar,
Karaları Tanrıkulu bağladı.

66. İLKBAHAR GELİNCE

İlkbahar gelince kara dağlarda,
Başka başka hâl olmaya başladı.
Kış boyunca yaslı duran bağlarda,
Lale, sümbül, gül olmaya başladı.

Mevsim erdi, bahçe bostan ekildi,
Yaylacılar yaylasına çekildi,
Karları eridi buzlar söküldü,
Sarp geçitler yol olmaya başladı.

Rengârenktir al, yeşiller, sarılar,
Burcu burcu kokar, kırlar korular,
Çiçek çiçek dolaştıkça arılar,
Kovanlarda bal olmaya başladı.

Âşık Tanrıkulu hülyaya dalar,
Bu mevsimde tatlı olur uykular,

Çağlar kayalardan köpüklü sular,
Kuru dere sel olmaya başladı.

67. NELERDEN UMUT KALMADI

Hep asi oluyor doğuran doğan,
Anadan evlattan umut kalmadı.
Arıyı besledik, boş kaldı kovan,
Hele kuştan, kurttan umut kalmadı.

Cemaate uymaz hoca görüşü,
Dostluklar dağıldı bozduk barışı,
Her koşuda kayıp etti yarışı,
Jockeyinen, attan umut kalmadı.

Yenmez artık koktu balığın başı,
Oğul baba bilmez, gardaş gardaşı,
Tırnağın varise başını kaşı,
Kayından, damattan umut kalmadı.

Hâlimize güler yabancı eller,
Bina çöktü, bari kalsa temeller,
Yerine gelmiyor arzu emeller,
Devrandan, murattan umut kalmadı.

Artık sefaletle kaldık baş başa,
Yaşayabilirsen gel böyle yaşa,
Ne kadar çalışsak gidiyor boşa,
Azimden, gayretten umut kalmadı.

Çatı muallakta orta direk yok,
Yelkeni yel aldı, salda kürek yok,
Tanrıkulu yorulmana gerek yok,
Velhasıl hayattan umut kalmadı.

68. HABERİN VAR MI?

Amansız aşk ile bu genç yaşımda,
Yar belimi büktün haberin var mı?
Tarayacak saç koymadın başımda,
Kel eyledin döktün haberin var mı?

Her seferde koşar idim çağrına,
Güvenip can adamıştım uğruna,
Bir gün olsun rastlamadım doğruna,
Hep yalancı çıktın haberin var mı?

Suskunluğu senden şu dillerimin,
Demek tuzu yokmuş bu ellerimin,
Süsleyip kurduğum hayallerimin,
Hepisini yıktın haberin var mı?

Tanrıkulu söyle gelmişken yeri,
Hep çile çektirdin yıllardan beri,
Duvarımı yıksan örerdim geri,
Temelimden söktün haberin var mı?

69. BUNDAN SONRA BÖYLE

Görünmeye durdu yolumun sonu,
Bu yolda kimseyle yarışmam gayrı.
Seven dostlar böyle bilsinler bunu,
Göçüp gidiyorum görüşmem gayrı.

Emaneti sahibine öderim,
Dünya benim olsa bile niderim,
Yükledim göçümü çeker giderim,
Kimsenin işine karışmam gayrı.

Alacaklı elbet hakkını alır,
Yazılan ne ise başa o gelir,
Nasıl olsa bitmez yarıda kalır,
Bu yüzden bir işe girişmem gayrı.

Sam yelleri acı acı vuruyor,
Ömür fidanlarım bir bir kuruyor,
Ecel etrafımda dönüp duruyor,
Belki de seneye erişmem gayrı.

Madem yaşıyorum ölüm de haktır,
Gayrı kar eylemez ilaçla doktor,
Gidiyorum artık dönüşün yoktur,
Küstüm bu dünyaya barışmam gayrı.

Tanrıkulu beyaz beze sarılır,
Adaletli bir mahkeme kurulur,
Neyin var neyin yok bir bir sorulur,
Orda başlar esas duruşmam gayrı.

70. ELİN OLDU ŞU GÖNLÜMÜN SUNASI

Kader bize kötü vurmuş gördüm ki,
Sevdiğimi ele vermiş anası.
Davetsiz teklifsiz birde vardım ki,
Yakılıyor gül yüzlümün kınası.

Ah eyledim bir kenara oturdum,
Döktüm gözlerimden yaşı bitirdim,
Geç bulduğum yâri erken yitirdim,
Tanışalı dolmamıştı senesi.

Gelin olmuş telli duvak bağlıyor,
Ayrılığı ciğerimi dağlıyor,

Baktım uğrun uğrun o da ağlıyor,
Gözyaşına baraj olmuş sinesi.

Böylece son buldu sevginin yolu,
Bu yüzden içerim acıyla dolu,
Daha iflah olmaz bu Tanrıkulu,
Elin oldu şu gönlümün sunası.

71. BUNLARI BANA BIRAKTI

Mevsimleri değıştirdi kaderim,
Yazı aldı, karı bana bıraktı.
Seyyahım gurbeti gezer giderim,
Yabancı diyarı bana bıraktı.

Bitmez tükenmezmiş garibin derdi,
Yargılayıp beni dava ederdi,
Demek bana idam kararı verdi,
Boynumda ip, darı bana bıraktı.

Ömrüm karanlıktır ışığım söner,
Kurudu gönlümde çağlayan pınar,
Gayrı yüreciğim yanar da yanar,
Kor ateşi nârı bana bıraktı.

Su vermedi bağ bostanım kururken,
Dur demedi sam yelleri vururken,
Bunca neşe bunca huzur dururken,
Derdı ahuzarı bana bıraktı.

Ferhat gibi dağı taşı delmedim,
Felek bana rakip imiş bilmedim,
Kader beni hep ağlattı gülmedim,
Hüzünü, efkârı bana bıraktı.

Tanrıkulu'm saramadım yarayı,
Kendi allar giydi, ben de karayı,
Kader aldı yatı, katı, sarayı,
Yıkılmış duvarı bana bıraktı.

72. ÖMÜR BÖYLE GEÇTİ

Nasıl oldu farkına da varmadım,
Ömür geçti hayal gibi düş gibi.
Hep yürüdüm gece gündüz durmadım,
Yol tükendi bereketsiz aş gibi.

Kanaat eyledim, çok saydım azı,
Çok zaman ağladım, güldüm de bazı,
Bir gün yaşamadım baharı yazı,
Günlerimin hepsi geçti kış gibi.

Hep oldum kadere boynunu büken,
Nasıl gülem bunca dertler var iken,
Döşeğim yorganım oldu bir diken,
Yastığım da oldu ağır taş gibi.

Bu ömür kervanı yürür durmuyor,
Dostum bildiklerim, yaram sarmıyor,
Yorgun düştüm elim işe varmıyor,
Nefes almak bile ağır iş gibi.

Derman bulamadım gitti yarama,
Gün batıyor vakit geldi akşama,
Bu dünyayı dolu diyorlar ama,
Bana sorarsanız sanki boş gibi.

Tanrıkulu bu can usandı tenden,
Geri dönen yok ki sorsak gidenden,

Hiç güvenme emanet can bedenden,
Uçuverip gider bir gün kuş gibi.

73. BİTMEDİ BİTİREMEDİM

Uçsuz bucaksızdır gurbet yolları,
Senelerce gezdim gezdim bitmedi.
Binbir düğüm bağlı buldum yılları,
Gece gündüz çözdüm çözdüm bitmedi.

Boşa değil âşıkların duası,
Sevgi saygı muhabbetin mayası,
Hem derin hem geniş aşkın deryası,
Dalgıç oldum, yüzdüm yüzdüm bitmedi.

Nefsime başlattım büyük seferi,
Savaşım ya kazanmadım zaferi,
Azgın kalabalık nefsin neferi,
Başlarını ezdim ezdim bitmedi.

Âşık Tanrıkulu kaderle kozun,
Tok halından bilmez, açın susuzun,
Hayat kısa amma meşakkat uzun,
Geçmişimi yazdım yazdım bitmedi.

74. HAYALİ SEVDİĞİM

Düşünüp de derin hülyaya daldım,
Hayali sevdiğim önüme geldi.
Gerçeğe özendim yılışıp güldüm,
Zannettim ki o yâr yanıma geldi.

Birden havalandım, tez geri indim,
Feryadı figanla adını andım,
Baktım hayal imiş, yerimde dondum,

Soğuk bir esinti kanıma geldi.

Ayrılık rüzgârı esti savurdu,
Koca çınar idim kökten devirdi,
Aşk ateşi bedenimi kavurdu,
Cehennemin nârı tenime geldi.

Tanrıkulu yara aldı özünden,
Bir pınar erişti iki gözünden,
Böyle bir hayali sevda yüzünden,
En ağır cezalar canıma geldi.

75. NEYİN ZAMANI GELDİ

Kış ayları bitti, bahara erdik,
Gül alıp satmanın zamanı geldi.
Gönlümüzü gonca güllere verdik,
Bülbülce ötmenin zamanı geldi.

Yüce dağlar bürünüyor dumana,
Gönül arzu duyar kaşı kemana,
Yeşil vadilerde çayır çimene,
Uzanıp yatmanın zamanı geldi.

Külli varlık eseridir Mevla'nın,
Deli Mecnun sevdasında Leyla'nın,
Şimdi köyümüzde güzel yaylanın,
Yolunu tutmanın zamanı geldi.

Dağlar oldu göçmen kuşların yurdu,
Karlar eridikçe sular kudurdu,
Gönül yâre özlem duymaya durdu,
O dosta getmenin zamanı geldi.

Gönül gezmek ister her bir köşeyi,
Dağların kokusu verir neşeyi,
Laleyi, sümbülü, mor menevşeyi,
İç içe katmanın zamanı geldi.

Tanrıkulu neşelenip gülerek,
Bugünlerin kıymetini bilerek,
Dost akraba bir araya gelerek,
Muhabbet etmenin zamanı geldi.

76. NE İSTEDİM NE GELDİ

Ömür denen bir su gibi akıyor,
Gençlik bitti ihtiyarlık tez geldi.
Aşkın odu yaktık sıra yakıyor,
Yüreğime ateş geldi köz geldi.

Artık yolum sarpa sardı gidiyor,
Bu hâlimi gören acep ne diyor,
Vefasız yâr hâlâ cefa ediyor,
Yıllar yılı çektirdiği az geldi.

Ne işe el attım, hep aldım hava,
Çökmeye yüz tuttu kurduğum yuva,
Günbegün azıyor bulmuyor deva,
Merhem dedim şu yarama tuz geldi.

Gün görmedim dün bugünde yarında,
Melül mahzun gezdim yol boylarında,
Yâr gelir diyordu güz aylarında,
Kışta bitti, bahar geçti yaz geldi.

Tanrıkulu'm her cefaya alıştım,
Dertlerimi dostlarımla bölüştüm,

Ömür boyu gece gündüz çalıştım,
Karşılığı bir top beyaz bez geldi.

77. NELERİN ZAMANI GELDİ

Aşkın şarabını pirlir elinden,
Doldurup içmenin zamanı şimdi.
Sevgiliye giden vuslat yolundan,
Çok gelip geçmenin zamanı şimdi.

Dargınlığı kaldırmalı aradan,
Görsün diye göz vermiştir yaradan,
Öyle ise bakıp akı karadan,
Fark edip seçmenin zamanı şimdi.

Gönüllerde sevgi önemli husus,
Hâlden bilmeyenin hayatı kâbus,
Büyüklik yükseklik Allah'a mahsus,
Enginden uçmanın zamanı şimdi.

Sevgiler olmalı gayet derinden,
Ağır taşlar oynamazmış yerinden,
Şeytanlaşmış zalimlerin şerrinden,
Uzağa kaçmanın zamanı şimdi.

Bir ibret levhası gökler ve yerler,
Gerçeği göremez gönülden körler,
Dünya ahiretin tarlası derler,
Ektiysen biçmenin zamanı şimdi.

Dosttan ayrılanın bedeni hasta,
Çırak yetişemez olmasa usta,
Gönülden samimi vefalı dostta,
Kol kucak açmanın zamanı şimdi.

Tanrıkulu Hak'ka malum halımız,
Gayrı meyve vermez oldu dalımız,
Sona doğru yaklaşıyor yolumuz,
Herhâlde göçmenin zamanı şimdi.

78. AKIL BAŞA GELDİ AMMA...

Gayrı bundan sonra neye yararım,
Akıl başa geldi, ömür tükendi.
Geçen günlerimi şimdi ararım,
Akıl başa geldi, ömür tükendi.

Nasihat verdiler, sözden almadım,
Hep çılgınlık yaptım, yola gelmedim,
Gençliğimin kıymetini bilmedim,
Akıl başa geldi, ömür tükendi.

Gönül kafesimden kuşu uçurdum,
Boş beleş işlerle ömür geçirdim,
Nice fırsatları bir bir kaçırdım,
Akıl başa geldi, ömür tükendi.

Boşuna güvendim, boşa aldandım,
Üç günlük dünyanın zevkine kandım,
Bu devran hep böyle sürecektir sandım,
Akıl başa geldi, ömür tükendi.

Meğer bunu anlaması zorumuş,
Bir baktım ki yeşil bağım kurumuş,
Her yolun bir nihayeti varmış,
Akıl başa geldi, ömür tükendi.

Şunu söylemeli gelmişken yeri,

Zamanında bilinmeli değeri,
Çağırdım maziyi gelmiyor geri,
Akıl başa geldi, ömür tükendi.

Tanrıkulu'm yolum sardı yokuşa,
Ne çıkar kafamı vursam da taşa,
Bunca yaşadığım boşaymış boşa,
Akıl başa geldi, ömür tükendi.

79. DELİ MİYİM, DİVANE Mİ?

Aklım gönlüm birbirine uymuyor,
Deli miyim divane mi bilmem ki?
Cahil kafam beni bana koymuyor,
Deli miyim, divane mi bilmem ki?

Yol alıp menzile eremiyorum,
Eğriyi doğruyu göremiyorum,
Hiçbir türlü karar veremiyorum,
Deli miyim, divane mi bilmem ki?

Bazan durgun akıp bazan çağlarım,
Olura olmaza umut bağlarım,
Eller güler oynar ben hep ağlarım,
Deli miyim, divane mi bilmem ki?

Sahte dostlar balta vurdu dalıma,
Kimileri tuzak kurdu yoluma,
Dostlar acır, düşman güler halıma,
Deli miyim, divane mi bilmem ki?

Bülbül idim hasret kaldım güllere,
Kerem gibi yanıp döndüm küllere,
Mecnun olup düştüm çölden çöllere,

Deli miyim, divane mi bilmem ki?

Sağlam bir yapıya taş olamadım,
Yaşadım hayattan tat alamadım,
Vuslata varacak yol bulamadım,
Deli miyim, divane mi bilmem ki?

Tanrıkulu'm fırsatları kaçırdım,
Aşkın yapısını yıktım göçürdüm,
Düşünüp kendimi gözden geçirdim,
Deli miyim divanemi bilmem ki?

80. SORUYORUM

Önünde önderin ıfık tutmasa,
O bir sır şehridir varabilin mi?
Aşkın diyarından dosttan gel olsa,
Kalkıp da gitmeden durabilin mi?

Mecnunun misali çöllerde kalsan,
Garip yetim gurbet ellerde kalsan,
Yorulup şaşırp yollarda kalsan,
Yol bilmeze yolu sorabilin mi?

O öyle şehir ki hikmeti sırdır,
Bir katre içinde bin umman vardır,
Gönül yıkmak kolar yapması zordur,
Viraneye bina kurabilin mi?

Yola doğru giden gitsin eyleme,
Yüzme bilmiyorsan derya boylama,
Düşünmeden sakın bir söz söyleme,
Görmeden hedefi vurabilin mi?

Pay alırlar mana varsa sözünde,
Sözlerine uygun olsun özünde,
Düşün hele ferin yoksa gözünde,
Baksan da gerçeği görebilin mi?

Tanrıkulu danış ne kadar bilsen,
Küçülmezsın başın dosta eğilsen,
Sargısız, merhemsiz tabip değilsen,
Bir kul yarasını sarabilin mi?

81. YETMEZ Mİ FELEK?

Ne istersin benden ey bire felek,
Her yerde karşıma çıktın yetmez mi?
Vurdun üzerime taşınmaz şelek,
Alıp mengeneye sıktın yetmez mi?

Söyle hele felek kastın ne bana,
Çektirdiğin çile tak etti cana,
Ben sabrettim sen gelmedin vicdana,
Bana hep tepeden baktın yetmez mi?

Kesildi yollarım yarıda kaldı,
Kader her şeyimi elimden aldı,
Umudum hayalim harabe oldu,
Şu gönül binamı yıktın yetmez mi?

Bir gün olsun günüm geçmedi güzel,
Uğraştın benimle evveli ezel,
Taze fidanımı eyledin gazel,
Çiçeğim yaprağım döktün yetmez mi?

Sarpa saldın çıkar yol mu bıraktın?
Uzanıp tutacak dal mı bıraktın?

Heder ettin beni hâl mı bıraktın?
Belimi boynumu büktün yetmez mi?

Bana el açtırdın kem oğlu keme,
Ağır ceza verdin, kurup mahkeme,
Bire felek birde ne yaptım deme,
Ağır imtihana çektin yetmez mi?

Tanrıkulu'm belki gülerim dedim,
Ey be felek senden çok darbe yedim,
Ben senden derdime derman istedim,
Yarama tuz biber ektin yetmez mi?

82. BENİ BÖYLE EYLE

Alıp kapın eşiğine ser yeter,
Ayağın altında çul eyle beni.
Bastığın yerlerde belki gül biter,
Gelip de geçtiğin yol eyle beni.

Anlayana muhabbeti sunarsın,
Susuz su veren berrak pınarsın,
İlim bahçesinde ulu çınarsın,
Ne olur kendine dal eyle beni.

Kâh bulandım gâhi zaman duruldum,
Uçan kuştum, kanadımdan vuruldum,
Yıllarca yol çektim, gayrı yoruldum,
Hâlsizim sevdiğim hâl eyle beni.

Sevenin sevene nazı minnettir,
Hakkı hak bilen yeri cennettir,
Davete icabet mutlak sünnettir,
Koşarak gelirim gel eyle beni.

Kılavuzum ol ki yolum bulayım,
Boş kalmışım sevgin ile dolayım,
Sevdiğim hanende odun olayım,
Yakıp ocağında kül eyle beni.

Tanrıkulu dönüp hâlden hâllere,
Yolunda gözyaşım dönsün sellere,
Al beni sevdiğim verme ellere,
Tut kendi kapında kul eyle beni.

83. NE KADARA SAFIMIŞIM

Ne kadara safımışım sevdiğim,
Yaldızlı sözlerle avuttun beni.
Sana ne söyleyim bilmem ne deyim,
Yıllarca ayakta uyuttun beni.

Aklın sıra sapasağlam söz verdin,
Benim ile alay etmekmiş derdin,
Yüz yüze gelince sevgi gösterdin,
Arkanı dönünce unuttun beni.

Güvenip aldandım yıllardan beri,
Verdiğim ikrardan dönmedim geri,
Ben seni görürken candan ileri,
Sen varıp elinen bir tuttun beni.

Bu Tanrıkulu'nu böyle yaktıkça,
Umudumu hayalimi yıktıkça,
Yalanların planların çıktıkça,
Kendinden iyice soğuttun beni.

84. BUNLAR YAKTI BENİ

Ne odun ateşi ne çöl sıcağı,
Bakıp bir çift ela göz yaktı beni.
Ne bir kurşun ne de hançer bıçağı,
Dost dilinden gelen söz yaktı beni.

Yâr sözü insanın gider zoruna,
Yandırır insanı aşkın nârına,
Düşsem razıyıldım meşe koruna,
Aşkın ocağında köz yaktı beni.

Tanrıkulu buna olmazdı kağıl,
Hâl bilmez zalime vermişim meğil,
Mesele bugünün sorunu değil,
Gençlikte bir zalim kız yaktı beni.

85. İÇİN İÇİN YER BENİ

Gençlik çağlarımda başlayan merak,
O gün bugün için için yer beni.
Ayrınız sevdiğim, aramız ırak,
Uçan kuştan esen yelden sor beni.

Gurbet gezdim dertlilerle tanıştım,
Boş hayal peşinde döndüm dönüştüm,
Saç sakal ağardı ne hâle düştüm,
Görsen bile tanımazsın yâr beni.

Çilelerle göğüs gerdim hayata,
Dağlar delip misal oldum Ferhat'a,
Düşünde karar ver bendeyse hata,
Çek silahı şu alnımdan vur beni.
Bu Tanrıkulu'nun iflahın söktün,

Perperişan edip belimi bktn,
ieğim soldurdun, yaprağım döktün,
Yetmiyorsa dallarımdan kır beni.

86. BÖYLE BİLİRİM SENİ

Uzanıp dalımdan yolamazlar ki,
Gözümden korurum her yerde seni.
Arasalar bile bulamazlar ki,
Saklarım kalbimde içerde seni.

Neşemde neşesin, acımda acı,
Yâr seni bilirim başımın tacı,
Doktorumsun, sevgin gönül ilacı,
Derman kabul ettim her derde seni.

Saçın gl sarısı, gözlerin imen,
Kırpiklerin oktur, kaşların keman,
Ne kadar güzelsin, anlarsın hemen,
Benim gözlerimle bir gr de seni.

Gözlerim yüzünden muhabbet alır,
Ayrılırken gözüm arkada kalır,
İşte o an benim ecelim olur,
Eğerki görürsem ellerde seni.

Tanrıkulu'm bu sevgiye hız verdim,
şımarma ya sana biraz yüz verdim,
Unutma ki seveceğim söz verdim,
Hem dünyada hem de mahşerde seni.

87. NE İDİ NE OLDU GİTTİ

Samyelleri vurdu gönül bağına,
Gonca güller yanıp kül oldu gitti.
Bahar erişince aşkın dağına,
Eridi karları sel oldu gitti.

Çileden çileye giriyor başım,
Kendim ile sürer gider savaşım,
Gittikçe kemale erdikçe yaşım,
Bende başka başka hâl oldu gitti.

Şu kabına sığmaz oldum, taşarım,
Hatalarım çoktur, ben bir beşerim,
Anlaşılan gayrı gözden düşerim,
Seven dostlar bir bir el oldu gitti.

İnsanoğlu hep aslına yürüyor,
Yürüdükçe gam gasavet bürüyor,
Kuru ağaç gibi ömür çürüyor,
Ömrüm altın idi pul oldu gitti.

Vakit daralıyor vakit gittikçe,
Ömrüme verilen süre bittikçe,
Zaman gelip hak tecelli ettikçe,
Ekilen tohumlar dal oldu gitti.

Tanrıkulu'm akıp akıp çağladım,
Bu dünyaya boşa umut bağladım,
Günahıma gece gündüz ağladım,
Gözyaşım bağrımda göl oldu gitti.

88. NEYİMİ BIRAKTI Kİ!

Bağımda açılan gonca gülümün,
Bir kısmı erkenden soldu da gitti.
Solanları soldu kalanları da,
Felek birer birer yoldu da gitti.

Bülbül oldum, ama hasretim güle,
Gövel ördek idim dalmadım göle,
Sıkıntı, üzüntü çektiğim çile,
Huzur mu bıraktı, aldı da gitti.

Gurbetten sılaya uzadı yollar,
Hep elimde kaldı tuttuğum dallar,
Meğer hırsız imiş bu geçen yıllar,
Gençliğimi benden çaldı da gitti.

Artık yolda sona doğru gelmişim,
Gayrı zora bindi en kolay işim,
Başımda saçlarım, ağrım da dişim,
Birkaç gün misafir kaldı da gitti.

Kader vurdu bana taşınmaz şelek,
Giydirdi üstüme ateşten yelek,
Anlaşılan bana düşmanmış felek,
Dertleri üstüme saldı da gitti.

Geçen yıllar beni yordukça yordu,
Acı, keder yüreğime taht kurdu,
Felek hançerini bağrıma vurdu,
Zavallı sinemi deldi de gitti.

Tanrıkulu'm işe varmaz ellerim,
Kara oldu yeşillerim, allarım,
Bir su gibi aktı gitti yıllarım,
Ömür çarçabucak geldi de gitti.

89. GÜLMEDİM GİTTİ

Nidem böyle imiş alnımda yazı,
Şu yalan dünyada gülmedim gitti.
Başımda belalar, yürekte sızı,
Dünyanın tadını almadım gitti.

Zamanla kesildim aştan ekmekten,
Olura olmaza boyun bükmekten,
Dertlere bürünüp çile çekmekten,
Bıkıp usanıp da yılmadım gitti.

Şad olup gülmedim ben kana kana,
Çektiğim çileler tak etti cana,
Cevri cefa eden kaderin bana,
Acep kastı nedir bilmedim gitti.

Felek beni çaldı kader taşına,
Çekip bilmeyenin gider hoşuna,
Doktor doktor gezdim amma boşuna,
Bu yarama merhem bulmadım gitti.

Bende dertler birbiriyle yarıştı,
Artık yolum sona doğru erişti,
Bir zamanlar aklım fikrim karıştı,
Bir türlü kendime gelmedim gitti.

Bilmem ki dünya da böyle mi usul?
Mutlu olan acep oluyor nasıl ?
Tanrıkulu'm kısacası velhasıl,
Mesut ve bahtiyar olmadım gitti.

90. NE İDİ NE OLDU GİTTİ

Samyelleri vurdu gönül bağıma,
Gonca güller yanıp kül oldu gitti.
Bahar erişince aşkın dağına,
Eridi karları sel oldu gitti.

Çileden çileye giriyor başım,
Kendim ile sürer gider savaşım,
Gittikçe kemale erdikçe yaşım,
Bende başka başka hâl oldu gitti.

Su kabına sığmaz oldum, taşarım,
Hatalarım çoktur ben bir beşerim,
Anlaşılan gayrı gözden düşerim,
Seven dostlar bir bir el oldu gitti.

İnsanoğlu hep aslına yürüyor,
Yürüdükçe gam gasavet bürüyor,
Kuru ağaç gibi ömür çürüyor,
Ömrüm altın idi pul oldu gitti.

Vakit daralıyor vakit gittikçe,
Ömrüme verilen süre bittikçe,
Zaman gelip hak tecelli ettikçe,
Ekilen tohumlar dal oldu gitti.

Tanrıkulu'm akıp akıp çağladım,
Bu dünyaya boşa umut bağladım,
Günahıma gece gündüz ağladım,
Gözyaşım bağrımda göl oldu gitti.

91. TOPRAK BÖYLE İSTER

Felaketten erozyondan korursak,
Dolgun üretime elverir toprak.
Gübreyle su ile değer verirse,
Minicik tohuma dal verir toprak.

Kutsal kucağında bereket yatar,
Emek verdik sıra bire bin katar,
Arının gıdası çiçekler biter,
Kuru peteklere bal verir toprak.

Hububat, sebze meyvesi ondan,
Sulanmış şehidin döktüğü kandan,
Mahrum etmeyelim yeşil ormandan,
Aksi hâlde sıcak çöl verir toprak.

Tohumların alasını saçalım,
Nadas edip zamanını seçelim,
Elverişli diranajlar açalım,
Yoksa mahsullere sel verir toprak.

Uzmanların dediğini tutarsak,
Kimyeyi gararında atarsak,
Ürünleri dışarıya satarsak,
Ekonomimize yol verir toprak.

Saymakla tükenmez nimetleri var,
Onunla süslenir bahçeler, bağlar,
Rengârenk bezenir gelse ilkbahar,
Lale, sümbül, nergis, gül verir toprak.

Tanrıkulu toprak sadık yârimiz,
Döksek boşa gitmez alın terimiz,
Bilinçli işlerse çiftçilerimiz,
Velhasıl her şeyi bol verir toprak.

92. NELER ETTİN FELEK

Temelimden yıktın taşımı felek,
Zordur seninle birlikte gülmek.
Hâlime münasip yuva kurardım,
Çıkmazlara saldın işimi felek.

Bir derdim varidi, beş daha kattın,
Sılamdan ayırıp, gurbete attın,
Güldürmedin gece gündüz ağlattın,
Sel ettin gözümde yaşımı felek.

Attığın taşların hep bana değdi,
Ömrümün ufkuna bir bulut ağdı,
Hayatıma boran çöktü kar yağdı,
Bahar eylemedin kışımı felek.

Çektirdin çilenin ahuzarını,
Umut ile beklemiyom yarını,
Birer birer kırdın kanatlarını,
Uçurmadın gönül kuşumu felek.

Boşa saldın bunca alın terimi,
Nereye gittiysem buldun yerimi,
Kabusa çevirdin hayallerimi,
Hayıra yormadın düşümü felek.

Eller gibi demi devran sürmedim,
Hiç kimseyi hakir görüp yermedim,
Bir gün olsun neşe huzur görmedim,
Dertten derde soktun başımı felek.

Tanrıkulu'm gönlüm hoş edemedim,
İsyân eylemedim, of da demedim,
Bir gün olsun tatlı ekmek yemedim,
Zehir ettin tatlı aşımı felek.

93. DERDE DERMAN OLAN YOK

Olura olmaza elaman dedim,
Yaramı sarmaya merhem olan yok.
Dostum diyenlerden darbeler yedim,
Ağlattılar gözyaşımı silen yok.

Geçen yıllar beni yiyip de yuttu,
Kader bırakmadı, yakamı tuttu,
Anlaşılan dostlar bizi unuttu,
Aylar oldu kapımızı çalan yok.

Nefsim ile cenge girip yarıştım,
Yenemedim boş boşuna vuruştum,
Ben nerdeyim kayıplara karıştım,
Soruşturup arayıp da bulan yok.

Hep ağladım gayrı gülsem ne yazar,
Gönüller şehrine kurdum da Pazar,
Beleş versem cevherimi alan yok,

Şimdi bende ne mecal var, ne hâl var,
Gayrı ne de tutunacak bir dal var,
Bu âlemden o âleme bir yol var,
Gidenlerden geri dönüp gelen yok.

Herkes ne diyorsa kendince haklı,
Hikmeti Huda'ya ermez kul aklı,
Dertlilerin derdi içinde saklı,
Ben de neler çekiyorum bilen yok.

Tanrıkulu geçip getti bu çağlar,
Harap viran oldu yemyeşil bağlar,
Hani ya her insan doğarken ağlar,
Bakıyorum ömür boyu gülen yok.

94. BİZİM OLANLAR OLMAYANLAR

Gençliği batırdı bu devri zaman,
Adı bizim amma tıp bizim değil.
Tabip olmayana dedik elaman,
Hasta bizim amma hap bizim değil.

Rüzgâr olduk doğru esemiyoruz,
Bıçak olduk suyu kesemiyoruz,
Hak edeni çekip asamıyoruz,
Suçlu bizim amma ip bizim değil.

Ahu figan etsek kimse duymuyor,
Dostuz diyen hatır gönül saymıyor,
İkisi de birbirine uymuyor,
Balta bizim amma sap bizim değil.

Biz bizi yitirdik bulamıyoruz,
Kendi havamızı çalamıyoruz,
Oynuyoruz galip gelemiyoruz,
Saha bizim amma top bizim değil.

Ecdadımız cephelerde süründü,
Torunları yabancıya yerindi,
Hınzırın postuna kuzu büründü,
İçi bizim amma kap bizim değil.

Gelin kulak verin Tanrıkulu'na,
Kargalar konmasın gülün dalına,
Gençler sahip çıksın kendi malına,
Türkü bizim amma pop bizim değil.

95. SILAMIZA GEL OĞUL

Gayrı bu hasretlik canıma yetti,
N'olur bir yolunu bulda gel oğul.
Sabah yaklaşıyor horozlar öttü,
Tatlı uykuları böl de gel oğul.

Uzak yakın deme düşüp yollara,
Kerem Aslı gibi dönüp küllere,
Deli Mecnun gibi dalıp çöllere,
Ferhat gibi dağlar del de gel oğul.

Aman sana felek takmasın çengel,
Terk eyle gurbeti, sılaya dön gel,
Sarp geçitleri geç, tanıma engel,
Bahri ummanlara dal da gel oğul.

Gurbet elde gençlik çağına kıyma,
Yad elde hayatı yaşadım sayma,
Oralarda hiçbir şeyini koyma,
Neyin var neyin yok al da gel oğul.

Görüşelim canım bedende varken,
Ne olur geç kalma, geliver erken,
Geleceğim demiş idin giderken,
O sözüne sadık kal da gel oğul.

Kazalardan esirgesin yaradan,
Artık bu hasretlik kalsın aradan,
Gelemezsen denizden ve karadan,
Kanatlanıp bir kuş ol da gel oğul.

Tanrıkulu'm canan ararım canda,
Hasret derin yara açar insanda,
Gece gündüz ummadığım bir anda,
Sürpriz yap kapımı çal da gel oğul.

96. NE ARIYORSUN GÖNÜL?

Bulamazsın yâri göçmüş buradan,
Ne kadar ararsan ara be gönül.
Nasibi gurbetten vermiş yarardan,
Gayrı haram bize bura be gönül.

Nice testileri dolduran çeşme,
Kızları başında güldüren çeşme,
Yârime gülerek su veren çeşme,
Baksana akmıyor harabe gönül.

Dönen devran köyü harabe etmiş,
Bülbülün yerinde kargalar ötmüş,
Aklı yetenlerin hep geçip gitmiş,
Artık bize geldi sıra be gönül.

Çalardık söyledik geldikçe aşka,
Bu günleri görmez olaydım keşke,
Eskiye benzemez her şey bir başka,
Bozulmuş anane töre be gönül.

Tanrıkulu gittik körü körüne,
Zehir doldurmuşlar balın yerine,
Doktor el vurdukça düşer derine,
Artık kapanmaz bu yara be gönül.

97. DİNLE DELİ GÖNÜL

Seher vakti Mevla Mevla diyerek,
Aksın gözlerinden yaş deli gönül.
Ne yapsan ne etsen sana o gerek,
Dünya malı hayal düş deli gönül.

Nedir bilmem sende faniye heves,
Varın yokun hepsi bir anlık nefes,
Bedenim sandığın çürük bir kafes,
Uçar gider bir gün kuş deli gönül.

Bilmiyorsan bilir gibi söyleme,
Dalgıç değil isen umman boylama,
Sakın birini de ihmal eyleme,
Bize şart kılınmış beş deli gönül.

Namert gömleğini üstüne geyme,
Gönül incitip de hatıra deyme,
Menfaatin için kula baş eyme,
Yalnız Mevla'ya ey baş deli gönül.

Kalubeladaki söze sadık kal,
Dikkat et kimseden alma bir vebal,
Fırsat elde iken tedbirini al,
Başına gelmeden iş deli gönül.

Bir gün emaneti teslim edersin,
Böylelikle can borcunu ödersin,
Yalandan gerçeğe göçer gidersin,
Bekçin olur iki taş deli gönül.

Tanrıkulu böyle süreceksanma,
Nefs-i emmâreye sakın aldanma,
Dünya yalancıdır gel ona kanma,
Dolu görünse de boş deli gönül.

98. ARZUHÂL DUY ANAM

Ellerin eline mahkum edildim,
Yokluk bana kusur oldu duy anam.
Parçalandım didik didik didildim,
Bütün ömrüm kesir oldu duy anam.

Zalimler elinde köle olmaktan,
Bıktım gayrı yad ellerde kalmaktan,
Ağladıkça yaşlarını silmekten,
Göz kapağım nasır oldu duy anam.

Gurbette kimsenin olmuyor hayrı,
Sizlere kavuşmak gümandır gayrı,
Saatim yıl oldu sizlerden ayrı,
Günlerimde asır oldu duy anam.

Müşküldeyim perperişan hâllerde,
Gelen var mı diye gözüm yollarda,
Oğlun Tanrıkulu gurbet ellerde,
Kaderine esir oldu duy anam.

99. ÇARESİZİM GİDEMEM

Yâr, name göndermiş gelesin diye,
Yollar uzak o diyara gidemem.
Bir canımdan başka yoktur hediye,
Ellerim boş yüzüm kara gidemem.

Umudum yıkıldı kaldım hayalde,
Sevdiğim sılada ben gurbet elde,
Kahrolsun yoksulluk, kaldım müşkülde,
Cepler delik, yok beş para gidemem.

Onun kadar ben de onu özlerim,
Gözüm kan çanağı, gülmez yüzlerim,
Gece gündüz figan eder sızlarım,
Bülbül gibi düştüm zara gidemem.

Tanrıkulu umut dalımı kırdım,
Yemeksiz uykusuz düşündüm durdum,
Çabaladım her bir yola başvurdum,
Çaresi yok ben o yâre gidemem.

100. MALESEF TÜRKİYE’M

Derin aldın ekonomik yarayı,
İMF’nin taşı değdi Türkiye’m,
Hortumlayıp kaçırdılar parayı,
Haramınan doyan doydu Türkiye’m.

Bilmem nasıl oldu düştüm hayrete,
Yakışır mı böyle asil millete?
Aman vermez iken yedi devlete,
Kuşlar kurtlar gözün oydu Türkiye’m.

Atamız bizlere böyle mi verdi?
Günbegün artıyor milletin derdi,
Hani sendin büyük ecdadın yurdu,
Bu hâllere kimler koydu Türkiye’m.

Tatlı ekmeğimiz döndü zehire,
Emeğimiz düştü suya nehire,
Eşkiya dağdaydı indi şehire,
İşte seni onlar soydu Türkiye’m.

Tanrıkulu ne ordular bozmuştuk,
Üç kıtada at oynatıp gezmiştik,
Tarihlerce ne destanlar yazmıştık,
Bizim geçmişimiz buydu Türkiye’m.

101. AÇIKTAN AĞLAYAMADIM

Yar ile aramda bağı kırdılar,
Tekrar birleştirip düğleyemedim.
Yoluma set çekip duvar ördüler,
Bendimi yıkıp da çağlayamadım.

Teselliye gelen derdimi deşti,
Mutluluk güneşim doğmadan aştı,
Bir deli gönlüm var zalime düştü,
Vefalı birine bağlayamadım.

Yüreciğim yanıp yanıp eriyor,
Yollarımı kara duman bürüyor,
Ben duruyom, gönül kalkıp yürüyor,
Ferman dinlemiyor eğleyemedim.
Âşık Tanrıkulu'm içimi çektim,
Yâr için namerde boynumu büktüm,
Gözümün yaşını içime döktüm,
Açıktan açığa ağlayamadım.

102. BEN BUNLARA ÂŞIĞIM

Mademkine hakikati söylüyor,
Diller bana, ben dillere âşığım.
Gönül gene gurbet eli boyluyor,
Yollar bana, ben yollara âşığım.

Dert çekmekte Eyup ile yarıştım,
Çilelerin zirvesine eriştim,
Eriyip de ben onlara karıştım,
Seller bana, ben sellere âşığım.

Ömrüm kurtulmadı borandan kardan,
Fakir doğdum fayda beklemem vardan,
Arada bir haber getirir yârdan,
Yeller bana, ben yellere âşığım.

Olmaz şeyi yüreğime dert ettim,
Sevgi haktan seveceğim şart ettim,
Mecnun gibi yuva ettim yurt ettim,
Çöllere bana, ben çöllere âşığım.

Tanrıkulu hep gözlerim yaş oldu,
Ömrüm ilkbaharda karakış oldu,
Dar günümde sazım arkadaş oldu,
Teller bana, ben tellere âşığım.

103. BUNUN İÇİN AĞLARIM

Bekârlık derdine evlilik derman,
Diye beni kandırdılar ağlarım.
Hayatım ağustos, gençliğim orman,
Ateş verip yandırdılar ağlarım.

Şimdi sevgi saygı sadece dilde,
Bu duygu yer tutmuş yeni nesilde,
Yüreğimi yakan nârı değil de,
Hayatımı söndürdüler ağlarım.

Dertten derde soktum garip başımı,
Zehir ettim pişmiş tatlı aşımı,
Yücelerden uçan gönül kuşumu,
Enginlere indirdiler ağlarım.

Âşık Tanrıkulu'm kocadım erken,
Yorulup yollarda kaldım giderken,
Güzeller bağında bülbülüm derken,
Viraneye kondurdular ağlarım.

104. BEN BÖYLE AĞLARIM

Gene de binlerce şükür halıma,
Dertliyim boynumu büker ağlarım.
Bülbül uçtu, karga kondu dalıma,
Sabreder dişimi sıkar ağlarım.

Kafa yordum olur olmaz her şeye,
Bu dertler kaderden bana hediye,
İmdadına gelen olur mu diye,
Çıkıp yola bakar bakar ağlarım.

Büründüm efkâra, kedere, gama,
Gerçek tabip bulamadım yarama,
Gönül arazime fikir tarlama,
Hicran tohumları eker ağlarım.

Kimse bilmez içimdeki ataşı,
Ağırdır taşınmaz çilenin taşı,
Belli etmesem de gözümün yaşı,
Gizlice içime döker ağlarım.

Onulmaz dert ile nasıl edeyim,
Bilmem derman diye kime gideyim,
Gelen haktan geldi kime nedeyim,
Mecburen sineye çeker ağlarım.

Ok değmişçesine bağrım delinir,
Dert Mevla'dan, derman onda bulunur,
Geceleri uykularım bölünür,
Gözümü tavana diker ağlarım.

Tanrıkulu'm bu dert yaman mı yaman,
Ne kadar dirensem vermiyor aman,
Kimi gün iyice azdığı zaman,
Bu tatlı canımdan bıkar ağlarım.

105. GURUR DUYARIM ANADOLU

Emsali bulunmaz vatan deyince,
Anadolu derim gurur duyarım.
Kuzu sesi kaval sesi duyunca,
Anadolu derim gurur duyarım.

Meyve yüklü bahçeleri bağları,
Buz gibi ayranı, tereyağları,
Göründükçe ala karlı dağları,
Anadolu derim gurur duyarım.

Yayladan yaylaya göçülmesine,
Kara çadırların açılmasına,
Oluklardan suyun içilmesine,
Anadolu derim gurur duyarım.

Tarlada bahçede kazma kazanlar,
Beş vaktinde okundukça ezanlar,
Aşka gelip haykırdıkça ozanlar,
Anadolu derim gurur duyarım.

Ahşap dam yapılsa çardak çatılsa,
Atlara binilip cirit atılsa,
Köyün meydanında güreş tutulsa,
Anadolu derim gurur duyarım.

Yiğitlik mertlik var bilmeyiz korku,
Bu elde yaşanır kültürün farkı,
Kulağıma gelse bir bozlak türkü,
Anadolu derim gurur duyarım.

Aslanca savaşılan düşmana karşı,
Naramız inletir yer ile arşı,
Ne zaman çalınsa istiklal marşı,
Anadolu derim gurur duyarım.

Yeşil yeşil vadilerin süsüne,
Haz duyarım baksam her neresine,
Sabah uyandıkça horoz sesine,
Anadolu derim gurur duyarım.

Çobanın kavalı âşîğın sazı,
Fistan giyer mor belikli köy kızı,
Görsem kaçır ceylan kovalar tazı,
Anadolu derim gurur duyarım.

Ana bacı eğirdikçe kirmenler,
Ekin biçip oluştukça harmanlar,
Göründükçe çam ardıçlı ormanlar,
Anadolu derim gurur duyarım.

Enginli, yüceli kayalar dağlar,
Denizler dalgayı kıyıya bağlar,
Yedi bölgesinde ırmaklar çağlar,
Anadolu derim gurur duyarım.

Sözleri özettir Tanrıkulu'nun,
Yoksa methi bitmez Anadolu'nun,
Yolcusuyken ilim irfan yolunun,
Anadolu derim gurur duyarım.

106. BÖYLEYSEM RAZIYIM

Namert isem sevenlerim yanıımı,
Boşlasınlar boşlanmaya razıyım.
Kirlletmişsem temiz asil kanımı,
Dışlasınlar dışlanmaya razıyım.

Kibirlenip ben kendimi översem,
Mazlumların hatırına değersem,
Zalimin zulmüne boyun eğersen,
Haşlasınlar haşlanmaya razıyım.

Tanrıkulu boş geçirip bu demi,
Üzer isem ecdadımı, dedemi,
Haram ile doyurmuşsam midemi,
Taşlasınlar taşlanmaya razıyım.

107. OLMUYOR OLDURAMADIM

Yalvardım ağladım gözyaşı döktüm,
Kadere derdimi bildiremedim.
Elaman eyleyip boynumu büktüm,
Gözümün yaşını sildiremedim.

Aşılmaz dağlardan geçip yol aştım,
Bir diyardan bir diyara ulaştım,
Köşe bucak doktor doktor dolaştım,
Derdime dermanı bulduramadım.

Dostun sözü yüreğimde ok oldu,
Derdim azdı şimdi daha çok oldu,
Gün geçtikçe can bedene yük oldu,
Ağırdır şeğim kaldıramadım.

Uzak ettim akrabayı hısıımı,
Dindiren yok kederimi yasımı,
Dökölüp boşalan gönöl tasımı,
Huzur çeşmesinden dolduramadım.

Arkadaş eyledim kederi, gamı,
Hiçbir tabip saramıyor yaramı,
Ağlamakla geçti ömrün tamamı,
Kaderi yüzüme güldüremedim.

Güvendiklerimden görmedim yardım,
Tuz ile biberi yarama sardım,
Kaderime minnet edip yalvardım,
Ne çare sözümünden aldıramadım.

Dert ile kederle dolup da taşıım,
Tanrıkulu'm nice engeller aşım,
Yıllar yılı nefsim ile savaştım,
Ben beni ölmeden öldüremedim.

108. ŞEHİRE GELİŞ

Taş toprağı altın diye şehire,
Bu yüzden yolunu tuttum da geldim.
Meğer ise uzanmışım zehire,
Elimle ağıyı yuttum da geldim.

Bu minvalde veda eyledim köye,
Sermayeyi yükleyip de kediye,
Soruyorlar kaç yıl okudun diye,
Otuz sene davar güttüm de geldim.

Elimden obamdan görmedim yardım,
Bu yüzden hepsinden bağımı kıldım,
Bu yaşıma kadar ne iş mi gördüm?
Kırk yıl yiyip içip yattım da geldim.

Kolay değil ayrılması zor oldu,
Daha fazla yüz göz olmak ar oldu,
Gide gide köy başıma dar oldu,
Çoğunun gözüne battım da geldim.

Tanrıkulu şehir zordur adama,
Çünkü delik büyük kapatmaz yama,
Allah'a şikâyet olmasın ama,
Diyorum ki ne halt ettim de geldim.

109. İMDADA KAPINA GELDİM

Günahımla cürmüm ile yanına,
Ey sevgili senin kapına geldim.
Ümmete şefaât düşer şanına,
Ey sevgili senin kapına geldim.

Ağlayıp sızlayıp yaşlar dökerek,
Günah tarlasına umut ekerek,
Pişman nadim olup boyun bükerek,
Ey sevgili senin kapına geldim.

Biliyorum günahlarım çok benim,
Üzerimde taşın mayan yük benim,
Başka sığınacak yerim yok benim,
Ey sevgili senin kapına geldim.

Şefaattacının sensin sahibi,
Çaresiz derdimin sensin tabibi,
Sen Mevla'nın dostu, Hakk'ın habibi,
Ey sevgili senin kapına geldim.

Yollarına canı başı koymaya,
Benliği soyunup, ihram geymeye,
Hadisine sünnetine uymaya,
Ey sevgili senin kapına geldim.

Bu umut bahçemiz talan olmasın,
İçindeki açan güller solmasın,
Kabul eyle boynum bükük kalmasın,
Ey sevgili senin kapına geldim.

Âşık Tanrıkulu'm düşmüşüm dara,
Hemi elim boştur hem yüzüm kara,
Binbir umut ile senin diyara,
Ey sevgili senin kapına geldim.

110. SANA GELDİM YAR

Kararlıyım kulun kölen olarak,
Ömrümce kapında kalmaya geldim.
Asil bir ustaya olup da çırak,
Bilmediklerimi bilmeye geldim.

Özde dostun mekânına gelip de,
Aradığım kayıbımı bulup da,
O gül yüzlerinden feyiz alıp da,
İrşat ile bir hâl olmaya geldim.

Kurumuyor gözlerimde yaş benim,
Yârsız günüm geçmiyor ki hoş benim,
Acizim cahilim gönlüm boş benim,
İlim pınarından dolmaya geldim.

Senden ayrı bir gün olmadı tadım,
Vuslatına ermek idi muradım,
Senelerce ilim irfan aradım,
Kısmet ise burda bulmaya geldim.

Muhannete boyun bükmekten ise,
Namerdın kahrını çekmekten ise,
Boş yere gözyaşı dökmekten ise,
Yanında şad olup gülmeye geldim.

Sevdiğim mekânın ne güzel diyar,
Kulun kölen olam kabul eyle yâr,
Bilmiyom bilime ihtiyacım var,
Ben senden dersimi almaya geldim.

Tanrıkulu burda kalıp eylenip,
Aşkın deryasında derine inip,
Nefsi emmareyi alt edip yenip,
Ecelsiz ölmeden ölmeye geldim.

111. SEVGİLİYE ARZUHÂL

Kısmet olur ise çıkar gelirim,
Sabret yollarımı bekle sevdiğim.
Korkuyorum gurbet elde ölürüm,
Hasret vurdu beni okla sevdiğim.

Uzanıyom sana yetmiyor elim,
Hâlîm arz etmeye dönmüyor dilim,
Ebedi yadigâr kalsın mendilim,
Arada çıkarıp kokla sevdiğim.

Garip elde heder ettim cismimi,
Gönül defterinden silme ismimi,
Gözden uzak diye yırtma resmimi,
Sevgime karşılık sakla sevdiğim.

Tanrıkulu'm yanar yanar tüterim,
Su veren yok yataklarda yatarım,
Kalkıp gelemesem mektup atarım,
Arada postayı yokla sevdiğim.

112. ZİKRİM SENSİN SEVDİĞİM

Sabah akşam gece gündüz dilimde,
Fikrim sensin fikrim sensin sevdiğim.
Hayalde rüyada her bir hâlîmde,
Fikrim sensin zikrim sensin sevdiğim.

Aşkınla düşsem de onulmaz derde,
Çile çeke çeke kalsam da darda,
Her anımda her günümde her yerde,
Fikrim sensin zikrim sensin sevdiğim.

Kara bağrım yerden yere sürürken,
Dertlerimle gram gram erirken,
Yatarken, kalkarken, yola yürürken,
Fikrim sensin zikrim sensin sevdiğim.

Günlerim su gibi akıp giderken,
Seher vakti gözyaşları dökerken,
El açıp yalvarıp avaz ederken,
Fikrim sensin zikrim sensin sevdiğim.

Yalın ayağımla dertli başımda,
Gündüz hayalimde gece düşümde,
İçtiğim suyumda pişmiş aşımda,
Fikrim sensin zikrim sensin sevdiğim.

Gören gözlerimde tutan elimde,
Özlediğim arzum ve emelimde,
Şakıyan bülbülüm, açan gülümde,
Fikrim sensin zikrim sensin sevdiğim.

Tanrıkulu'm uğrun uğrun ağladım,
Aşk oduna yüreğimi dağladım,
Umudumu yalnız sana bağladım,
Fikrim sensin zikrim sensin sevdiğim.

113. BİLMEM NE DEYİM

Vakt erişir ecel gelir can gider,
Bilmem ne söyleyim kime ne deyim.
Canını verenler borcunu öder,
Bilmem ne söyleyim kime ne deyim.

Ne yapsan ne etsen olan olacak,
Erinde gecinde başa gelecek,
Mülk sahibi emanetin alacak,
Bilmem ne söyleyim kime ne deyim.

Doğan güneş elbet geride aşar,
Bizler hep faniyiz, beşeriz beşer,
Meyve dalda kalmaz, gün olur düşer,
Bilmem ne söyleyim kime ne deyim.

Bilmem ne söyleyim, kime ne deyim.
Boynumuz incedir ecelden yana,
Bir gün başkasına, bir gün de bana,
Bilmem ne söyleyim, kime ne deyim.

Ağlamak da vardır gülmek de vardır,
Unutmak da vardır bilmek de vardır,
Yaşamak varise ölmek de vardır,
Bilmem ne söyleyim kime ne deyim.

Elbet başa gelir, ne ise kader,
O kader ki kendi bildiğin eder,
İnsan ağlar gelir, ağlatır gider,
Bilmem ne söyleyim, kime ne deyim.

Tanrıkulu'm felek kadlimi büktü,
Ömrüm hazan oldu, yaprağın döktü,
Kara deve gelip kapıma çöktü,
Bilmem ne söyleyim, kime ne deyim.

114. NELERİ NEYLEYİM

Sevdiğim sen açtın gönül bağında,
Sensiz gönlümdeki gülü neyleyim.
Sefalet yaşadım gençlik çağında,
Yaşlandıktan sonra malı neyleyim.

Vuslat diyarına göçemiyorsam,
Kendime bir çığır açamıyorsam,
Eğilip bir yudum içemiyorsam,
Suyu kirli ise gölü neyleyim.

Dostlardan ayrılmak acımı acı,
Yâre vasıl olmak gönül ilacı,
Diker besler büyütürsün ağacı,
Meyve vermiyorsa dalı neyleyim.

Tersine yokuşa su akmaz derler,
Dokunmazsan ateş el yakmaz derler,
Asil olan azmaz bal kokmaz derler,
Hile karışmışsa balı neyleyim.

En tatlı kelamı söylemiyorsa,
Bildiğini ikrar eylemiyorsa,
Her deminde doğru söylemiyorsa,
Yalanlı yanlışlı dili neyleyim.

Yolundayım ey dost, çeksem de acı,
Daim sana duacıyım duacı,
Gönlümün sultanı, başımın tacı,
Benim gönlüm sende eli neyleyim.

Müşkülâtlarımı bitirmiyorsa,
İncitmeden alıp götürmüyorsa,
Tanrıkulu'm dosta yetirmiyorsa,
Sonu hüsrân olan yolu neyleyim.

115. BUNLARI NEYLEYİM

Her adımda hakikati ararım,
Hayali hülyayı düşü neyleyim.
Duvarımı kerpiç ile örерim,
Eldeki tuğlayı taşı neyleyim.

Akı ak, karayı kara saymalı,
Taşı alıp gediğine koymalı,
Dost dediğin özü söze uymalı,
İkiyüzlü arkadaşı neyleyim.

Aşk ateşi özüm yakmıyor ise,
Gören gözüm doğru bakmıyor ise,
Seherde hak için akmıyor ise,
Boşa akan gözde yaşı neyleyim.

Tanrıkulu hak rızasın bulmalı,
Söz verdiysen söze sadık kalmalı,
Kazancında alın teri olmalı,
Haramlı ekmeği aşı neyleyim.

116. SAHİPSİZ KALDIM

Yaprağım döküldü, çiçeğim soldu,
Sahipsiz bahçenin gülü gibiyim.
Meyve veremiyom bana ne oldu?
Kuruyan ağacın dalı gibiyim.

Onulmaz dertleri sineye çektim,
Acıyla kederle özümü yaktım,
Gâhî durgun oldum gâh coşup aktım,
Baharda dağların seli gibiyim.

Dostun dergâhına serdim postumu,
Bazan iyi seçemedim dostumu,
Niceleri çiğner geçer üstümü,
Gurbet elin tozlu yolu gibiyim.

Dervişane gezdim köşe bucağı,
Hasretimi çeker baba ocağı,
Yakar beni Kerbela'nın sıcağı,
Mecnun'un Leyla'nın çölü gibiyim.

Haklıyı kolladım, haksıza çattım,
Gönül pazarında cevherim sattım,
Bu yolda çoğunun gözüne battım,
Namertlere karaçalı gibiyim.

Aşk ile yanıp da tüttüğüm için,
Hak bildiğim yola gittiğim için,
Haksızlığa isyan ettiğim için,
Çoğunun gözünde deli gibiyim.

Yanıp gidiyorum üşüyor sanman,
Adım atamıyom koşuyor sanman,
Bu Tanrıkulu'nu yaşıyor sanman,
Yaşıyorum amma ölü gibiyim.

117. DELİ GİBİYİM

Ağustos sıcağı yanar döşümde,
Bugünler Kerbela çölü gibiyim.

Gitti aklım kalmadı ki başımda,
Bir Mecnun misali deli gibiyim.

Hangi hâl bilmeze derdim açayım,
Kader bırakıyor nasıl kaçayım,
Soldu yapraklarım açmaz çiçeğim,
Kuru bir ağacın dalı gibiyim.

Ömrüm zindan oldu ışıyamam ki,
Ağırdır şeğim taşıyamam ki,
Daha iflah olup yaşıyamam ki,
Yaşasam da zaten ölü gibiyim.

Uzandığım dala yetmiyor elim,
Lal oldu konuşmaz ağzımda dilim,
Eski bildiğiniz ben ben değilim,
Başka Âşık Tanrıkulu gibiyim.

118. FARK EDİP ÇARK ETTİM

Anam babam baktı kaldı ardımdan,
Geçim için ben köyümü terk ettim.
O gün bugün ayrı kaldım yurdumdan,
Ben kendimi gurbet ele gark ettim.

Uzak kaldı yeşil çamlı dağlarım,
Harap olur bahçelerim bağlarım,
Yaşlandıkça bitti çılgın çağlarım,
Meçhul yoldan hak yoluna çark ettim.

İnsanlara yanlış değer biçmişim,
Haddimi bilmeyip yüksek uçmuştum,
Arkadaşı namertlerden seçmişim,

Çok şükür ki geç de olsa fark ettim.

Geçmişimden ders alırım gün güne,
Yarın ne olurum, bakmıyom düne,
Nasıl geçiverdi bu kadar sene,
Dün bugün der iken yaşı kırk ettim.

Tanrıkulu'm baktım saçım ak buldum,
Düşünüp ince bir fikire daldım,
Aklım araç, ben de kaptanı oldum,
Kamiller cemine gelip park ettim.

119. KARA TOPRAK SADIK YÂRİMİZ BİZİM

Başta Âşık Veysel hep böyle deriz,
Kara toprak sadık yârimiz bizim.
Gün gelir hepsini döker gideriz,
Yalan bu dünyada varımız bizim.

Ahirimiz bir top bezden ibaret,
Yolumuz toprakta bulur nihayet,
Kula iyilik et, Hakk'a ibadet,
Başka ne olur ki kârımız bizim.

Ömür denen nefes nefes kısalır,
Bu dünyada ne edersen o kalır,
Bakarsın Azrail şu anda alır,
Zaten topraktır yarımız bizim.

Tanrıkulu boş hayale koşarsak,
Nefsimizin tuzağına düşersek,
Tövbe haşa hak yolundan şaşarsak,
Toprakta da olmaz yerimiz bizim.

120. İŞTE BEN BÖYLE OLDUM

Hırçınlaştım döndüm bir asabiye,
Dostlarıma bile dokunur oldum.
Teselliye gelen olur mu diye,
Sağıma soluma bakınır oldum.

Gerçek olmadı ki arzum emelim,
Umut hayal oldu boş kaldı elim,
Zamanında süttten yandı da dilim,
Buz gibi ayrandan sakınır oldum.

Çileler başımda oluştu harman,
Çekildi dizimde kalmadı derman,
Evveli aslana okurdum ferman,
Şimdi karıncadan çekinir oldum.

Her adımda terse saldı yolunu,
Bak bağladı eli ile kolunu,
Perişan eyledi Tanrıkulu'nu,
Bu deli gönlümden yakınır oldum.

121. BÖYLE MEST OLDUM

Aşkın şarabını pirlers elinden,
Uzanım bir dolu içtim mest oldum.
İlmi irfan hakikatin yolundan,
Âlemden âleme göçtüm mest oldum.

Kül oldum aşk ile yandım yanalı,
Gönül sarayıma kervan konalı,
Dostum aşkın badesini sunalı,
Bir anda kendimden geçtim mest oldum.

Can ile arayıp cananı bulup,

İyi bir ustanın çırağı olup,
Aşkın okulundan dersimi alıp,
Kendime bir çığır açtım mest oldum.

Gâhi durgun aktım gâhi çağladım,
Sevda ateşiyle özüm dağladım,
Geceleri gizli gizli ağladım,
Gözümünden yaşları saçtım mest oldum.

Sevgi gönöl işi olur mu zorla?
Âşıkların işi ah ile zarla,
Kendim çiftçi oldum dünya bir tarla,
Ömür ekip ecel biçtim mest oldum.

Çekilmiyor deli gönölün derdi,
Zalim nefsin arzusunu isterdi,
Sevdiceğim doğru yolu gösterdi,
Ak ile karayı seçtim mest oldum.

Âşık Tanrıkulu'm girmişim deme,
Dostlarım teselli oldu çileme,
Yalancı âlemde esas aleme,
Hemi konup hemi uçtum mest oldum.

122. DERDE ÇARE BULAMIYORUM

Gönlümde kanayan azgın yaraya,
Arıyorum çare bulamıyorum.
Bahtımın gemisi vurdu karaya,
Çabalıyom menzil alamıyorum.

Sevdiğim canana âşığım âşık,
Karanlık dünyama oluyor ışık,
Dertlerimle kafam karmakarışık,

Bir türlü kendime gelemiyorum.

Derdin deryasını boydan aşırdım,
Sabır ettim sabırı da taşırdım,
Şikâyet olmasın ama şaşırdım,
Ne yapsam ne etsem bilemiyorum.

Haktır taştan taşa çalsam başımı,
Ellerimle zehir ettim aşımı,
Gözlerimden akan kanlı yaşımı,
Ellerim erip de silemiyorum.

Çare kâr etmiyor bendeki derde,
Çektiler gözüme bir kara perde,
Günlerim geçiyor hastanelerde,
Birkaç gün evimde kalamıyorum.

Güneş vurmuş karlar gibi eririm,
Daldan düşmüş yaprak gibi kururum,
Doğuştan bu yana ağlar dururum,
Şakıyıp şad olup gülemiyorum.

Nidem kaderime boyun bükerim,
Olura olmaza derdim dökerim,
Tanrıkulu'm derdi cefa çekerim,
Neşelenip mutlu olamıyorum.

123. NEREDEN NEREYE

Sonbaharda yaprak gibi sarardım,
Birer birer düşüp dökülüyorum.
Umutlarım vardı hayal kurardım,
Her şeyi bıraktım çekiliyorum.

Çoğalıyor deva bulmuyor derdim,
Gece gündüz yaya yola giderdim,
Demirim, çeliğim, poladım derdim,
Şimdi iplik gibi bükülüyorum.

Meğer ise insan çürürmüş özden,
Çabuk inciniyom söylenen sözden,
İnsan kocadıkça düşermiş gözden,
Şimdi herkesçe hor bakılıyorum.

Evvel karlı dağdan çığır açardım,
Şahin kuşu gibi yüksek uçardım,
En yüksek engeli atlar geçerdim,
Şimdi çakıl taşta takılıyorum.

Arzularım hiç yerini bulmadı,
Vaktim doldu, amma çilem dolmadı,
Güçlü ağaç idim gücüm kalmadı,
Hafif rüzgâr esse yıkılıyorum.

Tanrıkulu'm bir yol seçmek üzere,
Malımdan mülkümden geçmek üzere,
Bir başka âleme göçmek üzere,
Artık çıkınımı çıkılıyorum.

124. GERÇEK OLMADI HAYALİM DÜŞÜM

Gerçek olmadı ki hayalim düşüm,
Hayat yollarında sürünüyorum,
Ağardı saçlarım yirmiyken yaşıım,
Şimdi sekseninde görünüyorum.

Gidemiyom kader tutmuş yolları,
Kırdı felek tutunduğum dalları,

Âlem giyer yeşilleri alları,
Bende karalara bürünüyorum.

Taşlasınlar beni namertsem eğer,
Hâl bilmez zalime vermişim değer,
Yılanımış dostum bildiğim meğer,
Düşman arasında barınıyorum.

Ben geç kaldım gün ufuktan aşıyor,
Sabrım sınırına sığmaz taşıyor,
Bakıyorum âlem mutlu yaşıyor,
Ben uzaktan bakıp yeriniyorum.

Tanrıkulu'm soldum taze çiçektim,
Gönül arazime gam keder ekdim,
Şu fani âlemde ben beni çektim,
Elim işe varmaz eriniyorum.

125. AĞLAR GEZER DURURUM

Getmiyor başımdan gam ile keder,
Derman diye ağlar gezer dururum.
Bu öyle bir dert ki eyledi heder,
Bu tatlı canımdan bezer dururum.

Teselli verseler kâr etmez öğüt,
Dertli dertli söyler yakarım ağıt,
Bir elimde kalem, birinde kağıt,
Dertlerimi bir bir yazar dururum.

Aylar oldu olmamıştır güldüğüm,
Ne bir dem sürdüğüm ne gün gördüğüm,
Duygularım karmakarış kördüğüm,
Güç bela zoraki çözer dururum.

Dertler bana sevdiğimden hediye,
Gene de severim ben ölesiye,
Onun hasretiyle ah diye diye,
Bu kara bağırimi ezer dururum.

Çile ile geçti bunca çağlarım,
Ona güvenirim umut bağlarım,
Seher vakti yâr yâr diye ağlarım,
Gözümünden yaşları süzer dururum.

Yaralarım azgın, rahat duramam,
Lokman olmayana derman soramam,
Başka hiç kimsede kusur aramam,
Hep kendi kendime kızar dururum.

Nefsim ile girdim çetin savaşa,
Hata yaptığımda tutuldum taşa,
Binlerce dert ile kaldım baş başa,
Hepsini sıraya dizer dururum.

Tanrıkulu'm ömrüm hebaya saldım,
Akılsız baş ile baş başa kaldım,
Aşkın deryasında derine daldım,
Menzile varmaya yüzer dururum.

126. ANADOLUM DİYOR Kİ

Şanlı milletime küçük bir fiske,
Vurulursa işte o zaman öldüm.
Benim ak alnıma kara bir leke,
Sürülürse işte o zaman öldüm.

Ün salmıştım yedi düvel her yere,

Bağrımda şehitler yatar bir kere,
Toprağımdan yabancıya bir zerre,
Verilirse işte o zaman öldüm.

Rağbet görür ise yaban lisansı,
Kara ederlerse ak olan şansı,
Halay, bar yerine lambada dansı,
Kurulursa işte o zaman öldüm.

Yalancı dünyada cennettir yerim,
Gururum bağrımda şüheda erim,
Haçlı kültürüne benim gençlerim,
Sarılırsa işte o zaman öldüm.

Yaşamalı şanlı cumhuriyetim,
Kendimize yeter malım servetim,
Çalışkan azimli asil milletim,
Yorulursa işte o zaman öldüm.

Sesimi duy, duyur ey Tanrıkulu,
Bağıma girmesin ellerin malı,
Bu ulu çınarın küçük bir dalı,
Kırılırsa işte o zaman öldüm.

127. NELERE KÜSTÜM BAK HELE

Yıkık viranedir şu gönül tahtım,
Bir türlü yerimi bulmuyor ahtım.
Şad olup gülmedim karaymış bahtım,
Şu çektiğim elem, kedere küstüm.

Allah'tan gelene olurum kayıl,
Dünya servetine etmedim meyil,
Karımış zararmış ömrümde değil,

Hem gelire hem de gidere küstüm.

Ömrümün güneşi doğmadan aştı,
Yaz ayında dağlarım kar düştü,
Derman diye gelen derdimi deşti,
Bir derdimi on beş edene küstüm.

Uykusuz geceler sabah olmuyor,
Yıllardır çekerim çilem dolmuyor,
İlaç kâr etmiyor, deva bulmuyor,
Başımdan gitmeyen dertlere küstüm.

Sıla gurbet geze geze yoruldum,
Tatlı canım üze üze yoruldum,
Çektiğimi yaza yaza yoruldum,
Artık kaleminen deftere küstüm.

Kalbim delik deşik kapatmaz yama,
Güneşim batıyor, kaldım akşama,
Allah'ım affetsin, günahdır ama,
Kimseye sözüm yok kadere küstüm.

Bir verdiği yerde beş alan dünya,
Tanrıkulu'nu da ye kalan dünya,
Seninle barışmam ey yalan dünya,
Ben sana ölene kadara küstüm.

128. NEREDEN NEREYE DÜŞTÜM

Binbir umut ile doluydu dünüm,
Şimdi neden böyle giryana düştüm,
Bülbül gibi şakıyordu her günüm,
Varıp baykuş gibi virana düştüm.

Derdimi dökerim dağ ile taşa,
İhmalik insanı atar ataşa,
İşim zordur girdim çetin savaşa,
Nefsim gibi zalim düşmana düştüm.

Aşka düşenlerin özü yaralı,
Gün ola ki can bedenden aralı,
Ne günler geçirdim ağı karalı,
Ömrümce zamandan zamana düştüm.

İki yüzlü dostlar bana çattılar,
Aşkın pazarında ucuz sattılar,
Kader sapanına koyup attılar,
Gurbette bir yandan bir yana düştüm.

O yâr gitmez asla hiç hayalimden,
Naz ederim anlar müşkül hâlimden,
Gene sevdiceğim tutar elimden,
Yoksa boğulurum, ummana düştüm.

Can cananın müşkülâtın bitirir,
İlham verip eksiğini yetirir,
Alır beni sevdiğime götürür,
Dosta doğru giden kervana düştüm.

Tanrıkulu'm her gün yorarım fikir,
Sevdiğimin adı dilimde zikir,
Şimdiki hâlime binlerce şükür,
Şefa'at edecek sultana düştüm.

129. NELERDEN NELERE DÜŞTÜM

Bir âlemde bir âleme göçüm var,
Ruh olup dünyanın dışına düştüm.
Bulamadım ondan daha sadık yâr,

Bu yüzden toprağın döşüne düştüm.

Bazı gün yol buldum bazı gün şaştım,
Bir sılaya bir gurbete ulaştım,
Bazı Mecnun olup çölde dolaştım,
Bazan da dağların başına düştüm.

Uzanmışım meyve vermeyen dala,
Taze fidan idim geldim ne hâle,
Boşa meyletmişim paraya mala,
Bu zalim nefsimin peşine düştüm.

Geçmişî düşündüm yüreğim ezik,
Yola çıkacağız hani ya azık,
Ömür boşa geçmiş vay bana yazık,
Bu yalan dünyanın işine düştüm.

Şimdi anladım ki hep hata ettim,
Gerçeği görmedim hayale gettim,
İlkbahar yaz sonbaharı tükettim,
Hayatımın kara kışına düştüm.

Tanrıkulu'm ağladıysam güldüysem,
Yalan imiş neye sahip olduysam,
Sonunda yorulup yolda kaldıysam,
Anladım ki boşu boşuna düştüm.

130. NİCE İNSAN GELDİ GEÇTİ BU HANDAN

Şöyle düşünürsek Âdemden beri,
Nice insan gelip geçti bu handan.
Gelip de gitmeyen var mıdır geri?
Nice insan gelip geçti bu handan.

Kimi sakın idi kimi telaşlı,
Kimisinin işi kaldı hep başlı,
Kimi taze fidan kimisi yaşlı,
Nice insan gelip geçti bu handan.

Kimler cefa çekti kim murat aldı,
Kimi sevdiğini önceden saldı,
Acep kaç kez doldu, kaç kez boşaldı,
Nice insan gelip geçti bu handan.

Bu han öyle bir han, hep yalan söyler,
Kandırır oyalar bir süre eyler,
Çobanlar köleler ağalar beyler,
Nice insan gelip geçti bu handan.

Çalışsak çırpınsak saraylar kursak,
Biz de göçeceğiz ne kadar dursak,
Bir bilen yokkine varıp da sorsak,
Nice insan gelip geçti bu handan.

Her canlının yolu gün gün kısalır,
Şan şöhret para mal hep burda kalır,
Üstünde gezdirir altına alır,
Nice insan gelip geçti bu handan.

Tanrıkulu'm ibret almak gerekir,
Hakk'ın rızasını bulmak gerekir,
Her an hazırlıklı olmak gerekir
Nice insan gelip geçti bu handan.

131. KARACAOĞLAN KİMDİR?

On yedinci asır doğup dünyaya,
Gökçeli'de gelmiş Karacaoğlan.

Genciken tutulmuş aşkı sevdaya,
Hak aşkıyla dolmuş Karacaoğlan.

İlçesi Feke'dir, Varsak'tır soyu,
Kalbinde yaşatır şehiri köyü,
Her gezdiği yerde bir ömür boyu,
Hakikati bulmuş Karacaoğlan.

Şöhreti yayılmış dilden dillere,
Çok söylemiş çiçeklere güllere,
Yâri bulmak için gurbet ellere,
Yolu ele almış Karacaoğlan.

Öz Türkçe işlemiş bütün sözünü,
Sevgi ile doldurmuştur özünü,
Yanından hiç ayırmamış sazını,
Hep söyleyip çalmış Karacaoğlan.

Düşmüş bazı zaman ahu feryada,
Elaman dememiş namerde ya da,
Edebiyat kültür denen deryada,
Derinlere dalmış Karacaoğlan.

Türkü yazmış gelinlere kızlara,
Usul boya karakaşa gözlere,
Büyük âşık, yol göstermiş bizlere,
Bir kılavuz olmuş Karacaoğlan.

Yollarını gurbet ele bağlamış,
Yâr aşkıyla coşup coşup çağlamış,
Sevgilinin hasretiyle ağlamış,
Bulduğunda gülmüş Karacaoğlan.

Mertler ile oluşturmuş sırayı,

Namertlerden açık tutmuş arayı,
Yok edip nefreti kini karayı,
Gönüllerden silmiş Karacaoğlan.

Çok çileli geçmiş onun hayatı,
Sevmiş insanları ve tabiatı,
Maddeden çok fazla maneviyatı,
Bir baş tacı bilmiş Karacaoğlan.

İz bırakmış adımının tümünde,
Lezzet vardır sohbetinde deminde,
Ariflerin meclisinde ceminde,
Çok eylenip kalmış Karacaoğlan.

Gerçek aşkı hep gönlünde gizlemiş,
Ayrılıktan yüreciği sızlamış,
Vatanını dostlarını özlemiş,
Gurbet elden yılmış Karacaoğlan.

Tanrıkulu'm âşık sözünün eri,
Günden güne artar onun değeri,
O toprakta değil, gönülde yeri,
Kim diyor ki ölmüş Karacaoğlan.

132. İŞTE O ZAMAN

Sen geldin aklıma ela gözlü yâr,
Gurbet elde akşam olduğu zaman,
Haykırıp da ediyordum ahuzar,
Yâdıma sevdiğim geldiği zaman.

Bir ah çektim getti ömrün yarısı,
Yaşadım sayılmaz zaten gerisi,
Yamacımdan geldi geçti birisi,

Sana benziyordu güldüğü zaman.

Zalim gurbet benim belimi büktü,
Dertlerim devleşti, zaten büyüktü,
Gözüme gönlüme bir hüznün çöktü,
Güneşin ışığı solduğu zaman.

Hasret oku ile bağrım delinir,
Mektup yazsam gözyaşımından silinir,
Kıymeti o vakit belki bilinir,
Âşık Tanrıkulu öldüğü zaman.

133. NE ZAMAN NE OLDUM

Göz göz oldu yaralarım kanadı,
Gafilen dokunup deştiğim zaman.
Dostlar beni haklı yere kınadı,
Haddi sınırimi aştığım zaman.

Cahillik insanda ayrı bir konu,
Ne çare ki çok geç anladım bunu,
Uçuruma vardı yolumun sonu,
Boş hayal peşinde koştuğum zaman.

Hayat pehlivanı bozdu fendimi,
Tuş eyledi yerde buldum kendimi,
Sabrettim sonunda yıktım bendimi,
Aşkın seli ile coştüğüm zaman.

Âşık Tanrıkulu'm kalmadı tadım,
Bir adım vardığım kaçtı beş adım,
Seven sevmeyeni orda anladım,
Müşkül durumlara düştüğüm zaman.

134. YÂRİ GÖRSEYİDİM BEN

Hasretin çekerek arzu duyarım,
Sevgi vuslatına erseyidim ben.
Sabrım tükeniyor artıyor zarım,
O gül yüzlerini görseyidim ben.

Hasrete dayanmaz oldu yüreğim,
Taşınmıyor gayet ağır şeğim,
Dua ediyorum, arzum dileğim,
Sağ iken dostuma varsaydım ben.

Yardan ayrı yoktur ağızımda tadım,
Çölde Mecnun olup Leyla aradım,
Yerine gelirdi arzum muradım,
Yüzüne yüzümü sürseyidim ben.

Güzel bakıp güzel yüzünü görüp,
Aradaki hasret zincirin kırıp,
Kapısından girip bir selam verip,
Halın hatırını sorsaydım ben.

Elbette âşığa maşuku gerek,
Sevdası gönlümde büyür giderek,
Gönüllü olarak hem de severek,
Yanında hizmetçi dursaydım ben.

Hizmet edip sevgisini kazanıp,
Ondan örnek alıp ona özenip,
Dal kırmadan usulcana uzanıp,
Dost bağından güller derseyidim ben.

Belki deli derler Tanrıkulu'na,
Değer vermek boştur dünya malına,
Gözümü kırpmadan yârin yoluna,
İsterse canımı verseyidim ben.

135. BÖYLE HÂLLERDEYİM BEN

Dünyaya geldiğim o günden beri,
Adım söyleniyor dillerdeyim ben.
Gün olur sılama dönerim geri,
Emaneten gurbet ellerdeyim ben.

Meçhuldeyim yoktur kavli kararım,
Kârım yoktur geçen günler zararım,
Feryat ede ede Leyla ararım,
Deli Mecnun oldum çöllerdeyim ben.

Dünya bana dardır, olmadı geniş,
Bilmiyorum geri ne zaman dönüş,
Yolum bazan yokuş bazan da iniş,
Her gün başka türlü hâllerdeyim ben.

Tanrıkulu bunca hevesin niçin,
Gün olur buradan çekilir göçün,
Asıl sadık dostu erişmek için,
Her gün gece gündüz yollardayım ben.

136. BİR GÜZELE NAZAR ETTİM

Bir güzele nazar etti gözlerim,
Ne de hoş karşımda durur nazınan.
Görür görmez tutmaz oldu dizlerim,
Beni canevimden vurur gözünen.

Arada yönünü beri çevirir,
Dalgalı saçları döker savurur,
Gülünce gamzeler yakar kavurur,
Gövünür yüreğim erir közünen.

Bir bakışı her dertlerin devası,
Sinesinde saklı durur meyvası,
Salınınca yerindedir havası,
Nazlanı nazlanı yürür pozunan.

Topuktan tepeye bulunmaz hile,
Goncalığı benzer baharda güle,
Nişanlıysa hatta evliyse bile,
Bana göre farksız durur kızınan.

Yüzlerinden sevinç neşe saçılır,
Böyle güzel için candan geçilir,
Görenlerin gönlü gözü açılır,
Tanrıkulu methin verir sazınan.

137. BÖYLEDİR YALAN DÜNYA

Hiç yoktur varına itibarımız,
Yüzümüze sahte gülen dünyanın.
Âlemi cihanda boştur varımız,
Ötesi berisi yalan dünyanın.

Eğri büğrü gider meçhul yolları,
Yarını görünmez nedir halları,
Yıllarca üstünde gezen kulları,
Gün olup altına alan dünyanın.

Kadere razıyım ne ise gelsin,
Dileğim dostlarla yüzümüz gülsün,
Ömrü ne kadara olursa olsun,
Akıbeti viran talan dünyanın.

Sonu nice, kara mıdır ak mıdır?
Bana çektirdiği bilmem hak mıdır?
Soruyorum hiçbir suçu yok mudur?
Bunca yıllarımı çalan dünyanın.

Namerdi güler de merdi üzülür,
Doğru söyleyene mezar kazılır,
Gün geçtikçe zamanesi bozulur,
Fitneyle fesatla dolan dünyanın.

Şöyle bakar isek geçen günlere,
Ömür geçip gider göz göre göre,
Müminin muradı kalır mahşere,
Zalimleri mutlu olan dünyanın.

Tanrıkulu görme kimseyi hakir,
Her bir hâlimize etmeli şükür,
Sonunda bir olur zenginle fakir,
Malı mülkü burda kalan dünyanın.

138. BÖYLEYSEN NEYE YARARSIN

İnsanoğlu sormak gerekir sana,
Topluma şer isen neye yararsın.
Eğer haksız yere kıyarsan cana,
Zalim bir erisen neye yararsın.

İyilik yolunda izin yok ise,
Muhabbette tatlı sözün yok ise,
Çevrene bir güler yüzün yok ise,
Gaddar biriyisen neye yararsın.

Bu dünya dediğin çürük bir çatı,
Son bineğin olur bir tahta kutu,
Kötüye iyi de iyiye kötü,
Korkundan der isen neye yararsın.

Gözünde olursa senin el malı,
Gelecekte olur başın belalı,
Ayırt eylemeden haram helalı,
Kul hakkı yer isen neye yararsın.

Böyle hitap eder bu Tanrıkulu,
Âlimlerin sözü nasihat dolu,
Kuranın çizdiği en doğru yolu,
Görmeyen kör isen neye yararsın.

139. HER ŞEYİMDE SEN VARSIN

Yâr diye çırpınan garip gönlümün,
Sarayının yücesinde sen varsın.
Bin bir çileyinen geçen ömrümün,
Gündüzünde gecesinde sen varsın.

Toprak kokan nasır tutmuş elimin,
Acıda tatlıda her bir hâlimin,
Zarî figan feryat eden dilimin,
Cümlesinde hecesinde sen varsın.

Düşmana dik dostu eğilen başın,
Gönlümde sevginin gözümde yaşın,
Yüreğimde alev saran ataşın,
Ocağında bacasında sen varsın.

Tanrıkulu seni koparıp atmaz,
Aşkın yüreğime yerleşti gitmez,
Şu bendeki yerin saymakla bitmez,
Daha daha nicesinde sen varsın.

140. HEP SENİN İÇİN

Derdimin dermanı başımın tacı,
Ağlayıp yandığım hep senin için.
Elaman diyerek dostu düşmana,
Arzuhâl sunduğum hep senin için.

Gerçek olmuyor ki hayalim düşüm,
Bir türlü bahara ermiyor kışım,
Evvel bülbül idim şimdi baykuşum,
Örene konduğum hep senin için.

Bir pire bağlanan alır payını,
Garip özler sılasını köyünü,
Hâli sarhoş eden aşkın meyini,
İçip de kandığım hep senin için.

Ateş yansa duman tüter bacadan,
Ama körler kurtulamaz geceden,
Kendime bir yer tutmuştum yüceden,
Engine indiğim hep senin için.

Gül açmazmış karaçalı dalında,
Âşık olan gezer kendi halında,
Muhabbet atına aşkın yolunda,
İndiğim bindiğim hep senin için.

Gayrı coşup yıkamıyom bendimi,
Söğünmüyor yürek bir kez yandı mı,
Divane olduğum hâlde kendimi,
Akıllı sandığım hep senin için.

Tanrıkulu'm çöktüm gayrı kırkında,
Ömür bitti olamadım farkında,
Kapılıp da fani âlem çarkında,
Pervane döndüğüm hep senin için.

141. İŞTE FEKE

Vasfını edeyim ey şirin kazam,
Çevresi yemyeşil dağlar Feke'nin.
Yâd yaban ellerde ney idi cezam,
Hasreti bağrımı dağlar Feke'nin.

Çam, ardıcı, gürgen, meşe, çınarı,
Sıralıdır derelerin kenarı,
Her ağaç dibinde soğuk pınarı,
Çifte oluklardan çağlar Feke'nin.

Âşıkları aşka gelir saz çalar,
Yanar ocakları, tüter bacalar,
Meyve veren bostan ile bahçalar,
Dalı üzüm yüklü bağlar Feke'nin.

Âşık Tanrıkulu hasretim köye,
Kendimi gurbete ettim hediye,
Bir tek oğlum Hakkı gurbette diye,
Bir köyünde anam ağlar Feke'nin.

142. İŞTE BUDUR GÖZLERİN

Her bakışı yüreğime işliyor,
Yaralı kalbimi çelen gözlerin.
Şu sinemi yakıp yakıp haşlıyor,
Ok vurup sinemi delen gözlerin.

Âşıkları maşukuna yetirir,
Müşküllerin müşkülâtın bitirir,
Bir âlemde bir âleme götürür,
Çekip beni benden alan gözlerin.

Gönüllere sevgi saygı yüklüyor,
Derde derman ömre ömür ekliyor,
Çok sevdiği birini mi bekliyor?
Sabah akşam yolda kalan gözlerin.

Aşkın tezgâhında metahı dokur,
Gülünce gül açar bülbüller şakır,
Karanlıkta kara yazıyı okur,
Nice sıra mazhar olan gözlerin.

Kirpiklerin oktur, kaşların keman,
Cana can katıyor baktığın zaman,
Hastaya düşküne oluyor derman,
Dertlinin hâinden bilen gözlerin.

Tanrıkulu der ki solmaz inşallah,
Bu hâlimden geri kalmaz inşallah,
Temennim nazara gelmez inşallah,
Yüzüme baktıkça gülen gözlerin.

143. GÖZLERİN

Kapı girişinde cam arasından,
Tatlı eda ile bakar gözlerin.
Kalbime dokundu tam ortasından,
Gayrı ömür boyu yakar gözlerin.

Gark eyledi beni kedere gama,
Kapanmıştı neşter vurdu yarama,
İzim üstü geri dönüyom ama,
Salmaz geri geri çeker gözlerin.

Gönül karışmayı ister göçünü,
Kara kaşlar destek çıkar saçına,
Kız inan ki yüreğimin içine,
Alır bir kürek köz döker gözlerin.

Nazlı bebek gönlüm olsun beşiğin,
Üstesinden gelir birçok ışığın,
Seni bir defacık gören Âşığın,
Ocağına incir diker gözlerin.

Nefesim tutuldu gördüğüm zaman,
Gözlerim karardı, önüm toz duman,
Ne kadar direnem vermiyor aman,
Kalbimi yerinden söker gözlerin.

Bu Tanrıkulu'nun kalmadı hâli,
Bu gözlerin zor bulunur emsali,
Yaylalarda berrak pınar misali,
Gönül bardağına akar gözlerin.

144. BİTTİM SEN NE HÂLDESİN

Yıllar yılı hasretini çekerek,
Ben bittim tükendim sen ne hâldesin,
Gece gündüz gözyaşları dökerek,
Ben bittim tükendim sen ne hâldesin.

Miadım tükendi kalmadı halım,
Gayrı sona doğru geliyor yolum,
Yaprağım döküldü, kuruyor dalım,
Ben bittim tükendim, sen ne hâldesin.

Fikir sürüsünü güdemez oldum,
Düşüncemi beyan edemez oldum,
Adım atıp yola gidemez oldum,
Ben bittim tükendim, sen ne hâldesin.

Söylesem kimseye geçmiyor sözüm,
İştahım kesildi, gülmüyor yüzüm,
Artık hiçbir şeyde kalmadı gözüm,
Ben bittim tükendim sen ne hâldesin.

Dert der isen üzerimde dağ gibi,
Harap oldum, hazan vurmuş bağ gibi,
Yanıp biten ıradağı yağ gibi,
Ben bittim tükendim sen ne hâldesin.

Ele geniş dünya, bana dar gibi,
Günüm zindan, gecem ahuzar gibi,
Yazın sıcağında kalan kar gibi,
Ben bittim tükendim sen ne hâldesin.

Tanrıkulu'm imdadıma gelen yok,
Azdı yaralarım, merhem çalan yok,
Ey sevdiğim sözlerimde yalan yok,
Ben bittim tükendim, sen ne hâldesin.

145. DAHA BETER OLASIN

Hemen gelip geçsin gençliğin çağı,
Gün görüp murada eremiyesin.
Talana uğrasın gönlüyün bağı,
Uzanıp gülünü deremiyesin.

Gözden düş pabucun dama atılsın,
Pişirdiğin aşı zehir katılsın,
Dudağın çürüsün, dilin tutulsun,
Bana n'oldu diye soramıyasın.

Önünü bürüsün bir kara duman,
Öyle derde düş ki, vermesin aman,
Hele telefonun çaldığı zaman,
Alo diye cevap veremiyesin.

Bir derdine beş yüz daha ulansın,
Yâr diye boynuna yılan dolansın,
Kurumasın gözlerin hep sulansın,
Attığın adımı göremiyesin.

Pınarın kurusun suyun akmasın,
Acı keder yüreğinden çıkmasın,
Gitsin güzelliğın, kimse bakmasın,
Hiçbir kuloğluna yaramıyasın.

Tanrıkulu der ki anla sözümden,
Sevdanı söküp de attım özümden,
Artık kabul etmem, düştün gözümden,
Sakın ola beni aramıyasın.

146. GÖNLÜMDE TEK SENSİN

Kulunum kölenim başımın tacı,
Aşk ile gönlümü verdiğim sensin.
Kanayan yaramın derdim ilacı,
Aşk ile gönlümü verdiğim sensin.

Gönül kervanımda öndesin önde,
Gece gündüz aklım fikrim hep sende.
Maziden atiye dün de bugünde,
Aşk ile gönlümü verdiğim sensin.

Derler her gönülde bir aslan yatar,
Senin sevgin bu canıma can katar,
Kalbim nabzım yalnız sen diye atar,
Aşk ile gönlümü verdiğim sensin.

Darda kaldığımda sana nazım var,
Sadakatle sana bağılı özüm var,
Ervahı âlemden sana sözüm var,
Aşk ile gönlümü verdiğim sensin.

Tut beni kapından atma sevdiğim,
Sahte tacirlere satma sevdiğim,
Sevgim gerçek, şüphe etme sevdiğim,
Aşk ile gönlümü verdiğim sensin.

Sadakatle sana hep bağlı kalam,
Hatamı bağışla, kurbanın olam,
Tanrıkulu velhasılı velkelam,
Aşk ile gönlümü verdiğim sensin.

147. AL SENİN OLSUN

Ela gözlüm dost eline giderken,
Beni sarpa gönder yol senin olsun.
Aşkın sofrasının taamin yerken,
Soğan ekmek benim, bal senin olsun.

Çektirdin hayatın her çilesini,
Duymak istemiyom gayrı sesini,
Bölüşek seninle aşk bahçesini,
Dikeni bana ver gül senin olsun.

Ahtı vefan yokmuş düşürdün dara,
Daha zor kapanır açtığın yara,
Gözümü gönlümü iyice ara,
Bende neşe huzur bul senin olsun.

Tanrıkulu der ki tak etti cana,
Neleri çektirdin neleri bana,
Dinle be vefasız son sözüm sana,
Sevdan da sevgin de al senin olsun.

148. İLİMDEN HABERİN OLSUN

Bu ömrü geçirme boşu boşuna,
İlimden irfandan haberin olsun.
Bu hâl sevgilinin gider hoşuna,
İlimden irfandan haberin olsun.

Vuslat diyarında dost ile buluş,
Seherde gözyaşı dökmeye alış,
Oku öğren sırrı çözmeye çalış,
İlimden irfandan haberin olsun.

Can bedenden kuş misali uçmadan,
Eldeki fırsatlar bir bir kaçmadan,
Zaman zaman iken vakit geçmeden,
İlimden irfandan haberin olsun.

Arifler ceminde dönüp dönüşüp,
Kemalete erenlerle tanışıp,
Bin bilsen de bir bilene danışıp,
İlimden irfandan haberin olsun.

Bilip de öğrenmek en büyük kardır,
Bilgisiz insanın dünyası dardır,
Bilmeyene birde bildiren vardır,
İlimden irfandan haberin olsun.

Kula erdem bildiğini söylemek,
Tanrıkulu gel bu yolda ver emek,
Bilim demek büyük sermaye demek,
İlimden irfandan haberin olsun.

149. BAK NELER BULURSUN

Sen benim izime düşeyim dersen,
Bir meçhule giden yolu bulursun.
Elim uzandığım taamdan yersen,
İçine tuz girmiş balı bulursun.

Erken karlar yağdı umut dağıma,
Bir köz düştü yüreğimde yağıma,
Şaşırp girersen gönül bağıma,
Meyve vermez kuru çalı bulursun.

Oldum tek başıma yalnız dolaşan,
Derbeder gezerim perme perişan,
Akıllı hâlimden kalmadı nişan,
Aklını zay etmiş deli bulursun.

Baykuşlara kaldı yurdum bucağım,
Gözyaşımla doldu koynum kucağım,
Gelip görsen ne hâldedir ocağım,
Ateşi söğünmüş külü bulursun.

Sen bıraktın beni onulmaz derde,
Hakkım varsa ödeşiriz mahşerde,
Tasadüf rastlarsan bana bir yerde,
Canı bedeninde ölü bulursun.

Görmüyorum ferim kalmadı gözde,
Esas derdim gizli yürekte özde,
Saydıklarım damla değil denizde,
Daha beter Tanrıkulu bulursun.

150. ÇEKİLMEZSİN GÖNÜL BE

Bu çileyi ben çekerim el duymaz,
Ateşlerde yanar özü gönlümün.
Kanaatsizliği elinden koymaz,
Bir türlü doymuyor gözü gönlümün.

Bana gelen belaları önlemez,
Söylerim söylerim haldan anlamaz,
Gün olur çıldırır ferman dinlemez,
Kahrı çekilmiyor bazı gönlümün.

Gayrı çektiklerim tak etti cana,
Yavaş yavaş yolum geliyor sona,
Onunda kaderi benziyor bana,
Hiç gülmedi gitti yüzü gönlümün.

Ona göre değil şakıyıp gülmek,
Üç günlük dünyada muradın almak,
Gönlümün neyine bahtiyar olmak,
Yoktur o tarakta bezi gönlümün.

Nidem böyle imiş ilahi yasa,
Perişan gezerim elimde asa,
Her gün ayrı bir dert, hep aynı tasa,
Olmadı ki tadı tuzu gönlümün.

Nidem felek ağı kattı aşıma,
Kan karışır gözlerimin yaşına,
Dört mevsimde karlar yağar başıma,
Belli değil kışı yazı gönlümün.

Bu Tanrıkulu'nu düşürdü dara,
Hançer vurup açar onulmaz yara,
Ben ak dedi sıra kendi der kara,
Artık çekilmiyor nazı gönlümün.

151. BUNLARI DÜŞÜN

Kör şeytanın çağrısına koşanlar,
En son varacağın duranı düşün.
Müslümanım deyip yoldan şaşanlar,
Verdiğin söz ile aranı düşün.

Şaşırp da gitme körü körüne,
Bataklığa düşüp inme derine,
Riayet et hakkın ayetlerine,
Ulu rehberimiz kuranı düşün.

Sen bu hayatını yolda mı buldun?
Dünyaya geldiysen boşa mı geldin?
Bir damla su iken et kemik oldun,
Hâl gedip de canı vereni düşün.

Tanrıkulu şaşıp gitme tersine,
Kapılıp da kör nefsiyin hırsına,
Fırsat elde iken çalış dersine,
İmtihanda tek tek soranı düşün.

152. NE ÇIKAR

Çiçek açıp meyve vermeyen ağaç,
Yeşerse ne çıkar solsa ne çıkar.
İnsan mutluluğa olmuşsa muhtaç,
Ağlasa ne çıkar gülse ne çıkar.

Terse yorulmuşsa hayali düşü,
Kendisine uygun değilse eşi,
Cevher kıymetini bilmeyen kişi,
Yitirse ne çıkar bulsa ne çıkar.

Daim çevresine şer ise kastı,
Olmaz böylesinin yareni dostu,
Beyaz süte leke düşüren testi,
Boşalsa ne çıkar dolsa ne çıkar.

Tanrıkulu'm mutlu olamayanlar,
Gençliğin kadrini bilemeyenler,
Sevip sevdiğini alamayanlar,
Yaşasa ne çıkar ölse ne çıkar.

153. GİDİYORUM BU ELDEN

Ela gözlüm gidiyorum bu elden,
Sana verdim senin olsun buralar.
Aşkını sevdanı sildim gönülden,
Gayrı uzadıkça uzar aralar.

Gelir diye hiç bekleme yolları,
Kırdı felek tutunduğum dalları,
Var sen giyin yeşilleri alları,
Ben yas tutup giyinirim karalar.

Bugün bir şeyim yok hep kaldı dün,
Arasan da neşe bulaman bende,
Gayrı bundan sonra her geçen günde,
Azar gider sinemdeki yaralar.

Âşık Tanrıkulu hayale daldı,
Kader her şeyimi elimden aldı,
Her şey hayal oldu mazide kaldı,
Neşelenip güldüğümüz sıralar.

154. BAK KİMLER AĞLAR

Yaz bitip de mevsim hazan olanda,
Eser rüzgâr yaprak düşer dal ağlar.
Aşk uğruna gece gündüz figanda,
Ayrılıktan bülbül ağlar gül ağlar.

Mert olan el sürmez namert aşına,
Âlimler aldırılmaz cahil taşına,
Geçip gitmiş ise boşu boşuna,
Günler ağlar aylar ağlar yıl ağlar.

Bakanlar gerçeği göremiyorsa,
Varıp bir gönüle giremiyorsa,
Yolcu menziline eremiyorsa,
Hancı ağlar yolcu ağlar yol ağlar.

Yürümek gerekir yolun düzünden,
Torun yürümeli dede izinden,
Bir ilahi gerçek aşkın yüzünden,
Leyla ağlar Mecnun ağlar çöl ağlar.

Seven sevdiğiyle tanışamasa,
Bilmeyen bilene danışamasa,
İnsan rahat rahat konuşamasa,
Ağız ağlar dudak ağlar dil ağlar.

Hak yemezler uygularlar adalet,
Yaşadıkça hep çekerler sefalet,
En büyük düşmandır derler adalet,
İlim deryasında yüzer âşıklar.

Onlar misal bal üreten arıya,
İcabet ederler gelen çağrıya,
Cevap bulur sual olan soruya,
Nice muammayı çözer âşıklar.

Tanrıkulu hakta karar kılarlar,
Maziden atiye söyler çalarlar,
Gülen olur ise bile gülerler,
Ağlayana kendin üzer âşıklar.

156. BUNU EHLİ İRFANLAR BİLİR

Kör cahil elinde altın pul olur,
Kadrin bilir ehli irfan olanlar.
Hâl ehli olmayan haldan ne bilir,
Kadrin bilir ehli irfan olanlar.

İhmallikle servet yok olur toptan,
İlim almak gerek aziz kitaptan,
Gemiye batırır acemi kaptan,
Kadrin bilir ehli irfan olanlar.

Menzili deryadır çağlayan selin,
Derler kemiği yok konuşan dilin,
Yolda kılavuzun ehli kâmilin,
Kadrin bilir ehli irfan olanlar.

Bağban bakar budar gülün dalını,
Arı has çiçekten alır balını,
Düşkünlerin gariplerin halını,
Kadrin bilir ehli irfan olanlar.

Aşkın ocağında yanıp pişenin,
Tevhit gücü ile engel aşanın,
Biçare sıkışıp dara düşenin,
Kadrin bilir ehli irfan olanlar.

Zekâtı verilen malın servetin,
Bu aziz vatanın, milli devletin,
Nasibinde olan rızkın nimetin,
Kadrin bilir ehli irfan olanlar.

Dermanı zor olur yara azarsa,
Tanrıkulu dostun yarasın sarsa,
İyilik yolunda nerde ne varsa,
Kadrin bilir ehli irfan olanlar.

157. BAKIN NELERİMİZ VAR

Bin dört yüz elli üç mayıs ayında,
Fetih günü olan zamanımız var.
Engel tanımak yok Türklük soyunda,
Denize at süren hakanımız var.

Malazgirt'te başlatmıştık seferi,
Orda kazanmıştık büyük zaferi,
Dönüp bir bakarsak ezelden beri,
Binlerce yazılı destanımız var.

Ecdadımız Bizans surların yıkan,
Yelkenler biçerek kanyonlar çeken,
Son haddinde burca bayrağın diken,
Aslan Ulubatlı Hasan'ımız var.

Sesimiz duyuldu bütün dünyaya,
Atlıyı geçmiştik olsak da yaya,
Fati'm imam oldu Ayasofya'ya,
Çanları susturan ezanımız var.

Pişman olur bu millete saldıran,
Asi gelip haince başkaldıran,
Emin elde Van, Muş, Siirt, Çaldıran,
Çünkü Yavuz Selim sultanımız var.

Gerçek torun dede yolunda yürür,
İmar edilmeyen bir bahçe kurur,
Eserleri hâlâ ayakta durur,
Koskoca bir Mimar Sinan'ımız var.

Sırlar bu sözüme dikkatle bakın,
Gene Kanuni'nin kalkması yakın,
Kardeşim yürürken incitme sakın,
Her bastığın yerde al kanımız var.

Şimşek gibi çakıp sel gibi coşan,
Bağdat kapısının engelini aşan,
Kelle koltuğunda üç gün savaşıyor,
Genç uşak diyoruz Osman'ımız var.

Küffara özenip etmeyin meyil,
Ceddimiz bu işe olamaz kayıl,
Bu vatan o kadar ucuzda değil,
Yolunda binlerce kurbanımız var.

Yurtta cihanda sulh olmaz kinimiz,
Yeterkine acımasın canımız,
Sembolüm ay yıldız, İslam dinimiz,
Yol gösteren rehber kuranımız var.

Savaşta esire etmeyiz zulüm,
Bu bizim töremiz herkesçe malum,
Hedefimiz ya istiklal ya ölüm,
Atamızdan elde fermanımız var.

Bozgunluğu baştan atmamız gerek,
Atasözlerini tutmamız gerek,
Birliğe çok dikkat etmemiz gerek,
Dostumuzdan fazla düşmanımız var.

Engeller dayanmaz birlik olursak,
Dine ve töreye bağlı kalırsak,
Eğer bunun kıymetini bilirse,
Dünyanın cenneti vatanımız var.

Kalır mı kimsenin kimsede ahı,
Biz hak bildik yaratıcı ilahı,
Düşmanın varise modern silahı,
Bizim de sarsılmaz imanımız var.

Kutsal vatan ata dede eseri,
Buna bekçi sivil subay ve eri,
Âşık Tanrıkulu bunlardan biri,
Binlerce haykıran ozanımız var.

158. GURBETTEN NAZLI YÂRE

Aramızda engel sıralı dağlar,
Sizin eller görülmüyor nazlı yâr.
Kader tuzak kurdu yolumu bağlar,
Çabalıyom varılmıyor nazlı yâr.

Ne yapalım uzak kaldı aramız,
Doldu gitti ahdedilen süremiz,
Gün geçtikçe derinleşir yaramız,
Derman bulup sarılmıyor nazlı yâr.

Gülmedim gurbete düşenden beri,
Dönülmüyor kısmet olmasa geri,
Kollarımdan bağlı hasret zinciri,
Çekiyorum kırılmıyor nazlı yâr.

Tanrıkulu'm umut bitiyor gayrı,
Burda elin ele olmuyor hayrı,
Anadan babadan obadan ayrı,
Böyle devran sürülmüyor nazlı yâr.

159. GAM GELİR GEÇER

Sabır selamettir her işin başı,
Sabır sebat eyle gam gelir geçer.
Kamile haramdır cahilin aşı,
Sabır sebat eyle gam gelir geçer.

Eyüp yarasına ya sabır dedi,
Yusuf'u Mısır'a sultan eyledi,
Çoğu sabır ile neler denedi,
Sabır sebat eyle gam gelir geçer.

Nice canlı yerde bağırını sürür,
Bir gün dağlar taşlar mum gibi erir,
Derdi veren elbet derman da verir,
Sabır sebat eyle gam gelir geçer.

Birbirine bağlı sevilen seven,
Menziline erer bu yolda giden,
Yönel yaradana sev ona güven,
Sabır sebat eyle gam gelir geçer.

Değişmez elbette ilahi yasa,
Özürlüye destek elinde asa,
Bir şeyi halletmez kaygıyla tasa,
Sabır sebat eyle gam gelir geçer.

Ne kadar çeksek de gam ile keder,
Bu ömür kervanı kendince gider,
Boyası silinmez değişmez kader,
Sabır sebat eyle gam gelir geçer.

Tanrıkulu dostlar çeker nazımı,
Sabır ile doldurmalı özümü,
Kardeş nasihati dinle sözümü,
Sabır sebat eyle gam gelir geçer.

160. İŞTE BÖYLE AH EDER
İnsan sevdiğinden kalırsa cüda,
Gözünden yaşları döker ah eder.
Düşküne sabrını verende Hüda,
Çaresiz dişini sıkar ah eder.

Hayal eder karlı dağlar ardını,
Özler durur sevgilinin yurdunu,
Hiç kimseye anlatamaz derdini,
Gizlice içini çeker ah eder.

Her günü saati gamlı tasalı,
Dervişane gezer eli asalı,
Yavrusun aldırılmış kuşlar misali,
Figanı dağları yıkar ah eder.

Gözler kan çanağı seller içinde,
Karalar giyinir allar içinde,
Garip mahzun kalır kullar içinde,
Boynunu bir yana büker ah eder.

Tozu çamur eder gözünün yaşı,
Zehire dönüşür ekmeği aşı,
Kavurur kül eder hasret ataşı,
Özünü odlara yakar ah eder.

Dövündükçe kara bağı delinir,
Hasret çeken her hâlimden bilinir,
Geceleri uykuları bölünür,
Soğukta dışarı çıkar ah eder.

Günbegün sararır solar yüzleri,
Derman kalmaz tutmaz olur dizleri,
Her gün ayrı bir umutla gözleri,
Çıkıp yola bakar bakar ah eder.

Ömür verir sevgilinin yolunda,
Meyve yetmez olur gönül dalında,
İşte gör delili Tanrıkulu'nda
Gençliği erkenden çöker ah eder.

161. NE EDER ALLAH EDER

Şimdi yüksek uçar hızlı yaşarsın,
Mevla'm bir gün yollarını dur eder.
Engel tanımayıp kolay aşarsın,
Çağın geçer her işini zor eder.

Kara bulut pembe dünyana ağı,
Başındaki kara dağa kar yağar,
Mağrurlanma senden büyük Allah var,
İster ise seni yerle bir eder.

Sevenlere cevri cefa edersen,
Hâl bilmezsin gayretini güdersen,
Bu havayla bu kafayla gidersen,
Zannetme ki seni kimse yâr eder.

Taze bir fidansın bir gün kurursun,
Zannetme ki böyle dimdik durursun,
Bu Tanrıkulu'nu hakir görürsün,
İntizarım gözlerini kör eder.

162. ÖMÜR BÖYLE GEÇER GİDER

Yaşın taze iken ömür tarlana,
Umut tohumları ekilir gider.
Çabuk hazan düşer biten fidana,
Çiçeğin yaprağın dökülür gider.

Hayat dallarını kökünden kırar,
Bakarsın kârından fazladır zarar,
Eskiye anarsın düşünce sarar,
Kafana türlü şey takılır gider.

Dizin tutup bir komşuya varaman,
Gözde ferin söner önün göremen,
Mecalin tükenir dimdik duraman,
Hem boynun hem belin bükülür gider.

İki baston ile zorla yürürsün,
Yorulursun farıdıkça farırsın,
Neşen kaçır melül mahzun durursun,
Hevesin iştahın çekilir gider.

Hor görürler olmasa da bir suçun,
Yolunda yorulur kervanın göçün,
Yüzlerin buruşur, ağarır saçın,
Dişler birer birer dökülür gider.

Dilin dönmez olur kısılr sesin,
Kuş uçar boş kalır ömür kafesin,
Bir lahza çıkar gider nefesin,
Dünyalık varlığın yok olur gider.

Verilen öğüdü duymayan kişi,
Ahiri hesaba saymayan kişi,
Dünyaları alsa doymayan kişi,
Daracak çukura dıkılır gider.

Orda dersin dünya boş imiş meğer,
Nafile faniye vermişim değer,
Bir eser itibar koyduysan eğer,
Arkandan ağıtlar yakılır gider.

Tanrıkulu boşa yağıp da estin,
Atarlar çukura örtülür üstün,
Onlar olur senin en yakın dostun,
Başına iki taş dikilir gider.

163. UYKUSUZ GECELER

Hasret ile sessiz sessiz ağlayıp,
Akan gözyaşımı emdim geceler,
Haşlanarak bedenimi dağlayıp,
Kaynayan sulara çimdım geceler.

Dost dediğim yılan çıktı taş çıktı,
Gerçek sandıklarım hayal düş çıktı,
Sabah oldu umutlarım boş çıktı,
Oysa sizden neler umdım geceler.

Arzum bitti her şeylerden soğudum,
Eriyip gidiyom ben yudum yudum,
Aylar oldu ne bir damla uyudum,
Ne de gözlerimi yumdım geceler.

Tanrıkulu'm vekil ettim Mevla'yı,
Mecnun oldum bulamadım Leyla'yı,
Bunca beslediğim aşkı sevdayı,
Karanlığınıza gömdüm geceler.

164. BAKIN NELER DEDİLER

Uyur iken pirlər sundu düşümde,
İçtim aşk badesi dolu dediler.
Birden aşkın nârı yandı döşümde,
Açıldı âşıklık yolu dediler.

Menziline erer bu yolda giden,
Pişir sözlerini, kalmasın yavan,
Eserlerin çiçek gönüller kovan,
Arı gibi işle balı dediler.

Aşkın hep yücelir çektikçe acı,
Sabret kaderinden olma davacı,
Sevgi gönüllerin hayat ağacı,
Sakın çekip kırma dalı dediler.

Cahil pazarında cevherin satma,
Atasözlerini yabana atma,
Emin adım yürü, acele etme,
Damla damla eyle gölü dediler.

Ehli kâmillerden öğüdü alıp,
Kültürün koru, söyleyip çalıp,
Sohbet meclisinde rencide olup,
Kendine güldürme eli dediler.

Fırsat kaçır, günü boşa salarsan,
Hak alırsın, hakta karar kıalarsan,
Seher vakti gözyaşınla sularsan,
Gülistan edersin çölü dediler.

İlmi hakikati kavra özünden,
Derinlerine dal, geçme yüzünden,
Menzile koş âlimlerin izinden,
Hiç aldırma sağı solu dediler.

Kul hatasız olmaz neler desem de,
Delilik velilik bilmezsin kimde,
Evvel soyadımdı, şimdiyse hem de,
Mahlasıma Tanrıkulu dediler.

165. YÖRÜKLER BUDUR

Aslı Türkmen oğuzların boyundan,
Kültürüyle ışıık saçar yörükler.
Obasında kuzuları koyundan,
Oğlağı davardan seçer yörükler.

Sönmez yanar ata dede ocağı,
Misafire açar kolu kucağı,
Başlamadan Çukurova sığağı,
Çeker yaylasına göçer yörükler.

Toz kondurmaz şerefine arına,
Yurt değışir bu gününden yarına,
Yeşil vadilerin yamaçlarına,
Kara çadırını açar yörükler.

Çektikleri yolun tükenmez ardı,
Dağlar zirvesine kurarlar yurdu,
Arkadaş seçerler merdoğlu merdi,
Namertlerden uzak kaçır yörükler.

Hayran eylediler Tanrıkulu'nu,
Takdir ediyorum yörük elini,
Pınardan su alır kızı gelini,
Ayrarı yayıktan içir yörükler.

166. BÖYLEYİM BU GÜNLER

Kaderin elinde bin parça oldum,
Çarpılmışım döner çarka bu günle.
Elim kolum bağılı çaresiz kaldım,
Çıkamam çarşıya parka bu günler.

Yitirdim aklımı fikrim dolaştı,
Tahammül kalmadı bu sabrım taşı,
Çoğaldı dertlerim otuzu aştı,
Korkarım ulaşır kırka bu günler.

Bunca yıl çekerim çilem dolmadı,
Attığım taş hiç yerini bulmadı,
Düştüm diye hiçbir dostu kalmadı,
Kimse bana çıkmaz arka bu günler.

Tanrıkulu'm uzanan yok elime,
Bülbül uçtu, baykuş kondu gülüme,
Her nefeste yaklaşıyom ölüme.
Yaşıyorum korka korka bu günler.

167. BUNLARI YAP YETER

Pazar olmaz yalan dünyanın malı,
Satacaksan ilim alıp sat yeter.
Nidersin haramdan kaymağı balı,
Helâlinden yavan ekmek yut yeter.

Leyla diye Mecnun düşmüştü çöle,
Eyüp sabreyledi çektikçe çile,
Eğer varmak istiyorsan menzile,
Âlimin sözünü dinle tut yeter.

Bahri ummanlara dalmak istersen,
Hakkın rızasını bulmak istersen,
Vatana yararlı olmak istersen,
Anadan emdiğin helal süt yeter.

Kumaşa destektir içinde astar,
Yapı bozuk ise ne yapsın mastar,
Küçüğüne karşı sevgini göster,
Büyüğünü sayıp hürmet et yeter.

Tanrıkulu kimse kalmasın yasta,
Çırağını kollar hakiki usta,
Kaçıp yatmaktansa atlas libasta,
Cephede kefensiz taşa yat yeter.

168. BUNLARA YÖN VER

İyi düşün ince ele sık doku,
Arif ol da ince kılına yön ver.
İkra emrin dinle oku da oku,
Doğruya alıştır diline yön ver.

Beşer kulsun kaderine kailsin,
İyi bil ki burda baki değilsin,
Vakit varken hak yolunda eğilsin,
Yaşlanın bükülür beline yön ver.

Çalışırsan kolay edersin zoru,
Gün olur sorulur çok çetin soru,
Özüne sahip çık kendini koru,
Hoyratlar kırmasın dalına yön ver.

Aşk ile tutuşup tutmek gerekir,
Vuslata gönüllü getmek gerekir,
Akrabaya yardım etmek gerekir,
Çevrene sağına soluna yön ver.

Beş on defa dinle, bir defa söyle,
Bizim töremizin gereği böyle,
Arada kendini kontrol eyle,
Cömert mi, cimri mi? Eline yön ver.

Sular kâh bulanır kâh da durulur,
Gün olur önüne mizan kurulur,
Eğer bağban isen senden sorulur,
Hoyratlar yolmasın gülüne yön ver.

Tanrıkulu sevgi olmalı özde,
Güzel görür ferin varısa gözde,
Şol kalubelada verdiğin sözde,
Sağlam duruyon mu hâline yön ver.

169. BAK NELER VARDIR

Ben boşuna kalem almam elime,
Derdimi deftere yazdıran vardır.
Nidem sahip olamadım dilime,
Sırrımı âleme çözdüren vardır.

Ta doğuştan gönlüm gamlı tasalı,
Yazmakla bitmiyor ömrün masalı,
Garip derviş gibi eli asalı,
Alıp diyar diyar gezdiren vardır.

Yalvartıp yakartıp boyun büktürüp,
Ağlatıp sızlatıp yaşlar döktürüp,
Eziyet ederek çile çektirip,
Bu tatlı canımdan bezdiren vardır.

İstemem serveti, tarla, tapıyı,
Felek örttü hanemdeki kapıyı,
Elimle kurduğum sağlam yapıyı,
Kendi ellerimle bozduran vardır.

Yanıyor yüreğim kor ateş ile,
Şaştım ne yapayım cahil baş ile,
Sabah akşam döğe döğe taş ile,
Şu kara bağrımı ezdiren vardır.

Kebap oldu yüreciğim pişerek,
Eriyorum günden güne düşerek,
Dert döktüğüm dertlerimideşerek,
Sinemde yarayı azdıran vardır.

Tanrıkulu'm can bedenden bıkıyor,
Hayat bir işkence olup sıkıyor,
Bazı dost bildiğim düşman çıkıyor,
Ölmeden mezarım kazdıran vardır.

170. BUNLAR OLACAKTIR

Erinde gecinde mahşer yerine,
Varmam deme mutlak varılacaktır.
Bu beden al yeşiller yerine,
Sade beyazlara sarılacaktır.

Mührünü vursan da çağlardan çağa,
Döneceksin daldan düşen yaprağa,
Zaten aslın olan kara toprağa,
Gelmek üzere girilecektir.

Giden geri gelmez bu sonsuz yoldan,
Orda fayda yoktur kul olan kuldân,
Bilmezsın sağından bilmezsın soldan,
Defterin eline verilecektir.

Her şey bitmiş olur göçtüğün zaman,
Ecel şerbetini içtiğın zaman,
Verilen defteri açtığın zaman,
Günah sevap açık görülecektir.

Bu dünyada bulmak gerekir çözüm,
Hak yolu bulmaya etmeli azim,
Burda derse iyi çalışmak lazım,
Orda çetin soru sorulacaktır.

Cevap veremeyen nâra atılır,
Varın yoğun milim milim tartılır,
Amelleri artı olan kurtulur,
Hak mizan terazi kurulacaktır.

Tanrıkulu gitme körü körüne,
Kapılıp da zalim nefsin şerine,
Büsbütün insanlar mahşer yerine,
Eksiksiz toplanıp derilecektir.

171. AĞLAYAN ŞEHİR

Yıkılmış haneler dökülmüş taşlar,
Felek harap etmiş ağlar bu şehir.
Göç eylemiş sese ses veren kuşlar,
Baykuşları ötmüş ağlar bu şehir.

Çaresi bulunmaz derdi derinde,
Meyve yetmez olmuş bahçelerinde,
Lalenin, sümbülün, gülün yerinde,
Karaçalı bitmiş ağlar bu şehir.

Kurulalı neler gelmiş başına,
Baharı dönüşmüş kara kışına,
İçecek suyuna pişmiş aşına,
Kader ağı katmış ağlar bu şehir.

Örene çevirmiş yapılarını,
Umut ile beklemiyor yarını,
Neyi varsa elde olan varını,
Hiç uğruna satmış ağlar bu şehir.

Talan edip bölüp paylayan mı var,
Nazara mı geldi, söyleyen mi var,
Bilmiyom intizar eyleyen mi var,
Kimin ahı tutmuş ağlar bu şehir.

Zamanında hep başlara tacıdı,
Şimdiki hâlini gören acıdı,
Anlattığım Tanrıkulu vücudu,
Heder olup getmiş ağlar bu şehir.

172. İZZETTİR İFFETTİR ŞİİR

Aşkın kalemiyle yazılmış ise,
İzzettir iffettir edeptir şiir.
Manası süzülüp çözülmüş ise,
İzzettir, iffettir, edeptir şiir.

Şiirse sözleri olgun olmalı,
Okuyan dinleyen bir şey almalı,
Kültür ehli olan böyle bilmeli,
İzzettir, iffettir, edeptir şiir.

Şiiri sevende yücedir hatır,
Okuyana mesaj verir her satır,
Her mısrası neler neler anlatır,
İzzettir, iffettir, edeptir şiir.

Şiir beyaz kâğıtların süsüdür,
Şiir âlimlerin düşüncesidir,
Şiir âşıkların gönül sesidir,
İzzettir, iffettir, edeptir şiir.

Şiir şifa, ağrı sızı değildir,
Gevezenin boş avazı değildir,
Şiir karalanmış yazı değildir,
İzzettir, iffettir, edeptir şiir.

Şiir ki dillerde olmalı sahi,
Şiirle yumuşar taş kalpler dahi,
Şiir tasavvuftur, şiir ilahi,
İzzettir iffettir edeptir şiir.

Şiir edasıyla bülbüller şakır,
Şairler şiirle metahı dokur,
Tanrıkulu hemi yazar hem okur,
İzzettir iffettir edeptir şiir.

173. DOLANIP GELDİKÇE

Dolanıp geldikçe gavil yerine,
Gözlerim doluyor içim yanıyor.
Umut ile daldığımda derine,
Gönül hâlâ yâri gelir sanıyor.

Çaresiz boynumu büktüğüm zaman,
Sema inler bir ah çektiğim zaman,
Eski anılara baktığım zaman,
Kapanan yaralar geri kanıyor.

Diktiğimiz fidan kökten kurumuş,
Demek ki kaderde bunlar var imiş,
Ah ayrılık ölümden de zorumuş,
Gittik sıra yüreğime iniyor.

Âşık Tanrıkulu'm vaktim daraldı,
Yaş kemalin buldu, ömür kısaldı,
Gayrı görüşmemiz mahşere kaldı,
Bu dünyada umutlarım sönüyor.

174. SAKLI DURUYOR

Yar bana verdiği derdi cefayı,
Kime anlattımsa aklı duruyor,
Gün görüp sürmedim zevki sefayı,
Dertler birbirine ekli duruyor.

Bozuldu düzenim düzelmez geri,
Duygularım hapis ettim içeri,
Yar bana vurduğun sevda hançeri,
Saplandı bağrıma köklü duruyor.

Yüzüm gülüyor da kan ağlar içim,
Doğruyu söylemek sadece suçum,
Âşık Tanrıkulu çekildi göçüm,
Derildi kervanım yüklü duruyor.

175. NELER GÜZEL OLUR

Gönülden söylenen söz güzel olur,
Seninle birlikte yol güzel olur.
Yürüyorsan hak yolundan çekilme,
O yolda yürüyen iz güzel olur.

Yaz bahar ayları rakiptir kışa,
Ateş tutulmazmış olmasa maşa,
Bu âlemi ettiğinde temaşa,
Hakikati gören göz güzel olur.

Gün bugün işini eyleme tehir,
Derele birleşir oluşur nehir,
Namert sofrasında bal olur zehir,
Merdin sofrasında tuz güzel olur.

Gerçek kul Mevla'ya boynunu бүker,
Bahçıvan bahçeye has tohum eker,
Seven sevdiğinin kahrını çeker,
Âşıktan maşuka naz güzel olur.

Şaşırp yanlış yol tutmaktan ise,
Bire alıp beşe satmaktan ise,
Haram ile çok kâr etmekten ise,
Helal ise kazanç az güzel olur.

Hikmet vardır hakkın cümle işinde,
Gerçek âşık yâri bulur düşünde,
Eğer olmamışsa nefsin peşinde,
Hakka bağlı ise öz güzel olur.

Tanrıkulu fani dünyada hayat,
Akıbeti ölüm olsan da rahat,
Her hecesi cahillere nasihat,
Âlimin dilinde söz güzel olur.

176. PİR ELİNDE NELER OLUR

Dostun eşiğine yüz sür naz eyle,
O zaman kendinde başka hâl olur,
Hâlini arz edip derdini söyle,
Amansız derdine derman bol olur.

Aht ile vefana sadık kalırsan,
İrşadından nasibini alırsan,
Mürşitler bağında bağban olursan,
Kuru ağaç yeşil fidan dal olur.

Sen kötü düşünüp eyleme güman,
Ondan gel olursa geç kalma aman,
Yâr sevgi sofrası serdiği zaman,
Yavan ekmek acı soğan bal olur.

Çoban sürüsüne sahip çıkarsa,
İnsan onu biçer neyi ekerse,
Bahçıvan bahçeye iyi bakarsa,
Kuru çalı çiçek açar gül olur.

Sevenlere Bağdat sorulmaz imiş,
Emeksiz menzile varılmaz imiş,
Yâr peşinden giden yorulmaz imiş,
Âşıklara karlı dağlar yol olur.

Yol dayanmaz kervan düzgün yürürse,
Mülk sahibi rahmetini verirse,
Baharda dağların karı erirse,
Gör o zaman kuru dere sel olur.

Çalışıp emeği verirsən sele,
Harmanda daneyi salarsan yele,
Düşerse kadrini bilmeyen ele,
Altın elmas bile geçmez pul olur.

Âşık Tanrıkulu yürürsen düzden,
Kendini korursun ateşten közden,
İnsan sadakatle sevmişse özden,
Sevdiğine köle olur kul olur.

177. BAKIN NE OLUR

Âşıkların işi daima böyle,
Milletin gönlüne tercüman olur.
Beşikten mezara söyle ha söyle,
Bizlerde muhabbet her zaman olur.

Gurbet geze geze tükenir takat,
Sosyal güvence yok işimiz sakat,
Ölünce kadrimiz bilinir fakat,
Yaşar iken hayat toz duman olur.

Ateş yanmayınca tüter mi baca?
Çalışmayan ulaşamaz amaca,
Gün olur ki tavşan geçer yamaca,
Ahı figanımız vay aman olur.

Pirlerin elinden içip doluyu,
Sevgiden yanayız bir ömür boyu,
Eğer verilirse sevginin suyu,
Tozlu sıcak çöller gül çimen olur.

Âşıklar meyvesi ilim dalının,
Yolcusuyuz ata dede yolunun,
Âcizane Âşık Tanrıkulu'nun,
Kısacık hayatı bir roman olur.

178. BAK SONUN NE OLUR

İlkbaharım geldi diye sevinme,
Yazdan güzden sonra gene kış olur.
Bugün yüzüm güldü diye sevinme,
Ağlatırlar gözlerinde yaş olur.

Bu dünyanın cilvesine aldanma,
Hayal ateşine tutuşup yanma,
Her gördüğün mutlu anına kanma,
Gerçek dersin çoğu hayal düş olur.

Pişman olup hakikatten kaçarsan,
Yüksekten düşersin yüksek uçarsan,
Tabip olmayana derdin açarsan,
Bir yaran varise artar beş olur.

Her geçen zamanda değişir hâlin,
Kalkmaz olur kolun tutamaz elin,
Dizlerin yorulur kalmaz mecalin,
En hafif iş sana ağır iş olur.

Küçük engelleri bile geçemen,
Yorulur kervanın konup göçemen,
Perhize düşersin yiyip içemen,
Yediğın içtiğın yavan aş olur.

Çok güvenme nihayeti beşersin,
Bildiğini bilmez olur şaşarsın,
Arayanın olmaz gözden düşersin,
Kimse gelmez yanın yören boş olur.

Artık hiçbir şeyde kalmaz hevesin,
Dilin dönmez olur kısılır sesin,
Bir gün bomboş kalır ömür kafesin,
Can bedenden uçup giden kuş olur.

Tanrıkulu döneceksin aslına,
Elveda ederek bağa bostana,
Varıp yerleşince kabiristana,
Arkadaşın iki garip taş olur.

179. DERT OLUR

Anlatsan derdini cahil kişiye,
Üç derdin varise artar dört olur.
Asaletine bak bu kimdir diye,
Mert evladı her hâliyle mert olur.

Er kişi namerdin sözüne bakmaz,
Cahile aldırıp kafayı takmaz,
Hâl ehli olanlar hiç hatır yıkmaz,
Gaddar insan çevresine sert olur.

Korkundan kötüye iyisin deme,
Acından ölsen de kul hakkı yeme,
Sakın sırrın açma kem oğlu keme,
Öylesinin hep niyeti art olur.

Tanrıkulu dostu bulun ararsan,
Eksiğini tamamlarsın sorarsan,
Olur olmaz kul kalbini kırarsan,
Gün geçtikçe yüreğine dert olur.

180. SEVEN SEVER SEVİLENDE NAZ OLUR

Geçmiş âşıklardır bunu söyleyen,
Aşk yolları duman olur toz olur.
Usanmadan sabır etmeli seven,
Sevilende önce biraz naz olur.

Sevgisizde merhameti arama,
Aksi hâlde düşen kedere gama,
Sevdada sevgide güzeldir ama,
Kara sevda çeken ömür az olur.

Sevdanın ufkundan bir bulut ağıar,
Bir de bakarsın ki başa kar yağar,
Âşık maşukunu bulmasa eğer,
O insanın kocaması tez olur.

Tanrıkulu aradığın bulanın,
Yârin diyarına vasıl olanın,
Velhasılı sevdiğini alanın,
Kara kışı bahar olur yaz olur.

181. YAVAŞ YAVAŞ

Söylemeye zorlanıyom adımı,
Dolaşmaya durdu dil yavaş yavaş.
Şimdi bulamıyom eski tadımı,
Zehire dönüyor bal yavaş yavaş.

Gözlüğünen zorla görür gözlerim,
Duygularım söyleyemem gizlerim,
Ayakta duramam tutmaz dizlerim,
Tükenip gidiyor hâl yavaş yavaş.

Karışıyor hayallerim düşlerim,
Gücüm yetmez görülmüyor işlerim,
Yüzlerim buruşuk eksik dişlerim,
Başımda oluyor kel yavaş yavaş.

Alları soyundum giyindim kara,
Konuşulan her söz açıyor yara,
Kocayan kurt çakallara maskara,
Alay eder oldu el yavaş yavaş.

Ellerim tutmuyor kolum kalkmıyor,
Türküler söyledim sesim çıkmıyor,
Dostum diyenlerde dönüp bakmıyor,
Kalmıyor tutacak dal yavaş yavaş.

Üşümeyip buzlu suya girerken,
Suyu zor yutuyom taşı da yerken,
Kırılırim amma eğilmem derken,
Bükülüp gidiyor bel yavaş yavaş.

Düğünde şenlikte ben de varidim,
Şimdi artık yorgun düştüm çürüdüm,
Yıllar yılı gece gündüz yürüdüm,
Sonuna geliyor yol yavaş yavaş.

Âşık Tanrıkulu böyle noluyom,
Son haddime geldim bunu biliyom,
Toprak çağırıyor dedim geliyom,
Hazır olsun tabut sal yavaş yavaş.

182. EL ÂLEMİ KINIYOR İDİM

Evvel el âlemi kınıyor idim,
Bendeki daha da cahil baş imiş.
Yükümü cevahir sanıyor idim,
Meğer ise hepsi bir ateş imiş.

Nasihati kulak verip duymadım,
Tamahlığı hiç elimden koymadım,
Karnım doydu, gözüm ile doymadım,
Dünya malı hayal imiş düş imiş.

Veren şimdi geri istiyor canı,
Hesap etmeliydim işte bu anı,
Dolu zannettiğim bu koca fani,
Anladım ki tamamiyle boş imiş.

Tanrıkulu her şey çok geçir kalan,
Bu ömür bahçesi oluyor talan,
Ne mutludur ondan nasibin alan,
İman kuran bize arkadaş imiş.

183. DAVETSİZ VARILMAZ İMİŞ

Ferhat'ta Şirin'in aşkı olmazsa,
O dağlar kayalar yarılmaz imiş,
Sevgili canandan davet gelmezse,
Gel denmeyen yere varılmaz imiş.

Aşk oduna yanıp tütme olduça,
Dilde yâri zikir etme olduça,
Niyet sevgiliye getme olduça,
Aşkın atı yolda yorulmaz imiş.

Dostların gönlünde yerin olmaza,
Sevgin muhabbetin derin olmazsa,
Gözünde ilahi ferin olmazsa,
Baksan da gerçekler görülmez imiş.

Erenlerin mekânına dergâh kur,
İlmin kitabını bilenler okur,
Seveni sev sevmeyenden uzak dur,
Gönülsüze gönül verilmez imiş.

Sev sevil dostuna olma yabancı,
Birbirine muhtaç yolcuyla hancı,
Eğer izin vermiyorsa bağbancı,
Rızasız bağdan gül derilmez imiş.

Balasına kanat gerer her ana,
Yolunda can verir canlar canana,
Daima muhtaçtır insan insana,
Tek taş ile duvar örölmez imiş.

Önce kendine bak ey Tanrıkulu,
Yalan dünya ahiretin okulu,
Her tarafa düşer seyyahın yolu,
Âşıklara Bağdat sorulmaz imiş.

184. HATAYA DÜŞMEYELİM

Zakkum bir zehirdir olmaz reyhası,
Bu yüzden gül diye koklanmaz imiş.
Yağlı leke ise yüzün karası,
Kolay temizlenip aklanmaz imiş.

Edep bilmez erkân bilmez yol bilmez,
Ağaç bilmez çiçek bilmez dal bilmez,
Hatır bilmez gönül bilmez hâl bilmez,
Zalimden merhamet beklenmez imiş.

Cehalet insanı yoldan şaşırır,
Kemaletse engelleri aşırır,
Ya çöplüğe ya da suya düşürür,
Kediye mücevher yüklenmez imiş.

Tanrıkulu insan aslına döner,
Hata yapar isen el âlem kınar,
Yalancının mumu yatsıda söner,
Yani ateş cepte saklanmaz imiş.

185. BUDUR DİLEĞİM

Bizleri hiç yoktan var eden Hûda,
Huzura ak yüzle varanlardan et.
Elestübezminde kalubelada,
Verdiğimiz sözde duranlardan et.

Sadakat gösterip Resulullah'a,
Giden yolcu dönmüyor ki bir daha,
Hacerülesvete, kabetullaha,
Varıp da yüzünü sürenlerden et.

Cahile cevherdir âlimin sözü,
Kâmiller yol eder dağı denizi,
Amanın Allah'ım şaşırma bizi,
Aklını başına derenlerden et.

İşi kolay dersi iyi alanın,
Kılavuzu ile yolun bulanın,
Mahşer günü şefaathçi olanın,
Sancağı altına girenlerden et.

Ne gün bilmem bekliyorum sıramı,
Sevdiğimden uzak etme aramı,
Deva onda o bağlasın yaramı,
Yârin nur cemalin görenlerden et.

Hakkı hak bilip de batıldan kaçıp,
Tanrıkulu doğru yolunu seçip,
Korkulan köprüyü imanla geçip,
Özlenen menzile varanlardan et.

186. SANA GELİYORUM DOST

Senden geldim gene sana giderim,
Adım adım geliyorum güzel dost.
Uyusam da yola devam ederim,
Adım adım geliyorum güzel dost.

Zaten senin ile bütün her anım,
Sana kavuşmaya yoktur gümanım,
Gün veremem belli değil zamanım,
Adım adım geliyorum güzel dost.

Gönlün ferah olsun mutlak gelirim,
Ya vakit erkenden ya geç kalırım,
Kucak açtın bekliyorsun bilirim,
Adım adım geliyorum güzel dost.

Can emanet, senden aldım bedeni,
Senelerce eziyorum ben seni,
Er geç mutlak alacaksın sen beni,
Adım adım geliyorum güzel dost.

Tanrıkulu mezun olup okuldan,
Yeten meyve elbet düşecek daldan,
Atamın dedemin gittiği yoldan,
Adım adım geliyorum güzel dost.

187. GURBETTE SİLA ÖZLEMİ

Gurbet eli geze geze yoruldum,
Tatlı canım bedenime yük oldu.
Yaşamak zor can evimden vuruldum,
Dostun sözü yüreğime ok oldu.

Bedenimi çekmez oldu dizlerim,
Sıladan uzakta ağlar sızlarım,
Ana baba memleketi özlerim,
Çünkü köyden ayrılalı çok oldu.

Yörü felek taşın çok kötü değdi,
Belimi büktü de boynumu eğdi,
Hayatıma boran çöktü kar yağdı,
Bahtım kara amma başım ak oldu.

Şu sinemi gözyaşıma ark ettim,
Ezildikçe birçok şeyi fark ettim,
Bir öfkeyle kalkıp köyü terk ettim,
Çektiğimin hepsi bana hak oldu.

Tanrıkulu'm ayaküstü duramam,
Hasret zincirini çeksem kıramam,
Ömrüm yetmez artık köye varamam,
Umudum mecalim hepsi yok oldu.

188. AŞK BENİ NEYLEDİ

Gel de gözlerinle bir gör sevdiğim,
Aşk beni neyledi ne hâle koydu.
Hâlden anlamıyor dostum bildiğim,
Aşk beni neyledi ne hâle koydu.

Kulaklarım iyi duymuyor gayri,
Felek beni bana koymuyor gayrı,
Gönlümde kafama uymuyor gayrı,
Aşk beni neyledi ne hâle koydu.

Yaprağım döküldü kurudu dalım,
Tükeniyor umutlarım hayâlim,
Mecalim tükendi kalmadı halım,
Aşk beni neyledi ne hâle koydu.

Bu aşk beni yere vurdu devirdi,
Deli edip bir Mecnun'a çevirdi,
Yüreğimi köze serip kavurdu,
Aşk beni neyledi ne hâle koydu.

Bu aşk başka bir aşk yarası derin,
Başlangıcı olur gamın kederin,
Dostum yarenlerim gelin de görün,
Aşk beni neyledi ne hâle koydu.

Can dostlarım imdadıma gelseniz,
Ağlar iken gözyaşımı silseniz,
Neler çekiyorum neler bilseniz,
Aşk beni neyledi ne hâle koydu.

Tanrıkulu mutlak her canlı ölür,
Kul olanın bir gün başına gelir,
Çektiğimi bir ben bir Allah bilir,
Aşk beni neyledi ne hâle koydu.

189. HAYATIM BUNDAN İBARET

Bırakmaz yakamı gam ile çile,
Bu cefa-i devir büktü belimi.
Çabalıyom, varamıyom menzile,
Salmıyor engeller keser yolumu.

Vakit akşam gün ufuktan aşıyor,
Dert döktüğüm dertlerimi deşiyor,
Gocayınca insan gözden düşüyor,
Hani dostlar sormaz oldu halımı.

Kırıldı gönlümde dolmuyor testi,
Kader her deminde yolumu kesti,
Zamanlı zamansız samyeli esti,
Döktü yaprağımı kırdı dalımı.

Ömür biter bu âlemden göç olur,
Eli boş huzura varmak güç olur,
Bundan sonra ne söylesem suç olur,
Sustum artık tutuyorum dilimi.

Toparladım kederimi çilemi,
Olanları yazar Hakk'ın kalemi,
Şimdi düşünüyom öbür âlemi,
Gayrı bu dünyadan çektim elimi.

Tanrıkulu göçeceksin buradan,
Biz de nasip alacağız sıradan,
Dua ediyorum yüce yaradan,
Nasip eyle iman ile ölümü.

190. ÖZE KOR DÜŞTÜ

Bence çok acele geçti ilkbahar,
Yaz ayında kara dağa kar düştü.
Burnumdan tüteni sanmayın buhar,
İçten yanıyorum öze kor düştü.

Nereye yöneldim karşıma çıktın,
Bir mengene gibi sıktıkça sıktın,
Alıcı kuş gibi tepeme çöktün,
Vur be kader fırsat ele bir düştü.

Tanrıkulu ben bu aşka düşeli,
Gönül odam dertler ile döşeli,
Eller güler oynar herkes neşeli,
Bana gece gündüz ahuzar düştü.

191. FARKINA VARAN OLAMAZ

Yâr ile sürdüğüm gizli dem benim,
Bu sırrın farkına varan olamaz.
Aşk okundan yara benim gam benim,
Yaram içeride saran olamaz.

Kişi huzur bulmaz çile bitmese,
Bağ viran sayılır bülbül ötmese,
Kısmet olup hak tecelli etmese,
Murat alıp devran süren olamaz.

Aşkın bahçesinde dal gizli durur,
Çiçeğin özünde bal gizli durur,
Gönülden gönüle yol gizli durur,
Bakıp seyretmekle gören olamaz.

Garibin yüzüne gülmeyen insan,
Kamillerden öğüt almayan insan,
Hatırı gönülü bilmeyen insan,
Kimseye arkadaş yaren olamaz.

Arıtp gönlünü pak etmediyse,
İbadetle yüzün ak etmediyse,
Burada kazanıp hak etmediyse,
Cennete avanta giren olamaz.

Her suçun elbette vardır cezası,
Kulun şahididir her bir azası,
Bağbanın yoğ ise eğer rızası,
Uzanıp gülünü deren olamaz.

Tanrıkulu hak etmeden isteme,
Ödemesi zordur kul hakkı yeme,
Bilmediğin şeyi bilirim deme,
Tutulan elin vereni olamaz.

192. SORMADAN OLMAZ

Bin bilsek de bir bilene danışak,
Her işi ehline sormadan olmaz.
Çok dinleyelim de az da konuşak,
Söze usulünce girmeden olmaz.

Kendini bilmeli kişi her daim,
Kibirli insanın ahiri vahim,
Sünnettir elbette sıla-i rahim,
Arada sılaya varmadan olmaz.

İnsan ölse gitse yaşar eseri,
Fırsat kaçır ise gelir mi geri,
Yiğit olmalıdır sözünün eri,
Verilen ikrarda durmadan olmaz.

Aşkın ırmağıyla akıp coşarak,
Zor olan engeli kolay aşarak,
Düşkünlerin müşkülüne koşarak,
Dostun yarasını sarmadan olmaz.

Yâre giden vuslatına erermiş,
Kızını dövmeyen dizin dövermiş,
Mevla'm her insana iki göz vermiş,
Bakıp da gerçeği görmeden olmaz.

Tanrıkulu hakka borcun ödersen,
Saygınlık kazanın sevgi edersen,
Helal kazanç lokma yiyeyim dersen,
Ter döküp de emek vermeden olmaz.

193. BEN ÇEKERİM EL DUYMAZ

Ta baştan ayağa derdi gam benim,
Bunca derdi çekiyorum el duymaz.
Esip dallarımı kırdı sam benim,
Yaprağımı döküyorum el duymaz.

Sözüm geçmez oldu ağaya beye,
Yolumdan çevrildim bilmem ki niye,
Dosta gidemedim o gelir diye,
Her gün yola bakıyorum el duymaz.

Düştüm çıkamıyom aşkın selinden,
Düşmeyenler bilmez düşkün hâlinden,
Olmaz olsun hasretliğin elinden,
Yüreğimi yakıyorum el duymaz.

Eller atlı iken ben kaldım yaya,
Yâr yolu beklerim gün saya saya,
Yüreğimin içindeki arsaya,
Dert tohumu ekiyorum el duymaz.

Postu serdim gurbet elin yurduna,
Ortak oldum gariplerin derdine,
Belalar geldikçe ardı ardına,
Yaşamaktan bıkiyorum el duymaz.

Tanrıkulu'm nidem çilem dolmuyor,
Dosta gidem diyom kader salmıyor,
Gamlıyım yaşlıyım yüzüm gülmüyor,
Hep boynumu büküyorum el duymaz.

194. BÖYLE GİDER SEVDAMIZ

Gönülde birikip coştığı zaman,
Sel olup da akar gider sevdamız.
Engeller tanımaz dinlemez aman,
Bentlerini yıkar gider sevdamız.

İstemez dünyada taht ile tacı,
İnsan hemhâl olur çektikçe acı,
Yalçın kayaları, ulu ağacı,
Köklerinden söker gider sevdamız.

Hayal değil hakikati ararız,
Hâlden hâle demden deme gireriz,
Aşkın ocağında alev sararız,
Dokunanı yakar gider sevdamız.

Esen rüzgârlara kül mü dayanır?
Samyeli kavurur dal mı dayanır?
Menzile koşana yol mu dayanır?
İniş yokuş çıkar gider sevdamız.

Huzur olur sevgi olduğu yerde,
Tatlı sözden deva bulunur derde,
Mevla Mevla diye diye seherde,
Gözyaşları döker gider sevdamız.

Biz emanet taşıyoruz bedeni,
Hani gelen var mı, seyret gideni,
Aşk bağına tohum ile fidanı,
Eker gider diker gider sevdamız.

Mümine kıbledir hakkın divanı,
Bir gün ayırırlar bedenden canı,
Tanrıkulu bir gün ömür kervanı,
Gelmez yola çeker gider sevdamız.

195. BİZ BUYUZ İŞTE

Atamızın dedemizin mirası,
Ne güzel kurulmuş düzenlerimiz.
Hür yaşamak milletimin töresi,
Mantık dolu akıl ızanlarımız.

İnsanımız birbirinin gardaşı,
Ecdadım diyor ki bu zihni taşı,
Gönüllerde pişer muhabbet aşısı,
Bu uğurda kaynar kazanlarımız.

Dileriz kimsede olmasın kaygı,
Misafirperverlik ne güzel duygu,
Turistlere iyi niyet ve saygı,
Memnun kalır gelip gezenlerimiz.

Maziyi atiyi bilmek üzere,
Tanrıkulu'm böyle kalmak üzere,
Başta Karacaoğlan olmak üzere,
Dostluğa çağırır ozanlarımız.

196. NEDEN KÜSTÜN VİCDANSIZ

Gelip de geçersin hâlim sormazsın,
Ne dedim de gene küstün vıcansız.
Sorduğum soruya cevap vermezsin,
Neden konuşmazsın sustun vıcansız?

Akıllı mı yoksa sen deli misin?
Bilmem düşman mısın, sevgili misin?
Fidanlar kurutan samyeli misin?
Bağıma zamansız estin vıcansız.

Yok yere kalbimi kırıp durursun,
Koşturup peşinden yorup durursun,
Bu Tanrıkulu'na vurup durursun,
Beni öldürmek mi kastın vıcansız?

197. BUNLAR HUZURSUZ

Kavuşamadılar biri birine,
Bülbüller figanda, güller huzursuz.
Hoyratlar el atmış meyvelerine,
Fidanlar hüznü, dallar huzursuz.

Tutuldum kedere, gama, çileye,
Zaman zaman başım girdi belaya,
Yıllar oldu dönemedim sılaya,
Belki şimdi bizim eller huzursuz.

Gittikçe değıştik ne oldu bize,
Uzak duruyoruz birbirimize,
İtibar eden yok en doğru söze,
Yalandan usandı, diller huzursuz.

Sevginin yerine kin nefret doldu,
Âlimin yerini cehalet aldı,
Cevher yüklü kervan yürümez oldu,
Hancı handa garip, yollar huzursuz.

Isınıyor imiş bu arzı küre,
Oba dağılıyor göz göre göre,
Unutuldu eski anane töre,
Zamane bozuldu, yıllar huzursuz.

Tanrıkulu ham meyveye uzandık,
Çok şeyi kaybettik, neyi kazandık,
Biz bizi unuttuk, ele özendik,
Akıllı şuurlu kullar huzursuz.

C. ON DÖRT HECELİ

198. MEHMETÇİK DİYOR Kİ

Böyle inançlı milli duygu bende oldukça,
Dua et anacığım çile bana vız gelir.
Hak yolu seferinde azimle yol aldıkça,
Kafama takmıyorum güzel günler tez gelir.
Müslüman Türk oğluyum çile bana vız gelir.

Hedefimiz ileri, dönüp bakmayız terse,
On ikiden vururum, nokta kadar gösterse,
Eşkiyaymış düşmanmış tümü gelsin isterse,
Ya Allah dediğimde yedi devlet az gelir.
Müslüman Türk oğluyum çile bana vız gelir.

Birlik dirlik içinde el eleyiz dengeli,
Ayağımız temkinli, takamazlar çengeli,
Süngüm ile açarım aşılmayan engeli,
Yalçinkaya sarp geçit bana göre düz gelir.
Müslüman Türk oğluyum çile bana vız gelir.

Düşmanımın farkı yok korkak bir kel tavuktan,
Pençemle çıkarırım saklandığı kovuktan,
Asil kanım sıcaktır korkmam asla soğuktan,
Karlı buzlu kış günü bana bahar yaz gelir.
Müslüman Türk oğluyum çile bana vız gelir.

Görevinde ustadır kahraman komutanlar,
Çağrımıza uymasa kahrolacak düşmanlar,
Haddini bilmeyenler bir gün elbette anlar,
Hepisi teker teker önümüzde diz gelir.
Müslüman Türk oğluyum çile bana vız gelir.

Ne diyor kulak verin Âşık Tanrıkulu'na,
Ben askerim can feda vatan namus yoluna,
Toz kondurmam şanlı Türk bayrağının alına,
Ona sahip çıkmasam şerefime söz gelir.
Müslüman Türk oğluyum çile bana vız gelir.

D. ON BEŞ HECELİ

199. KOYMA HAM BENİ

Sevdiğim dalında yetir, koyman n'olur ham beni,
Kendine köle et amma etme ya da yem beni.
Gül yüzünü eğri görsem dayanamaz yüreğim,
İçime bir ataş düşer sarar derdi gam beni.

Bin bir umutla yaşadım belki gülerim dedim,
Dost dilinden yaralandım sanmayın kurşun yedim,
Hayal rüya âleminde gül gülistan bağ idim,
Kavurdu gazel eyledi vurdu aşkı sam beni.

Ömrümüz hazana erdi meyve vermez dalımız,
Levhi mahfuz böyle yazmış perperişan halımız,
Ne tarafa adım atsak kesiliyor yolumuz,
Kader ağına düşürdü hemi seni hem beni.

Tanrıkulu ölüm gerçek buna olur mu güman,
Vakit tecelli olunca Azrail vermez aman,
Vasiyetim olsun ey yar bir gün öldüğüm zaman,
Dost gönlünü nezar eyle oracığa göm beni.

SONUÇ

Halkın duygu düşüncelerini yaşayış biçimlerini inançlarını gelecek nesillere aktarmada âşıkların etkisi inkâr edilemez. Biz de bu çalışmamızda yaşayan kültürü, gelecek nesillere aktarmada önemli bir görev üstlenen Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun şiirlerinin derlemesini yaparak hayatını ve şiir anlayışını kayıt altına aldık.

Âşıklık geleneğinin günümüzde yaşayan temsilcilerinden biri olan Âşık Hakkı Tanrıkulu ile ilgili hazırlamış olduğumuz çalışmamızda değişen ve gelişen hayat şartlarına rağmen âşıklık geleneği hâlâ yaşamaya devam etmektedir. Türkülere alternatif olarak ortaya çıkan popüler şarkılara rağmen âşıkların gönüllerinden kopup dillerinden dökülen şiirler günümüzde varlığını korumaktadır.

Âşık Hakkı Tanrıkulu sanat hayatı boyunca pek çok ortamda bulunarak sazının gücünü duyurmuştur. Birçok festival, şenlik, yarışma, televizyon programına katılarak âşıklık geleneğinin temsilcisi olmuştur. Katıldığı bu programlarda çeşitli ödüller almıştır.

Âşıklık geleneğinin yaşayan bir temsilcisi olan Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun şiirlerinin çoğunluğunun muhtevasını sevgili oluştururken gurbet, ayrılık, hasret, kahramanlık, mevsim, bahar, köy, dünyanın geçiciliği, dini konular, çaresizlik, pişmanlık, gibi konulara da yer vermiştir.

Şiirlerinde kullandığı atasözleri ve deyimleri halk ağzıyla kullanmıştır. Şiirlerinin önemli bir özelliği ise günlük konuşma dilini şiirlerinde kullanmayı tercih etmiştir. Şiirlerinde yer alan söz sanatları ise ağır bir anlatımla değil halka yakın olan bir anlatımla dile getirerek halk ile ne denli iç içe olduğunu göstermiştir.

Âşık Tanrıkulu şiirlerinde gerek vezin gerek kafiye gereği yer yer edebi dilin dışına çıkarak Adana'nın Feke ilçesine bağlı Gökçeli köyünün yerel kelimelerini kullanmaktan çekinmemiştir. Edebi dilin yanında halk ağzını da kullanmıştır.

Tanrıkulu'nun 199 şiiri incelenmiştir. Biçim özelliği bakımından şiirlerinde 8'li, 11'li, 14'lü ve 15'li hece ölçüsünü kullandığı görülmüştür. Gelenek ile uyum gösteren bir biçimle şiirlerini oluşturmuştur. Şiirlerinin çoğunda yarım ve tam kafiye kullanmıştır. Duraklar da ise net bir ayırım yoktur. Bir dörtlükte birinci dizede farklı ölçü diğer dizelerde farklı ölçü kullanarak duraklarda bütünlük sağlanmadığını görürüz. Bu sebeple şiirleri duraklarda kararsızdır.

Sonuç olarak yaşayan halk âşıklarından olan Âşık Hakkı Tanrıkulu geleneği eğitim görerek icra etmemiş kalbinden diline dökülen duyguları, halkın duygu ve düşüncelerini şiirlerini yansıtarak bugünün kültürünü geleceğe aktarmada önemli bir görev üstlenmiştir. Âşıklık geleneğinin yaşayan temsilcisi Âşık Hakkı Tanrıkulu'nun hâlâ yaşamaya devam ettiği görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Aktaş, H. (2002), *Modern Türk Şiirinde Edebi Sanatlar*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Alptekin, A. B. (2004), *Âşık Veysel: Türküz Türkü Çağırırız*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Alptekin, M. (2020), *Silifke’de Âşıklık Geleneği ve Âşık İmamoğlu*, Konya: Kömen Yayınları.
- Alptekin, M. (2021), *Anadolu Folklorundan İzler Mustafa İnceoğlu’nun Mersin Halk Kültürüne Katkıları (Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinden Seçmeler)*, Konya: Kömen Yayınları.
- Artun, E. (1996), *Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymani* Adana: Adana Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Hakan Ofset.
- Artun, E. (2013), *Dini Tasavvufi Halk Edebiyatı Metin Tahlilleri*, Adana: Karahan Yayınları.
- Aslan, E. (1975), *Çıldırli Âşık Şenlik Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri*, Ankara: Maya Akademi.
- Başgöz, İ. (1968), *İzahlı Türk Halk Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul: Ararat Yayınevi.
- Bayraktar, N. (2005), “ *Kavram ve Anlam Boyutunda Al, Kırmızı ve Kızıl*” International Journal of Central Asian Studies Mustafa Canbolat Armağanı, Vol 10-1, Seoul, s. 145-165
- Boratav, P. N. (1997), *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı* İstanbul:
- Çobanoğlu, Ö. (2007), *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, İstanbul: 3F Yayınları.
- Çobanoğlu Ö., Çobanoğlu S. (2015), “*Türk Halk Kültüründe Konuşmalık Türler Bağlamında Sözel Nasihatler, Dua ve Beddualar*”, Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, Cilt 3, Sayı 7, s. 1-32.
- Çolak, F. (2009), *Altunhisarlı Âşık Şifâî*, Ankara: Maya Akademi.
- Çolak, F. (2010) “*Yerle İlgili Bazı Atasözleri ve Deyimlerin Mitolojik Bağlantısı*” Türklük Bilimi Araştırmaları, s: 171-181

- Dilçin, C. (1983), *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi* Ankara: Sevinç Basımevi.
- Elçin, Ş. (2004), *Halk Edebiyatına Giriş* Ankara: Akçağ Yayınları.
- Genç, R. (1997), “*Türk İnanışları ile Milli Geleneklerinde Renkler ve Sarı Kırmızı Yeşil*”, Ankara: AKDITYK Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Genç, R. (2009), “*Türk İnanışları İle Milli Geleneklerinde Renkler ve Kırmızı Yeşil*” Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Günay, U. (2018), *Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güzel, A., Torun A.(2003), *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* Ankara: Akçağ Yayınları.
- İvgin, H. (1995), *Halk Ozanlığı Geleneği İçerisinde Ozan Rehberinin Yeri*, Halk Ozanlarının Sesi, Sayı: 6, Ankara: Hagem Yayınları
- Karataş, T. (2001), *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Perşembe Kitapları.
- Kaya, D. (1994), *Sivas’ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsâtı*, Sivas: T.C. Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, D. (2009), *Sivas Halk Şairleri*, Sivas: Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Kaya, D. (2010), *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Köprülü, M.F. (1989), *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Köprülü, M.F. (1999), *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Onay, A.T. (2012), *Türk Halk Şiirinde Şekil ve Türler*, Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.

Özdemir, C. (2011) “*Âşıkların Dilinden Âşıklık Geleneği*” Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 17, s: 131-146.

Sakaoğlu, S. (2012), *Karaca Oğlan*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Saraç, Y. (2013), *Eski Türk Edebiyatına Giriş: Söz Sanatları*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Şimşek, E. (2019) “Türk Halk Kültüründe Yılan ve ‘Yılan Kale’ (Ceyhan/Adana) Anlatıları Üzerine Değerlendirmeler” Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi, s:13-33.

Türkan, H.K. (2016), *Âşık Kırâç Ata (Ekrem Kırâç)’ nın Hayatı ve Sanatı ve Şiirleri*, Konya: Kömen Yayınları.

Yardımcı, M. (2015), *Başlangıçtan Günümüze Türk Halk Şiiri Anonim Halk Şiiri Âşık Şiiri Tekke Şiiri*, İzmir: Yılmaz Matbaacılık.

Kaynak Kişiler

KK1

Adı Soyadı: Hakkı Tanrıkulu

Doğum Yeri ve Tarihi: Feke -1956

Öğrenim Durumu: İlkokul mezunu

Mesleği: SSK Emeklisi

İkamet Ettiği Yer: Sarıçam

KK2

Adı Soyadı: Sultan Tanrıkulu

Doğum Yeri ve Tarihi: Ceyhan 1955

Öğrenim Durumu: Ümmi

Mesleği: Ev Hanımı

İkamet Ettiği Yer: Sarıçam

KK3

Adı Soyadı: Âşık Osman Akçay

Doğum Yeri ve Tarihi: Feke Gürümze köyü / 1960

Öğrenim Durumu: Ortaokul

Mesleği: Serbest Meslek (Emekli

İkamet Ettiği Yer: Sarıçam

KK4

Adı Soyadı: Ümit Kürşat Tanrıkulu

Doğum Yeri ve Tarihi: Sarıçam/ 1980

Öğrenim Durumu: Lise

Mesleği: Sarıçam Belediyesi

İkamet Ettiği Yer: Sarıçam

KK5

Adı Soyadı: Âdem Kağın Tanrıkulu

Doğum Yeri ve Tarihi: Sarıçam/ 1981

Öğrenim Durumu: Lise

Mesleği: Acıbadem Hastanesinde Yardımcı Eleman

İkamet Ettiği Yer: Sarıçam

EKLER

Çukurova Âşıklar Güz Şöleni gecesinden bir fotoğraf. Soldan sırasıyla: Âşık Hakkı Tanrıkulu, İş Adamı Sayım Azmaz, Âşık Yunus Tömen (Süphandereli).

Kozan Kurtuluş Programı'ndan bir fotoğraf. Soldan sağa sırasıyla: Âşık Hakkı Tanrikulu, Âşık Hacı Karakılçık, Hilmi Şahballı.

Çukurova Âşıklar Güz Şöleni gecesinden bir fotoğraf. Soldan sağa sırasıyla Âşık Hakkı Tanrıkulu, Feymani, Âşık Yunus Tömen (Süphandereli).

Âşık Hakkı Tanrıkulu (Uluslararası 18. Yörük Türkmen Şöleni)

Tanrıkululu'nun Aldığı Başarı Belgesi

= UYAN KUL ÖLÜM VAR =
Gaflet uykusuna dalma
uyan kul uyan ölüm var
Dünyanın zevkine dalma
uyan kul uyan ölüm var

Yol sona peldi kısaldı
Dünyadan kim murad aldı
Bunca peşenden kim kaldı
uyan kul uyan ölüm var

Ne kadar yaşarsan yaşa
Ölüm pelecektir başa
Malın mülkün hepsi bosa
uyan kul uyan ölüm var

Kalksın pötündeki perde
Ecel yakalar bir yerde
Nenen deden hanı nerde
uyan kul uyan ölüm var

Azrail kapına pelir
Her düşünen bunu bilir
Şu an bile olabilir
uyan kul uyan ölüm var

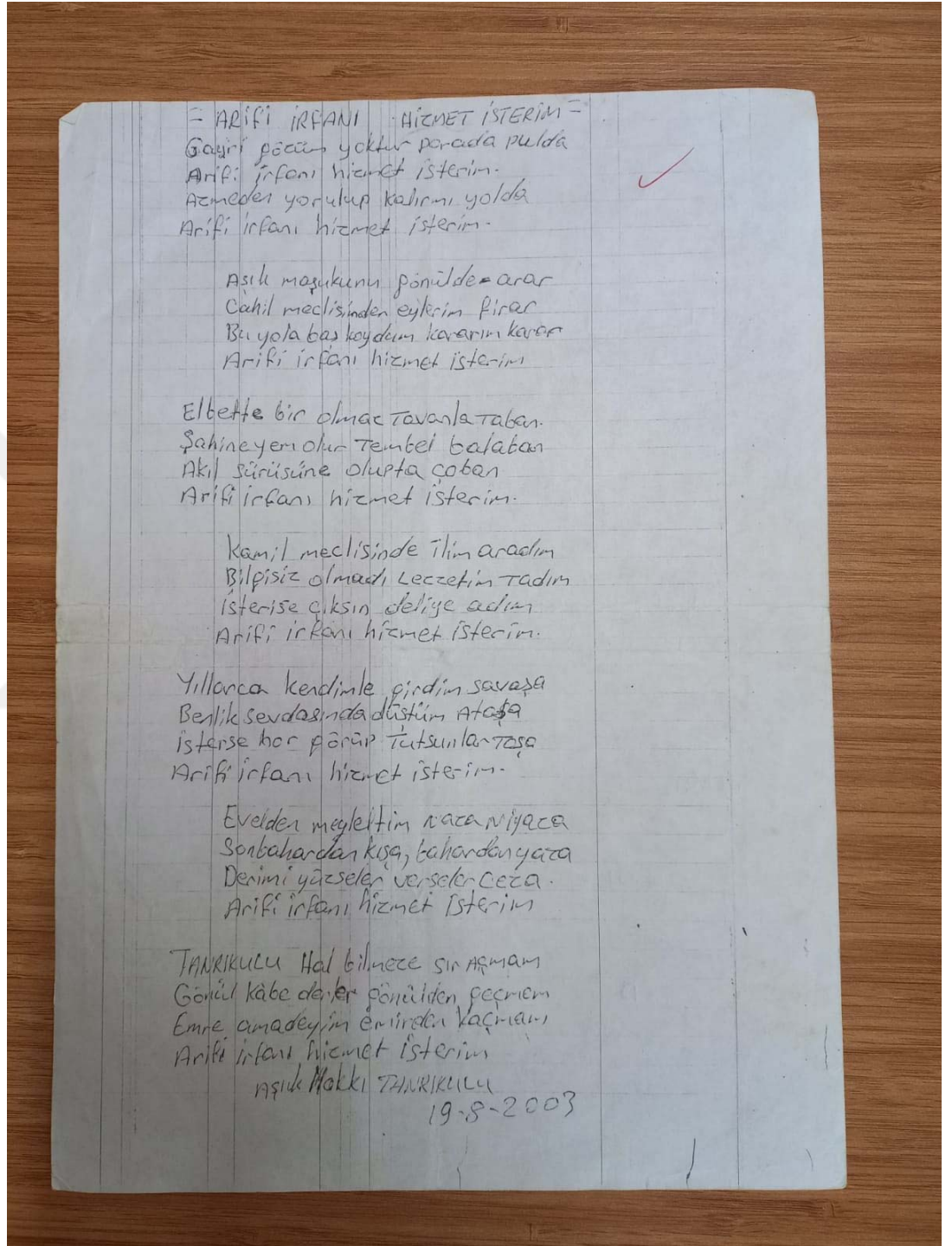
Sözümü yabana atma
İbadet ihmal etme
Çalışta elr boş pitme
uyan kul uyan ölüm var

Dopduñ dopeli uyursun
Gözünü ALLAH doyursun
Mezarda bol bol uyursun
uyan kul uyan ölüm var

25.12.2014

Hakkı Hakkı-Taşkın

Tanrıkulu'nun el yazması şiirlerinden bir örnek

Âşık Tanrıkulu'nun el yazması şiirlerinden bir diğer örnek

✓ =YALAN DÜNYA DEĞİLMİSİN=

Bir aplatıp bir püldüren ¹⁸
Yalan dünya değilmişin
Doğup yaşatıp öldüren
Yalan dünya değilmişin-

Yalansın yalardan yalan-
Kuransın bin türlü pilan-
Akıbetin olur talan-
Yalan dünya değilmişin

Gelen pöğen pider kalmaz
Gözün doymaz mides dolmaz
Bir anına paven olmaz
Yalan dünya değilmişin-

Cak yazı kısa cevirdin
Neleri yaktın kavurdun
Nice şahları devirdin
Yalan dünya değilmişin

Zevki sefam boldurdersin
Güleni pişman edersin
Bilirim benide yersin
Yalan dünya değilmişin-

Aniden düşerün derde
Mâşken düşecek mahserde
Hani Etem dedem nerde
Yalan dünya değilmişin-

Toprak eyledin canları
Sıralarsın yalancıları
Aldatırsın insanları
Yalan dünya değilmişin-

TANRIKULU ibret alın
Bapın balçen Harap olur
Niçtin: Herkes bilir
Yalan dünya değilmişin

183000 ASIK HAKKI
TANRIKULU

Tanrikulu'nun farklı zamanlarda yazdığı el yazması şiirlerinden bir diğer örnek

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı

: Gamze ERASLAN

EĞİTİM

2003-2006

Adana Kız Lisesi

2009-2013

Niğde Ömer HALİSDEMİR Üniversitesi Türk
Dili ve Edebiyatı Bölümü

2019-2022

Niğde Ömer HALİSDEMİR Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana
Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

İŞ DENEYİMİ

2014-2015

Özel Birkent Etüt Eğitim Merkezi

2016-2022

Özel Altıneller Okulları

